Aanteekeningen van Vaderveld(?)

Geene exemplaren zullen voor echt erkend worden dan diegene, welke met het naemteeken des schryvers zullen bekleed zyn.

MORGEND,

MIDDAG EN AVOND,

ZEDENROMAN,

door

DÉSIRÉ DELCROIX.

BRUSSEL,
BOEK- EN STEENDRUKKERY VAN KORN. VERBRUGGEN,
Leuvensche Steenweg, 89.

1857

DEN WELEDELEN HEERE

Baron JULIUS DE SAINT-GENOIS,

SCHEPENE DER STAD GENT,

WORDT DIT WERK EERBIEDIG OPGEDRAGEN

door

DEN SCHRYVER.

I

Het daegde in den Oosten.

De stille Leye stroomde zacht en liefelyk tusschen de weiden, welke hare boorden bezoomen, en hare doomende wateren kondigden eenen heerlyken dag aen.

Het witte kersauwken en de gele meerschbloem rusteden nog met hangenden kroonen in den schoot hunner struikbladeren, en elk boomblad en elke grashalm was met den matten tranen der aerde bedekt.

Eene enkele star schitterde nog aen den blauwenden trans, zy pinkte en draeide, verdoofde en schoot dan weêr eens helle stralen tot dat zy door den glans des wedergeborenen lichtes verwonnen, voor den kortzichtigen blik des aerdelings verdween.

Hoe statig is dat oogenblik, wanneer de rustende natuer uit haren slaep oprystl wanneer de blyde morgendzon, noch achter den gezichteinder verdoken, reeds stralen van goud en purper in het hemelsche ruim zendt en de samengepakte nevelen met tooverachtig glinsterende kleuren tooit!

Hoe zacht is dat uer, wanneer de schepping ontwaekt, en hare duizende stemmen van lieverlede de lucht doorklinken en de ruimte met hemelscher harmony vervullen; dat uer wanneer de zwakke kerfdiertjens, die zich het gisteren niet herinneren, de tengere leden rekken, met verbazing getroffen schynen over al het prachtige, dat zich heden aen hunne rykbegunstigde zintuigen opdoet, onbeweeglyk dit tooneel aenstaren, en eensklaps vreugdedronken, de wydte invliegen, verheugd omdat zy leven!

En dan, wanneer de oude en altyd nieuwe zonne zich als een vuergloed in den Oosten vertoont en aen alles, wat zy beschynt, kleur en leven teruggeeft! Wanneer alles wat in der lucht zweeft, op der aerde kruipt, of in den wateren wemelt, die heerlyke gezante der Godheid begroet, en de dampen der aerde door hare warmte ontbonden, als blanke geesten ten hemele stygen!

O! dan vergeet de aerdeling, die dit tooneel aenschouwt, de smarten en de ellenden zyns ballingschaps. Dan begrypt hy, hoe de geest des Ongeborenen over de aerde waeit en hy aenbidt, by dezen tafereele, de wysheid en de magt, de goedheid en de liefde des eeuwigen Bouwmeesters.

Zóó een oogenblik heb ik beleefd, zóó een tafereel heb ik meer dan eens mogen aenschouwen, zulke gewaerwordingen heb ik meer dan eens gevoeld, en toch heeft dit alles myn hart niet beter, myne ziele niet edeler gemaekt, omdat, nevens Godes insprake, ook de

stemme der boozen spreken durft; omdat de ziele door het lichaem, het harte door het hoofd worden overheerscht, en omdat de geest des menschen te veel weet om niet vermetel, te weinig om niet roekeloos nieuwsgierig te zyn.

. . . .

. . . .

. . . .

Op den aerdeweg, welke, tusschen de Leye en den steenweg naer Kortryk, het dorp Machelen met Deynze verbindt, stapte traegzaem een ryzige knaep in de rigting dezer stad voort. Zindelyk was de jongeling gekleed; en hadden de reinheid en de goede smaek zyner kleedy niet aengeduid, dat hy uit eener deftige familie herkomstig was, dan had de fynheid zyner gelaetstrekken, de sierlyke snede zyns aengezichts en vooral de zachte en goedige blik zyner hemelblauwe oogen genoegzaem getuigd, dat, by zyner opleiding tot het verstandelyke leven, geest en hart eene gelyklynige rigting gevolgd en eenen gelykmatigen tred hadden gehouden.

Reeds kon men op zynen blanken, doorschynenden voorhoofde de werking eener buitengewoone denkingskracht ontwaren, en alras begrypen, dat er in zynen tengeren lichame eene gevoelige en edelmoedige ziel huisde, welke, door het ongeluk vroeg gerypt, of door de studie gelouterd, volgens de omstandigheden of veel zou te lyden hebben, of in den woeligen dagen der ontstaende driften, door 's jongelings trouwhartigheid zelve, de schrikkelyke kans loopen zou van harer vroegere rigting af te wyken en, by naderer aenraking met der menigte boosheid en huichelary, zich geheel en al vervormen, verkleuren en ontsieren kon.

Lange blonde hairlokken vielen golvend op zynen hemdskraeg,

die over het donkergroene bovenkleed omgeslagen, de sneeuw in blankheid evenaerde.

Eene lederen tesch met boeken en schryfgerief gevuld, hing met eenen zwarten riem over zynen schouder, en blykbaer in ernstige gedachten verdiept, vervolgde de jongeling zynen weg tot aen de steenen brug eener nederige beek, welke eenige bolwerpen verder hare zilveren waterstralen in den breeden plas der Leye stort.

Dáér zettede hy zich neder en met den aengezichte naer den Oosten gekeerd, zag hy hoe de vergulde weêrhaen en de scherpe naeld van Deynzes kloktoren reeds onder de eerste stralen der zonne glansten, wanneer de stad zelve nog in der halfduistere tint der morgendlucht bedolven lag.

Hy zag hoe allengs de verlichte luchtlage zich meer en meer verspreidde, en toen eindelyk de schitterende vriendinne der aerde uit haren nevelbedde oprees, hoorde hy het Hooge Lied der natuer en eene bron van hoop en liefde welde op in zynen boezem.

In zyne beschouwing verdiept, hoorde hy het vogeltjen niet meer dat in der lucht zong, noch den armen koewachter, die met kletterender zweep en schetterenden ali-ala, zyn vee in de weiden dreef, noch de zware toonen der naburige klokken, die over stad, dorp en veld zweefden en de vroeggetyden aenkondigden.

Der aerde ontheven, volgden zyne blikken de glansryke vaert der klimmende zonne, wanneer een scherpe gil de ruimte doorsneed en zyne aendacht op een beangstigd vogelyn trok.

Een sperwer zeilde boven 't arme diertjen, dat zyn best deed om den bloeddorstige te ontvluchten, maer ydel was zyn poogen, en de jongeling zag hoe de booze zyne gekromde klauwen in het lillend vleesch zyns slagtoffers drukte; hy hoorde den zegezang des ver-

woesters en de laetste kreten des vermoorden vogelyns; zyn hart werd vol weemoed, zyne ziele vol jammer en zyn oog vol tranen. Men vergeve het hem, hy was maer zestien jaer!

Een oud man legde eensklaps zyne bevende hand op het hoofd des bedroefden en hem strak in de oogen ziende :

— Kind, waerom weent ge? sprak hy.

De weenende verhaelde het hem, en daer hy eenen glimlach op 's ouderlings lippen spelen zag, dacht hy by zich zelven :

— De tyd heeft zyn harte versteend en zyn gevoel verstompt, hy begrypt my niet!

Alsof de gryzaerd zyne gedachten geraden had, sprak die dan met eenen nieuwen glimlach :

— Kind, uw eigen hart misleidt u, gy zyt een dweeper en zult veel te lyden hebben, indien gy uwe ingeborene gevoeligheid niet vermeesteren kunt.

En 's jongelings hand in de zyne vattende vervolgde hy :

— Uw bloed vliet al te onstuimig door uwe aderen, vriend lief, gy hitst uw eigen hart tegen uwen eigenen geest op; geloof my, dat deugt niet.

Gy zult u en allen, die u omringen, ongelukkig maken door de overdrevenheid uwer gevoelens. Daerom waekt en arbeidt en vergeet niet, dat by den wyze het hoofd moet gebieden en het harte gehoorzamen.

En 's kinds hand schuddende vervolgde hy zynen weg met den groet : *Tot weërziens, goede vriend;* terwyl de jongeling het hoofd in beiden handen, bitterder weende dan te voren en dacht :

— Gelukkig zyn ze, die arm van harte zyn, want de vreugden der aerde behooren hun toe!

En terwyl hy daer neêrgezeten, alles vergat, wat rondom hem gebeurde, verscheen in der verte een vyftienjarig meisjen.

Met eener mand onder den arm kwam zy prettig en huppelend nader, het bruin oog vol vuer, het harte vol tevredenheid, de ziele vol levenlust en vreugde.

Als zy nog een honderdtal stappen van den mymerende was, hield het meisjen stil, en de regterhand boven de oogen houdende om ze tegen de schittering der zonne te beschermen, zag zy na, wie de zittende was en zegde halfluid :

— Dat is toch wel Hendrik Vanzwanen, geloof ik. Ja waerlyk hy is 't. Wat mag die daer zitten te doen ? Welnu, ik zal my maer voorby spoeden, zonder hem eenen goeden dag te wenschen, want hy is toch veel te fier om een burgermeisjen aen te spreken.

En werkelyk deed zy zoo als zy gezegd had, maer toch kon zy niet nalaten èenen zydelingschen blik op den fraeijen jongen te werpen.

Deze, die ernstig over de woorden des ouderlings nagedacht had, en by de beschouwing van het tooneel, dat zich voor zynen blik ont vouwde, kalmte en rust in zyne ziel had voelen dringen, stond eenige oogenblikken later van zyner harde zitplaets op, en ging nu met luchtigeren tred naer het oord zyner bestemming.

— Dat is toch wel myne gebuerdochter, zegde hy toen hy eensklaps het meisjen vóór zich zag gaen; en het zelfde middel als zy gebruikende om niet door de stralen der zonne geblind te worden :

— Ja dat is Rozeken Van Haecht; wel wat mag zy zoo vroeg naer Deynze gaen doen?

Reeds waren sperwer en vogelyn, ouderling en zonnenopgang te samen met zyner ontroering vergeten.

In zynen jaren vergeet men zoo ligt!

Werktuigelyk verhaestte hy zyne stappen, Rozeken van haren kant vertraegde de haren en door deze zwygende, overeenstemmende handelwyze moest natuerlyk een samentreffen ontstaen.

Echter vraegde Hendrik zich zelven :

— Maer wat zouden de menschen toch denken, indien men ons eens samen tegenkwame?

Zonder zich de moeite te geven een gevoegelyk antwoord hierop te zoeken ging hy thands min snel vooruit, terwyl Rozeken de volgende alleenspraek hield :

— Kyk! daereven ging ik zoo spoedig, en nu ga ik zoo traeg; die Hendrik daer, zou welligt kunnen denken, dat ik het om zynent wille doe!

En met verdubbelden moed en verdubbelden schreden, stapte het meisjen voort.

Doch deze laetste verandering in den stap was by Rozeken zoo schokkend geschied, dat Hendrik zich omtrent 's meisjens bedoelen niet had kunnen bedriegen. Deels uit gekwetste eigenliefde en deels door den invloed der natuerlyke aentrekkingskracht, zettede hy nogmaels zynen gang nader in verband met den haren.

Hoe sterk hy er zich toe aengedreven gevoelde, durfde hy het echter niet wagen eene volkomene toenadering te bewerkstelligen en zoo gingen zy beiden voort, de eene de andere altoos op gelyken afstand volgende.

Rozeken draeide wel nu en dan eens het hoofd, om naer de vogelen te zien, welke van weêrskanten des wegs, in het geboomte dartelden en zongen, maer de trotschaerd, die haer volgde, keek dan t' elkenmale zydewaerts, en dreef de minachting zoo verre, dat hy rood werd van verontwaerdiging, wanneer het meisjen het wagen durfde eenen vlugtigen blik op hem te slaen.

Zeker zouden zy zoo elkander sprakeloos gevolgd hebben tot Deynze toe, hadde Hendrik niet plotseling in het stof een rond zilveren stukjen zien blinken, dat hy zorgvuldig opraepte.

— Dat heeft Rozeken Van Haecht zonder twyfel laten vallen, sprak hy, ik ga het haer eens seffens vragen.

Maer hoe dat aen boord geleid? Roepen? dat was zoo onbeleefd, sneller gaen? Wel, zy scheen hem te ontvluchten, en indien zy het eens op een loopen had gesteld! Dat ware toch vry ergerlyk geweest.

Door deze en andere overwegingen van stuk geraekt, bleef Hendrik besluiteloos, en wy weten niet op welke wyze hy tot der teruggave zou gekomen zyn, zoo niet een gelukkig toeval — o dat toeval speelt soms eene zoo aerdige rol, niet waer, lieve lezeres? — zoo niet, zeggen wy, by louteren toevalle, het lint van Rozekens regten schoen zich had ontsloten, waerschynlyk door de moeite, welke het meisjen zich gegeven had, om buiten 's jongelings bereik te geraken.

Nu werd goede raed duer, en Rozeken moest zich de moeite getroosten, het wederspannige lint wederom kunstmatig over de sneeuwwitte kous te kruizen.

Hendrik maekte zich dezen stilstand ten nutte, en Rozeken was door de ontsteltenis zoo onhandig, dat hy den tyd had tot by haer te komen.

— Jufvrouw Rozeken hebt gy niets verloren? vroeg de jongeling en zyn aengezicht werd rood als vuer.

En toen Rozeken opkeek, gloeide haer gelaet vast al zoo sterk, als dat des jongelings, en Hendrik zag meer aen hare gebaerden dan hy het hoorde, dat het meisjen....

— Ik geloof neen, Mynheer Hendrik, antwoordde.

Dan vertelde de jongeling, hoe hy in het zand een stukjen van vyfentwintig centen had gevonden; dat hy gedacht had, het moest ongetwyfeld Jufvrouw Rozeken toebehooren, maer dat hy het haer nooit had durven vragen, indien zy niet opgehouden ware geworden door het losgaen hares schoenbands.

En Rozeken werd nog rooder dan te voren, en zy beet puer uit verlegenheid een groot gat in eenen der blauwe zyden binders van haren hoed, want Rozeken was nog geene maend uit der groote kostschool terug gekomen, waer al de jonge jufvrouwen eenen hoed dragen möesten.

En zy lachtte schetterend om hare aendoening te verbergen en Hendrik lachtte mede, en in minder dan vyf minuten tyds waren zy de beste vrienden van heel de Nederlanden.

Rozeken overtelde haer geld, zy bevond, dat zy niets verloren had en toen besloten zy beiden het gevondene geldstuk aen den eersten arme den besten te geven.

Dit goed besluit maekte hen nog tevredener.

Hendrik was gelukkig by der gedachte dat hy, in gemeenschap met het schoonste meisjen zyns dorps, in zynen harte de herdenking en de belooning eener goede daed zou vinden.

Rozeken was ook verheugd zonder te weten waerom, en innerlyk wenschte zy, dat zich weldra een bedelaer op den weg vertoonde.

Maer te dien tyde waren in Vlaenderen Koophandel en Nyverheid nog in vollen bloei, en de armen waren er zeldzamer dan huidiges daegs, ook deden Hendrik en Rozeken eenen tamelyk langen weg, vooraleer zy de gelegenheid vonden hunne almoes te besteden.

Eindelyk zagen zy naby der stad eenen armen blinde naest eenen houten kruisse zitten. Een zesjarig knaepjen kroop nevens hem in het zand en vlocht kransen van blauwe koornbloemen.

— Jufvrouw Rozeken, geeft hem *onze* almoes, zegde Hendrik, zoodra hy den bedelaer ontwaerde, doch het meisjen trok hare hand terug en deed hem opmerken, dat *hy* en niet *zy* het geld gevonden had, maer de jongeling liet het vóór zich op den grond vallen, en wilde het volstrekt niet meer oprapen.

Na lang getwist en gekortswyld te hebben, gaf Rozeken eindelyk toe, en wanneer zy by den bedelaer kwamen liet zy het geldstukjen in zynen hoed glyden, terwyl Hendrik zegde :

— Het is een vyfentwintigcent stukjen, goede man, geeft het maer niet voor eenen cent uit.

— God zal het u loonen, u, die den ongelukkigen genadig zyt, sprak de bedelaer.

— Hoort ge, Jufv.... hoort ge Rozeken? sprak Hendrik zacht jens, en hy drukte zoo gevoelig op haren naem, dat heur 't hart ju belde in harer borst, toen zy antwoordde :

— Ja, Hendrik, en gy zult er ook uw deel in hebben.

De bedelaer, die het gehoord had, zegde :

— Ja zeker, jonge heer, uwe zuster heeft gelyk en ik zal u beider in mynen gebede gedachtig zyn.

Het woord zuster maekte op Hendriks jong gemoed eenen zoo zonderlingen indruk, dat hy enkel om uit zyner ontroering te geraken, vroeg :

— Zyt gy van Deynze, brave man?

De blinde stak den wysvinger voor zich uit naer een oud bouwvallig huis, dat aen den overkant en eenige stappen van den weg stond en schier geheel en al onder het schaerhout verborgen lag.

— Dáer ben ik geboren, en hier op dezer plaets kwam myn vader ellendig om, sprak hy, en moedeloos liet hy de zware beenderige hand op het houten kruis vallen.

Hendrik naderde den kruisse en las :

HIER VOREN
WERT
DEIRBLYCK
VERMOORT
DOOR DE
(FRANSCHEN)
JACOBUS VANDENHOEVE,
EENEN WAEREN PATRIOOT ENDE LANTSMAN
DESER PAROCHIE VAN PETEGHEM
ANNO
MDCCXCIII.
WANDELAERS
BIDT GOD
VOOR DEN
DOOTGESLAGHENEN
ENDE VOOR
DE
MOORDENAERS.
R. I. P.

— Ja, sprak de bedelaer, hier op deze plaets zelve heeft eene bende soldaten van Dumouriez mynen ongelukkigen vader met de kolven hunner geweeren doodgeslagen, omdat hy niet verstond, wat zy van hem wilden.

O kinderen! want aen uwe stemmen heb ik gehoord dat gy nog jong zyt, kinderen! het leven is vol ellende en verdriet. Wanneer

God zyne kastydende roede inhaelt dan komen de menschen en zy slaen u tot den bloede; en wanneer de geweldigaerds voorby zyn gegaen dan komen de listigaerds en berooven u van uwen vaderlyken erfdeele — Gy ziet dat huis daer vóór u staen — huis en land behoorden my toe! Was ik niet ryk, ik kon toch ordentelyk door de wereld komen zonder vrees voor latere dagen.

Myne eenige dochter, de moeder van dien kinde daer, trouwde na den dood myner vrouw by my in, en gedurende eenige jaren ging alles na hertenlust.

Het jaer zestiene (1816) dat schrikkelyke jaer van hongersnood en ellende kwam, en wy waren verpligt geld te ligten op onze hoeve. Goedtrouwig en argeloos, als wy waren, wist niemand onzer wat men hem in het fransch deed teekenen; de man, die de zaek behandelde, was ten onzent als een vriend aenzien, en hy heeft ons schandelyk bedrogen! Maer God zal hem vinden, den bedrieger! God zal hem straffen!

En het gewoonelyk zoo deemoedige gelaet des bedelaers nam by deze woorden eene zoo akelige uitdrukking van haet en toorn, dat Hendrik en Rozeken er van huiverden. Het knaepjen sprong op en zegde:

— Grootvader, maekt u niet kwaed, gy zoudt wederom de vallende ziekte krygen.

— Niet voor my, maer voor hem, — voer de bedelaer voort, zyne hand op 's kinds hoofd leggende, — roep ik wrake over de ongerechtigen, want myne dagen zyn geteld en myn leven is vol.

— Waerom, onderbrak Hendrik, hebt gy u niet ter rechtbank gewend?

Een bittere grimlach vol spyt en weemoed plooide den mond des ouderlings.

— Kind, sprak hy, het recht kost zoo duer, en wy waren zoo arm.

— Hoor, Hernam de jongeling, ik wil advokaet worden, en zoodra ik het zyn zal, wil ik uwe zaek ter harte nemen, en wy zullen eens zien of er geen recht meer in der wereld is.

Een heldere traen parelde in den verglaesden ooge des bedelaers. de wantroostige trekking zyns gelaets maekte plaets voor de goedige uitdrukking der erkentelykheid, en de handen samenvoegende, mompelde hy :

— Goed van harte en goed van wille! o Heere, laet de wereld hem niet bederven!

— Neem, brave man, sprak thands Rozeken, en zy duwde den ouderlinge een tweede stuk geld in de hand, doe u daer eens regt goed mede, en wanneer Hendrik advokaet zal geworden zyn, zal hy alles wel ten regte helpen. Ik ken hem, ik, en zal het hem helpen onthouden.

Het jongsken stak op dit oogenblik den blauwen krans naer Rozeken uit, welke hem met eenen glimlach van genoegen aenvaerdde.

Het knaepjen was zoo gelukkig over de aenneming zyner geringe gift, dat het van vreugde in de handen klapte, drie kruissprongen in de hoogte maekte, de beide geslotene handen aen den mond bragt en er in begon te trompetten dat de Echo er van dreunde.

— Ik wil alle dagen myns levens, den goeden God, voor u beiden bidden, sprak de bedelaer, terwyl de jonge lieden zich voortspoedden.

Toen zy reeds verre waren vroeg Hendrik aen Rozeken of zy dien bedelaer kende.

— Zoo als gy; van aenzien, antwoordde 't meisjen, doch ik weet, dat hy, zeer lang geleden, schoolmeester is geweest in der omstreek van Wacken. Daerna is hy blind geworden en arm, zoo als gy hem nu ziet.

Dit waren de eenige woorden welke zy nog spraken, gedurende de tien minuten gaens, welke zy nog afleggen moesten om ter hunner bestemming te komen, zoo diep in neêrslagtigheid hadden hen de klagten des ouderlings gedompeld. Wanneer zy de eerste huizen der kortrykstraet bereikt hadden, brak Hendrik het stilzwygen met der vrage : wanneer zyne gezellinne naer Machelen terug keerde, en daer de stond harer terugreize daeromtrent met dien der zyne overeenkwam, werd er onder hen afgesproken, dat de eerst reisvaerdige, den andere by den houten kruise afwachten zou.

Daerop scheidden zy, Rozeken om hare boodschappen in stad te doen, en Hendrik om zyne latynsche les by eenen ouden vriend zyns vaders te nemen.

Of Rozeken wel of kwalyk hare boodschappen deed, weten wy niet, maer Hendrik was zoo verstrooid, dat zyn leermeester werkelyk zyn geduld verloor en de les een goed half uer vroeger dan gewoonlyk eindigde, hetgeen ten gevolge had, dat de jongeling drie kwaert vroeger dan het meisjen, aen het houten kruis was.

Ook had hy reeds in de schors van twee beuken, Rozekens naemletters en de zyne gesneden, en wie weet hoeveel boomen nog hetzelfde lot ondergaen hadden, ware zyn pennemes niet in den derden gebroken.

Doch het wachten duerde hem niet te lang, want in zynen jaren is het harte zoo ryk aen hoop, de geest zoo ryk aen geluksdroomen, de verbeelding zoo glinsterend en zoo schitterend kleurig, dat meest

al de verwachting verre de wezentlykheid in troostelykheid en geluk overtreft.

Met der kleur eener schuchtere eerbaerheid op den wangen, met den gloed der levenslente en levensvreugde in den helderen oogen, kwam Rozeken eindelyk aengedribbeld.

Zy scheen Hendrik toe, als ware zy eene wandelende bloeme in den geurigen, tuin, welken men Vlaenderen noemt. Want zy was schoon Rozeken, in den vollen bloei der eerste jeugd. Schoon van gelaet en fyn van leest, schoon door de onschuld die uit haren oogen straelde, schoon door de eenvoudigheid welke op haren aengezichte uitblonk, schooner nog door de voor haer onbegrypelyke gewaerwordingen, die thands zoo fel haren boezem deden jagen! Ook Hendriks harte klopte van eene aendoening, welke hem tot dus verre onbekend was gebleven.

Onze nieuwe kennissen trokken gezamentlyk ten dorpe terug.

En onderwege spraken zy van vriendschap en van genegenheid, van zonnestralen en van lommer, van geluk en van rust, van nachtegael en rozelaer, in eenen woorde van alles, wat zacht en teêr, wat schoon en edel, wat goed en braef is, en wanneer zy te Machelen aenkwamen, scheen het hun toe, als of de weg maer half zoo lang geweest ware, als hy wezenlyk is.

II

Mevrouw Vanzwanen, Hendriks moeder was de weduwe van eenen kolonel, die zyner vrouw en zynen zoone niets anders nagelaten had dan eenen eervollen naem en de aenspraek op eene jaerwedde, geringe bloedprys des gesneuvelden.

Eerst eenige jaren na den dood heures gemaels gelukte het haer de geregelde uitbetaling er van te bekomen.

Zy was uit adelyken ouderen geboren, welker vermogen in den laetsten staetsorkaen der vorige eeuw om de helft schipbreuk had geleden. Door eenen eerzuchtigen vader in al de vooroordeelen zynes stands opgevoed, had zy nochtans, na diens afsterven, uit nood eene deugd gemaekt, en zich gelukkig gevoeld, tegen wil en dank eener oudere zuster, den onadelyken kapitein Vanzwanen heure hand te schenken.

Deze was een zoo goed en braef mensch, hy beminde zoo hartelyk zyne veel jongere vrouw, hy omringde ze met zooveel zorgen, zoo veel teedere oplettendheid, dat men dit huwelyk alles zins geluk-

kig had kunnen noemen, zoo niet destyds de verschrikkelyke kryg Europa door gewaerd, en beide echtgenooten lang van elkanderen gescheiden had.

Mevrouw Vanzwanen had over haren man dat zedelyke gezag gewonnen, dat byna elke teedere vrouw op eenen ouderen echtgenoot winnen kan, en zy maekte er van gebruik, om den kapitein de afdanking zyns ambts te doen geven.

Vanzwanen maekte in den beginne wel eenige bedenkingen; hy was er in den geheele, noch in den deele op gesteld om zich met den graed van kapitein te vergenoegen, doch het spreekwoord « *de wil der vrouw is de wille Gods* » werd by dezer gelegendeid eens te meer bewaerheid. Mevrouw bleef er op aendringen, Vanzwanen gaf toe; hy werd op zyner aenvraeg, tegen zynen wensch en buiten zyner verwachting van den krygsdienst ontslagen.

Hendrik was alstoen nog niet geboren en de beide echtgenoten gingen te Gent een klein eenvoudig huis bewoonen, en leefden er zuinig van hun gering inkomen.

De onrustige geest des ouden krygsmans had groote moeite om zich aen dit eentoonig en werkeloos leven te gewennen, en zekerlyk ware na eenigen tyd van allerhande verdrietelykheden, de huiselyke vrede te zynent in wezenlyken gevare geweest, hadde Hendriks geboorte niet by tyds dit gevaer afgekeerd.

Vanzwanen beminde het kind zyner oude dagen, zóó als hy eertyds de eer zyns vaendels had bemind, en hy bouwde op Hendriks toekomst allerlei luchtkasteelen, welke steeds op gouden epauletten, eerekruisen, veroverde steden en meer dingen van dien aerd uit liepen.

Zoo rekten wederom twee jaren.

Doch het kind was ziekelyk en van zwakken gestelle, en de doctors hadden, ten uitdrukkelykste, de buitenlucht te zyner genezing aenbevolen.

Het ware der moeder onmogelyk geweest van den kleinen Hendrik te scheiden, en zy vertrok met hem naer Machelen, waer Vanzwanen eenig goed had, terwyl de vader in Gent bleef.

In dien tusschentyd waren de staets aengelegenheden rondom en in Belgiën veranderd.

De voormalige beheerscher, die jaren lang Europa onder den magtigen voet zyns verwaenden geluks had gehouden, zag zyne star verbleeken.

Hy had de keizerlyke kroon afgestaen en een nieuwe staet der zaken was nog niet t'eenenmael tot vasten stand gekomen, wanneer eensklaps de oorlogskreet op nieuw door het vaderland weêrklonk.

Als Vlaming vooral had de kapitein Vanzwanen meer dan eens betreurd, dat onder 't fransche juk de moed en het bloed van Vlaenderens zonen, zonder roem voor het geslacht, zonder nut voor het land, steeds den vreemdeling alleen ten offer werden gebragt.

Wanneer men hem dus in der laetste worsteling tusschen den zuiderlyken overheerscher en de noordsche volksstammen, het bevel over eene afdeeling nederlandscher stryderen aenbood, aenvaerdde hy dezen last met al der vreugde eens harten, dat eindelyk de kans schoon ziet om de schande en de vernedering des verledenen te helpen wreken, en de toekomende vryheid zynes stams met bloed en leven te betalen.

Toen hy eenmael dit besluit genomen had, konden noch de tranen zyner vrouw, noch de glimlach van zynen zoon, hetzelve doen veranderen.

Wanneer in 1815 het bloedige drama te Waterloo aen gang was; wanneer in der vryheid bakermat de eeuwige Voorzienigheid de roede verbrak, waermede zy ettelyke jaren het beschaefde werelddeel in het perk der woeste menschenvernieling rondzweepte, kreeg Vanzwanen het bevel met zynen mannen eene moordende battery te overweldigen. Als leeuwen vielen zy er op aen en volbragten heerlyk den gegevenen last, maer in der hitte des stryds, velde een geweerschot den bevelhebber op een der veroverde stukken, en wanneer men hem van den grond hief, was zyne vrouw eene weduwe en haer zoon een weeze.

Na den dood hares echtgenoots bleef Mevrouw Vanzwanen te Machelen woonen.

De buitenlucht was den kinde byzonder heilzaem geweest; kloek en gezond was Hendrik opgegroeid en de eenigste vreugde, het eenigste geluk zyner moeder geworden.

Niets hadde dezen gelukke ontbroken, ware zy niet steeds voor zyne toekomst beducht geweest.

Hoe ouder de jongeling werd, hoe grooter ook de uitgaven worden moesten, welke zy zich ten zynen opzichte getroostte.

Zy wilde hem eene geleerdheid laten geven, welke zy hem onmogelyk te Machelen bezorgen kon, en werd dus genoodzaekt hem in de kostschool te Deynze te besteden.

Haer innigste wensch was, Hendrik, na verloop van eenigen tyd, zyne studiën te Gent te kunnen laten voltrekken en hem eenmael rechtsgeleerde of geneeskundige te zien worden.

Eene kwynende ziekte, welker bestryding tot groote onkosten aenleiding gaf, kortte echter zoodanig heur klein vermogen in, dat het haer moeijelyk werd langer nog geldelyke opofferingen voor Hendriks opvoeding te doen.

Zy ware, wel is waer, met aen hare kinderlooze zuster, welke Gent bewoonde, haren toestand te bekennen, niet alleen van deze, maer daerby nog van alle andère bekommeringen van stoffelyken aerd ontlast geweest, maer de fiere moeder kon den smaed niet verkroppen, welken de ryke vrouw, Vanzwanen op het tydstip zyns huwelyks had aengedaen, noch de berekende minachting, welke zy hem steeds had betoond, en, alhoewel sedert Vanzwanens dood de betrekkingen tusschen haer vriendelyk hernomen waren, bleef er by Hendriks moeder toch altyd iets, dat haer belettede openhartig en zusterlyk met Mevrouw de Douairiere van Ouderkerken te handelen.

Te dien tyde woonde er te Deynze een man, die niet alleen in stad maer ook nog in eenen wyden omtrek als bekwaem doktor en als verlicht menschenvriend bekend stond. Deze was sedert der aenkomst der Vanzwanen te Machelen niet enkel de doktor, maer bovendien de raedgever en vriend des huizes geweest. Na Vanzwanens dood had hy het bystaende voogdyschap over Hendrik aenvaerd en steeds door raed en daed bewezen, dat het hem ter harte lag den aengenomen last ernstig en gewetensvol te vervullen.

In de akelige omstandigheden, waerin mevrouw Vanzwanen zich alsdan bevond, ried hy haer aen, voor haren zoon, eene beurs, by het Athenæum van Gent te verzoeken.

De ingeborene fierheid der moeder liet haer niet toe tot dezen stap te besluiten, en wellicht waren de dagen der worsteling tusschen de stellingen des menschelyken hoogmoeds, van den eenen, en hare moederplichten, van den anderen kant, de ongelukkigste van haren ganschen levensloop.

Hendrik, die nu geen kind meer was, en die daerenboven door

zyne moeder was ingewyd in dat medelydende leven des harten, aen wiens doornen de vrouwen in het algemeen, en de moeders in het byzonder, zoo vaek en met zoo veel zelfverloochening, bloedige deelen harer ziele laten; Hendrik, die weenen kon om het lyden eens anderen en des noods met helderen ooge en kalmen gelate de werktuigen zyner eigene pyniging had kunnen zien bereiden; Hendrik, die slechts door en voor zyne moeder leefde, had weldra door de eenstemmigheid zyns harten met het hare, een deel hares geheims geraden.

Door zyne streelingen en zyne vleijeryen overrompelde hy zoodanig haren geest, dat zy hem, onder eenen vloed van tranen, al de akeligheid hares toestands mededeelde.

De jongeling, die nog geene wereldkennis genoeg bezat, om al de gevolgen eener vermindering van middelen en van aenzien te kunnen schatten, nam deze mededeeling niet zoo ernstig op, als zyne moeder het wel gevreesd had, en het gelukte hem haer door zyne liefkozingen geruster te stellen, en haer de toekomst minder benauwd te doen inzien. Rykelyk door de natuer begunstigd, behoorde hy tot dat slach van menschen, welke in hunnen eigenen geest meer kennis, putten kunnen dan anderen bekwaem zyn er hun mede te deelen. Hy ried zelf zyner moeder aen, geene verdere uitgaven meer voor zyne opvoeding te doen, en besloot van dan af geene andere meesters dan de natuer te raedplegen, op geene andere, dan op zyne eigene krachten te bouwen.

Wanneer de doktor dit besluit vernam, begreep hy, dat het vergeefsche moeite zou geweest zyn er hem van terug te doen keeren.

Ook eerbiedigde hy de grootmoedige gevoelens der moeder, hy

bleef op zynen vroeger gegevenen raed niet aendringen, en liet den jongelinge toe, zoo dikwyls als deze het goedvinden zou, by hem te Deynze lessen in tael- en wiskunde te komen nemen. Hendrik aenvaerdde dankbaer dit aenbod en ging geregeld drie mael per week ten huize zynes edelmoedigen leermeesters.

Hy omringde zich met ernstige boeken en studeerde dag en nacht de meestergewrochten der oudheid; hy leefde eenen tyd lang diepzinnig en eenzaem, en verkreeg door deze handelwyze den bynaem van droomer.

Toch kwam voor zynen sterk gespannenen en gansch op zich zelven staenden geest, het oogenblik der terugwerking. Het was korts na Hendriks en Rozekens ontmoeting, waervan wy vroeger gewaegden, dat Mevrouw Vanzwanen in de doenwyze hares zoons eene verandering bemerkte, welke in den beginne niet onder der vreemden oog viel, maer althands den scherpzienden blik eener moeder niet had kunnen ontsnappen.

Ofschoon hy ernstig gebleven was, begon de jongeling van liever lede meer en meer behagen te scheppen in de feesten en vermaken, welke zyne dorpgenooten in ruimer mate inrigteden; doch, daer hy er nimmer een werkdadig deel aen nam, hiet hy by de andere jongelingen een trotschaerd, die hen allen beneden zich achtede.

Binnen huize bleef Hendrik ook de vorige stille droomer niet, hy werd luidruchtig, lachtte en zong dat de wanden er van dreunden tot grooten genoegen zyner moeder, die langen tyd gevreesd had, dat haers kinds gezondheid door zyn bespiegelend en leergierig leven wel eens ondermynd worden kon.

Het was der goede moeder genoeg deze grondige verandering na te gaen, en er zich over te verblyden zonder derzelver oorzaek te doorgronden.

Doch het woord dezes raedsels was dier genen, welke door hunnen aerd zelven niet lang verborgen blyven, en weldra was het in den dorpe mondsgemeen, dat Hendrik Vanzwanen en Rozeken Van Haecht malkanderen geerne zagen.

De kwade jongens van Machelen, aen wiens hoofd Fritz Ryckaert, de zoon des zaekwaernemers stond, plaegden er onophoudelyk de twee gelieven mede.

Ook had men moeijelyk in den ganschen dorpe twee schuerpoorten of eenen blinden muer kunnen vinden, waer niet de eene of andere jonge kunstenaer, ter gelegenheid van dit verkeer, zyn talent op beproefd had.

Meestal bestonden bedoelde meesterstukken uit eenen vierkant boven op twee stelten, welke van onderen gekromd waren, om voeten te verbeelden en van wederkanten eene regte lyn met eener uitloopende vyftandige vork.

Boven den vierkante was een groote bol gekroond met eenen tweeden minder grooten vierhoek in den vorm eens hoeds.

Daerneven eene tweede figuer in den zelfden aerd, maer zonder stelten, met hoofd, armen, handen en voeten als het voorgaende, en het hoofd dit mael met iets bedekt, dat aen eenen vrouwenhoed gelyken moest, doch volstrekt mislukt was.

Oogen, neus en mond waren in beider beelden in evenredigheid met het geheele tafereel, en de kunstenaers hadden de zedigheid en het mistrouwen huns talents zooverre gedreven, dat men onder deze portretten lezen kon :

« Dit is Hendrik Vanzwanen en Rozeken Van Haecht, zy gaen te samen wandelen. »

T'elkenmale Hendrik zulke spotteekening zag, gaf hy zich de

moeite dezelve uitteschrabben, en wanneer hem iemand er over sprak, de zaek in lach te trekken; het eenigste middel overigens om poetsen van dien aerd, by mangel aen het verwachtte kwaed maken, te doen ophouden.

Ook duerde deze nieuwigheid slechts eenige weken. Fritz Ryckaert de opstoker van alles, die, alleenelyk uit boosheid des harten, tegen Hendrik eenen schrikkelyken argmoed scheen opgevat te hebben, ziende, dat deze er zich weinig over bekreunde werd nog boozer dan te voren.

Hy liet dus nooit de minste gelegenheid voorby gaen den zachtzinnigen jongeling te kort te doen.

Op eenen zondag morgend, als Hendrik met zyne moeder naer de hoogmis ging, stond Fritz aen het kerkhof met nog eenige andere jonge knapen, en zoo als gewoonelyk, voerde hy wederom het hooge woord. want Fritz was tamelyk sterk in der spotterny, dien wapene der slechte harten. Ook lachtten en vermaekten zich de jonge boeren, welke rondom hem stonden, en waren zy vol bewondering voor de snedige invallen des onwyzen lachers.

Wanneer Fritz van verre Hendrik aenkomen zag, werd deze aenstonds het doelpunt zyner verkeerde tonge.

Het scheen, dat hy ditmael Hendrik bloedig hoonen wilde, want hy vond 't middel hem zoo belachelyk voor te stellen, dat de anders zoo goedige jongeling, welke tot daer toe in zynen harte niets dan onverschilligheid voor de dwaze aenvallen zyns onrechtvaerdigen vyands geproefd had, by het hooren van Rozekens naem zyn bloed hevig naer het hoofd voelde stygen. Het uitbundige gelach der jonge boeren, dat op de laetste spotreden van Fritz volgde, maekte eenen zoo diepen indruk op Hendriks gemoed, dat hy zyne

moeder, die van alles nog niets wist, te samen met zyner gewoone kalmte vergat, naer den spotter sprong, dezen by den kraeg greep en hem eene duchtige kastyding toediende.

De overige knapen sloegen het spel gade met eener nieuwsgierige onpartydigheid, die getuigde, dat lachers niet altoos vrienden zyn.

Hendrik was zoodanig door de gramschap vervoerd, dat zyne moeder en eenige andere persoonen groote moeite hadden, Fritz uit zynen handen te rukken.

In zyner woede herhaelde hy steeds: « Lafaerd, zegt van my al wat gy wilt, maer laster geen meisjen dat zich niet verdedigen kan. »

Fritz, die nu de kracht van Hendriks arm gevoeld had, scheen weinig lust te hebben de worsteling voort te zetten. Hy zag immers dat zyne vorige toejuichers groot vermaek schenen te vinden in der dadelyke bestraffing hunnes gewaenden vriends, en wanneer hy zich vry gevoelde, vond hy niets beter te doen, dan met beschaemden kaken en verbitterden gemoede, al drentelend de plaets te verlaten, waer zyner eigenliefde zoo groot eenen smaed was geschied.

De jonge boeren, welke van den kamp getuige waren geweest, begonnen van dien tyd af, Hendrik met gunstigeren ooge aen te zien, zoo waer is het, dat de geest der menigte eerder door de lichamelyke, dan door de verstandelyke overmacht bedwongen wordt.

Veertien dagen lang sprak men te Machelen van niets anders, dan van het ergelyke tooneel tusschen Hendrik en Fritz, en men kan ligt begrypen, dat Hendriks moeder en Rozekens vader hierdoor weinig in hunnen schik waren.

Rozeken ook, alhoewel zy zich innerlyk over de ridderlyke

handeling hares vriends verheugde, werd te huis door hare ouders zoo dikwyls omtrent het voorgevallene over den hekel gehaeld, dat het voor het arme onschuldige kind eene wezenlyke kwelling werd.

Hendriks moeder, welke te veel verstand bezat om niet te begrypen, dat het beter was deze snaer tegenover haren zoon in den geheele niet aen te raken, had zich bepaeld met hem in algemeene bewoordingen, al het ergerlyke zyner driftige daed te doen inzien. In harer moederlyke vermaning, had zy hoegenaemd van der oorzake zelve niet gesproken, en gehandeld als of zy de zelve niet kende. Hendrik hierdoor geheel en al uit den velde geslagen had gedwee en stilzwygend zyne moeder aenhoord; ook dacht Mevrouw Vanzwanen, dat weldra oorzaek en gevolg by hem in het vergeetboek zouden geraekt zyn. Maer de jongeling, die gewoon was twee of driemael in der week Rozeken aen der kerkdeur te ontmoeten, en met haer na den Godsdienst die oogenspraek te houden, welke zoo troostelyk, zoo heilvol voor verliefde harten is, had, sedert het voorgevallene met Fritz, het meisjen in der geheele week niet meer gezien, en er zich zoo ongelukkig door gevoeld, dat hy zyner moeder den waren toestand zyns harten bloot legde en haer bekende, dat het hem onmogelyk was Rozeken te vergeten.

Zyne vertrouwdheid verkreeg echter de belooning niet, waerop hy in zyner jeugdige eenvoudigheid had gerekend, want Mevrouw Vanzwanen noemde zyne genegenheid eene kinderachtige kuer, en trok dezelve zoodanig in scherts, dat de arme jongen zoo ongelukkig was over het gene hy by zyner moeder een wreed gemis aen medegevoel noemde, als hy het was over den verkeerden gang, welken zyne hart belangens schenen te willen nemen.

Mevrouw Vanzwanen had nogthans maer alzoo gehandeld, om dat zy geloofde, dat dit het eenige middel was haren zoon van dezer gril te genezen.

Buiten Hendriks wete, sprak zy met Rozekens vader. Deze, welke een braef eenvoudig man en een voorbeeldig huisvader was, en overigens genoegzaem het verschil begreep, dat tusschen hunne beide familiën bestond, om in dit verschil geene waerborg genoeg voor het toekomende geluk zyner dochter te vinden, zag in Mevrouw Vanzwanens handelwyze eerder eene bekommering voor het heil der minnenden, dan het gevolg harer persoonelyke vooroordeelen, welke in harer jeugd, door hare natuerlyke neigingen onderdrukt, of door de omstandigheden tot zwygen gebragt, met den jaren ontwaekt, en door de koude rede, die dwingelandin der stoffelyke belangens, gerugsteund waren.

Hy en Hendriks moeder bepaelden namelyk, dat er van wederzyden alle mogelyke moeite zou aengewend worden, om de ontstaende genegenheid tusschen hunne kinderen in harer ontkieming te knakken.

Dit verdrag werd des te gemakkelyker gesloten, daer Mevrouw Vanzwanen eene der beste kalanten van baes Vanhaecht was.

Daer een bezoek van Rozeken aen hare moei te Wacken reeds lang in ontwerp lag, besloot haer vader, het meisjen reeds den volgenden zondag voor eenige weken naer dit dorp te sturen.

Rozeken vertrok zonder Hendrik te hebben kunnen spreken noch zien. Na harer verwydering werd de jongeling zoo treurig, zoo moedeloos, dat Mevrouw Vanzwanen het geradig vond met hem eenigen tyd naer Gent, by Mevrouw Vanouderkerken, te gaen

doorbrengen, in der hoop, dat deze verandering van lucht en leven op den geest hares zoons eenen gunstigen invloed hebben mogt

En werkelyk, de trotsche gebouwen van Vlaenderens hoofdstad, de gedenkteekenen van Vlaenderens roem, grootheid en magt maekten eenen diepen indruk op het vurige gemoed des dichterlyken jongelings.

Met heiligen eerbied naderde hy tot de plaetsen, waer zoo vaek het bloed der martelaren voor de vryheid der gemeente had gestroomd; tot die kerken, welke met de meesterstukken der vlaemsche kunstvorsten pryken; tot die torens, welke door reuzengeesten ontworpen, door reuzenhanden schynen opgebouwd te zyn, en wanneer hy soms 's avonds de stad ronddwalend, de lange gestalte des gryzen Belfroots ontwaerde, met den koperen draek en den bronzen Roeland, dan scheen het hem toe, als ware het oude gebouw het steenen harnas des vroegeren vlaemschen geestes.

Doch waer is thands de geest, die dit bekleedsel heeft vervuld; het Noordsche zwaerd, dat dien draek op den Oosten heeft gewonnen?

Waer is de yzeren wil, die de vryheden der gemeente aen het Despotismus heeft ontrukt?

Waer zyn die volders, waer zyn die wevers, waer zyn die mannen der kleine Neeringen, welke, wanneer Roeland storm schreeuwde, huis en have en vrouw en kind verlieten, zich op de vrydagmarkt in gelederen schaerden, en slechts naer hunne wooning terug keerden, wanneer hun regt was gedaen, en de gemeente gewroken?

Helaes, de tyd, die eeuwig vervormende adem der voorbyvliegende geslachten, heeft over die parel der oude vlaemsche kroon geblazen. Bestaen de zinnebeelden der vroegere grootheid nog

verzwonden als rook in den hoogsten zwerke, weggevaegd als het stuivende zand der woestyne, is de geest, die van Vlaenderens hoofdstad het stevigste bolwerk der eeuwige volksvryheid maekte.

De draek zweeft nog altyd boven der oude stad, maer men heeft hem zoo dikwyls ter eere van vreemde vorsten of vreemden roem doen vuren, dat hy zynen eigenen roem heeft verschroeid!

De Keizerlyke hand eens Gentenaers heeft het kalfsvel verscheurd, waerop de privilegiën stonden geschreven van der steden Koninginne, en Roeland zwygt, omdat men in de stad der Artevelden welligt zyn vlaemsch geluid niet meer verstaen zou!

Een fransch opschrift duidt het huis aen, waerin de vroede man, die verzelfstandiging van den vlaemschen grondbeginsele onder de byl der Leliaerts viel!

Vyf eeuwen, o Gent, zyn sinds die nationale marteldood vervlogen; vyf eeuwen heeft vreemde laster op het graf des grooten Ruwaerts zyn slymig venyn gespogen; en thands nog willen den vreemde verknochte pennen zynen naem bezwadderen!

De boetlamp der Byloke heeft de misdaed der oudere hoofdplaets uitgebrand, de jongere moet meer doen om zich harer ondankbare onverschilligheid te doen vergeven.

Een standbeeld, o Gent, voor het edelste uwer kinderen! of verzaekt uw verleden en bekent, dat zyn roem te zwaer is voor uwe verzwakte schouderen!

. . . .

In der eerste opgewondenheid zyner vaderlandslievende ziel, jong genoeg om de zelfverloochening der vroegere burgerhelden te kunnen beseffen; te jong om de ondankbaerheid der latere geslachten te kunnen begrypen, liep de mymerende tusschen de gedenk-

teekenen der vervlogene eeuwen heen.; zyn hart zwol op van fierheid en in der blydschap zyner waerdigheid, juichte het, omdat ook hy een Vlaming was.

Toch wanneer na den uren der begeestering, Hendrik tot de kalmte zynes gewoonen levens terug kwam, dan zag hy wederom het nederige dorpjen waer hy was groot gebragt, de beuken in welker schors hy eene H en eene R had gegrift, en uit dien spiegel zyner allereerste jeugd, blikte hem steeds het glimlachend engelgelaet van Rozeken tegen.

Dagen der kindsheid! dagen der jeugd! Morgend en ochtend van 't leven!

Dagen van hope en van troost en van liefde! waerom mag uwe zonne niet immer blyven glansen?

III

In eene der straten, welke te Gent de vrydagmarkt omringen, staet een hoog en breed huis, dat door zynen eigenaerdigen bouwtrant, noodzakelyk de opmerkzaemheid des voorbygangers tot zich trekken moet.

Eene zware spitsbogige poort, gansch met nagelen beslagen verdeelt het onderste verdiep in twee gelyke deelen. Steenen kruisvensters met yzeren staven voorzien en groene ligt uitgeholde ruiten, welke allen onbescheidenen blik buiten den huize houden, geven dezer wooning het voorkomen eener gevangenis. Een steenen schild dat boven der poort prykt, en welks wapen door den tyd gedeeltelyk is vergruisd, geeft te samen met twee yzeren domphoornen van wederzyden der poort, de getuigenis, dat het zelve voorheen het steen eens edelmans is geweest.

Zoo als dit huis daer staet met zynen uitgebrokkelden gevel, tusschen de nieuwere gebouwen welke het misschien nog overleven zal, maekt het eenen pynelyken indruk op het gemoed des aenschouwers, want de lucht, het voedsel der borst, en het licht, die eerste gedachte der Godheid, schynen zynen wydschen zalen te ontbreken.

Eenige wilde planten door den snavel eens vogels of door den adem des winds op de trappekens zyner tinne gezaeid, hangen in kranzen naer beneden of schieten hare schichtige stengels in de hoogte, en steken op het duistere gevaerte af als de marentakken op het getaende gelaet en 't rimpelige voorhoofd der oude gallische priesteren.

Een wyde overwelfde gang, duister en killig als een graf, leidt naer den hof, welke door hooge muren omringd en met bladerryke boomen beplant, zelfs in de zonnigste dagen, maer schaersche stralen op zynen bodem ontvangt.

De arduinen trap, welke links in het midden van den gang, naer de boven-zalen geleidt, is steeds met ziltigen vochte bedekt en een terugstootende schimmelreuk vervult geheel dit onderste verdiep.

In dezen huize woont de schatryke mevrouw Van Ouderkerken.

Zy is eene magere vrouw van rond de zestig jaren.

Schoon moet zy geweest zyn, want ondanks haren ouderdom en in weêrwil der styfheid, welke hare trotsheid heuren gelate heeft bygezet, hervindt men nog in dit wezen, sporen dier regelmatige trekken, welke eenen franschen schryver der XIIIe eeuw deden zeggen, dat de schoonste vrouwen in Vlaenderen leven.

Eenige dagen na Mevrouw Vanzwanens aenkomst met Hendrik vinden wy op eenen vroegen morgend de beide zusters in eener bovenzael vereenigd.

De wanden dezer zael zyn tot op zekere hoogte met eiken houtwerk bekleed, dat door de jaren verbruind is, terwyl het overige deel met goudleer behangen, door gebeeldhouwde en vergulde lysten in paneelen is gescheiden. De zoldering insgelyks door kruisbalken in onderscheidene paneelen verdeeld, werd door een behendig kunstenaer der XVII eeuw met schilderingen versierd, welker onderwerp aen de fabelkunde ontleend is.

Mevrouw Vanzwanen las harer zuster de Gazette van Gent voor, terwyl Mevrouw Van Ouderkerken met breijen hare handen onledig hield.

Hendrik den elleboog op een rood damasten vensterkussen en het hoofd op de hand leunend, dacht wederom aen Rozeken en zag droefgeestig de groote regendruppelen na, welke buiten vielen of zich op de groene ruiten met verdrietiger eentoonigheid kwamen verpletten.

De straet was doodsch en ydel, men hoorde er enkel het gerucht eens yzeren uithangbords, dat, door eenen hevigen wind bewogen, scherp en snydend op zyner verroeste spille kreesch.

Mevrouw Vanzwanen las:

« Men schryft uit Deynze; — Gisteren had in onze stad een
« droevig ongeval plaets. Een oude bedelaer met name Francies
« Vandenhoeve, welke regelmatig des maendaegs en donderdaegs
« alhier almoesen rondhaelde, stond ontrent negen ure met zyn
« zevenjarig kleinzoontjen op het vaste deel der Leibrug alhier
« terwyl de valbrug opgehaeld was, om een koolschip door te la-
« ten. Eensklaps hoorden de brughouder en de andere persoonen
« die aen den overkant der rivier stonden iets in het water vallen en
« een angstgeschrei volgde onmiddelyk daerop. De opene valbrug

« verdook hun echter het voorgevallene, maer een der mannen van
« het voorby gevarene schip sprong aenstonds van boord en het
« gelukte hem na verloop van eenige minuten den ouden man
« uit het water te halen. — Alle mogelyke hulp werd hem aen-
« stonds toegediend, doch alles bleef vruchteloos. De genees-
« heeren hebben naer onderzoek verklaerd, dat dit ongeluk aen
« eenen hevigen aenval der vallende ziekte moet toegeschreven
« worden. Dit voorval heeft hier ter stede eenen diepen indruk
« gemaekt, daer de verongelukte en zyn kleinzoontjen algemeen
« gekend waren, en door hunne braefheid de genegenheid onzer
« burgery verworven hadden.

« Het arme onderlooze kind is ontroostbaer.

Hendriks moeder had groote moeite dit treurige nieuws voluit te lezen, tranen vertoonden zich onder hare wimpers en het nieuwsblad op de tafel leggende, wendde zy harer blik naer haren zoon.

— Hendrik! myn Hendrik! wat komt u over? riep zy eensklaps uit, de bleekheid bemerkende, welke zich over zyn gelaet spreidde.

— Niets moeder, antwoordde de jongeling, bekommer u niet, ik heb slechts versche lucht noodig; het is hier toch zoo bevangen.

Hy was uit der kamer verdwenen, eer de moeder den tyd had hare ondervraging voort te zetten.

— Mevrouw Van Ouderkerken, welke den sprakeloozen blik harer zuster bemerkt en volkomen begrepen had, zegde:

— Lia hebt gy over ons gesprek van gisteren avond wel nagedacht?

— Mevrouw Vanzwanen in diepe neêrslagtigheid gedompeld antwoordde niet en hare zuster vervolgde:

— Gy begrypt wel, Lia, dat wat ik u voorstel geheel en al in

Hendriks voordeel is. — Hy is myn eenige erfgenaem. Zyne Majesteit zal in ons verzoek inwilligen, de menigvuldige vrienden, welke wy in den opperraed des adels hebben, zyn er my borg voor. De titel en de naem onzes vaders gaen op uwen zoon over en op die wyze blyft het geslacht der Vander Leeuwen voortleven. Wy doen uwen zoon eene opvoeding geven, welke met zynen nieuwen stand overeenkomt en wie weet of hy niet eenmael den roem zyner famielie voortplant.

Hoe vleijend deze woorden in het oor der moeder klonken, hoe schitterend schoon zy ook de toekomst voor haer kind schetsten, toch was er in den harte van Mevrouw Vanzwanen een hevige stryd tusschen haren gestreelden hoogmoed en het aendenken hares mans, welke zoo vaek onder de minachting des huizes Van Ouderkerken geleden had. Gedurende haren echt was er menig vooroordeel hares vroegeren levens onder den koesterenden gloed der huwelyksmin als het ware versmolten.

Wanneer na den dood hares mans de dagen der beproeving en der zorge gekomen waren had zy, door de haren miskend, zoo veel blyken van deelneming en genegenheid gevonden by die onadelyken, welke zy ten tyde harer onervarendheid slechts tot werken, zwoegen of handeldryven bekwaem achtede, dat zy op dezen zelven oogenblik, wanneer het geluk hares zoons op het spel stond, niet aenstonds kon besluiten, door een enkel woord, de hand te leenen aen eene daed, welke heur geweten haer als eenen smaed der geheugenis heures echtgenoots aengedaen, scheen te moeten verwyten.

Ook bevond zy zich in eener wezenlyke verlegenheid, waeruit zy gelukkig getrokken werd door de binnenkomst van eenen be-

zoeker. Deze bezoeker was de burggraef Vanaerdewyk, een oude vriend des huizes Van Ouderkerken. Hy was een zestigjarige, klein van gestalte, met buitengewoon levendige oogen, spitsen neus en scherpe kin.

Vlug van geest en van beenen. was hy de helft van den dag op de straet en de gansche stad door, om zyne eigenaerdigheid bekend.

Door de fortuin bedorven zynde, en niets dan den schoonen kant des levens gekend hebbende, had hy zich ten zynen uitsluitelyken gebruike een slach van wysbegeerte gesmeed, welke op het vol gende uitkwam:

— Het leven volop genieten zooveel men kan, slechts voor zich zelven leven en uit alles party trekken, om zynen eigenen *ik* boven elken andere te verheffen.

Daer hy uit der mate beleefd was. had hy de dorheid zynes harten achter dit masker zoowel weten te verbergen, dat zelfs diegene, welke dagelyks met hem in aenraking kwamen, dezelve niet hadden geraden.

— Hoe maekt het mevrouw de markgravin? sprak hy binnentredend en diep groetend: want ondanks zynen ouderdom was zyne ruggraet wonder buigzaem.

— Ik dank u, heer burggraef, met my gaet het, God zy geloofd, zeer wel, antwoordde de meesteresse des huizes en eenen zetel vooruit schuivende, wees zy den burggrave hare zuster aen, zeggende:

— Eene oude kennis heer burggraef, welke UE. sinds lang niet meer gezien hebt.

— Mejufvrouw Vandes..... mevrouw Vanzwanen denkelyk, hernam de burggraef met eener ligte buiging, terwyl hy zorgvuldig den snuif afschuddede, welke op zynen *jabot* gevallen was.

— Hoogst vereerd Mevrouw hier aen te treffen, voer hy voort, toen hy op den fieren blik en in der styve groetenis van mevrouw Vanzwanen gelezen had, dat zy op zooveel beleefdheid aenspraek bleef maken, als hy aen hare zuster betoond had.

— Het doet my werkelyk genoegen UEd. dezen morgend te zien, sprak Mevrouw Van Ouderkerken, zich tot den burggraef wendende, Lia en ik begonnen daer zoo even een gesprek over mynen neef Hendrik. UEdele weet het, wy hadden geene broeders en het geslacht der Vander Leeuwen zou by gebrek aen mannelyke erfgenamen uitsterven. Nu wilde ik Zyner Majesteit verzoeken, dat zy de tytelen en den naem onzes vaders op den jongen Hendrik overbrenge.

— Overheerlyk gedacht en meesterlyk beredeneerd! viel eensklaps de burggraef uit, de beide zusters glimlachend beziende.

Mevrouw Vanzwanen bleef in diepen gepeinze verzonken en hare zuster vervolgde:

— Lia, door een overdreven kiesheids gevoel vervoerd, kan er niet toe besluiten de noodige aenvrage te doen. Gisteren noemde zy het zelfs eene schreeuwende ondankbaerheid, voor haren zoon den naem zyns vaders te verloochenen.

De burggraef had gedurende deze redevoering mevrouw Vanzwanens gelaet nauwkeurig nagezien en er de worsteling op gelezen welke in haer ontstond tusschen hare moederliefde en de grootmoedige gevoelens van dankbaerheid en vereering, welke zy der geheugenis hares mans had toegewyd.

Daer het den zelfzuchtigen mensche eigen is, alles zonder drift en met eener zekere voorzichtigheid te onderzoeken, zoo had hy weldra gezien, dat men op haer karakter niets dan met zachtheid

winnen kon, en dat zy met der tyd, in het belang hares kinds van haren dwazen vooroordeele, zoo als hy het noemde, zou terug komen en het voorgestelde gretig najagen. Zyn scherpzinnige geest doorzag verder, hy kende de fortuin der markgravin Van Ouderkerken, hy wist dat Hendrik haer eenige erfgenaem worden zou en daer hy zelf eene zestienjarige dochter had, berekende hy op voorhand de kansen, welke zich later voordoen mogten om de jonge lieden te vereenigen.

Al die gedachten vlogen hem pylsnel door den geest.

Nauwelyks had de markgravin hare rede uitgesproken of de burggraef antwoordde:

— De zaek waerover UEd. spreekt, vergt diep overleg. De besluiteloosheid van mevrouw Vanzwanen — hier maekte de burggraef eene diepe buiging — berust op eerbiedwaerdige beweeggronden. De dankbaerheid is de deugd der edele harten. Indien de jonge heer Vanzwanen meerderjarig ware, kon hy zelf het noodige verrigten om ten doelwit te geraken, en zeker zou het hem niemand euvel aenrekenen, alles te doen wat mogelyk is, om zich in der wereld eene schitterende toekomst te bereiden. Laet ons dus over de zaek wel nadenken en later handelen naer gelang der omstandigheden. Dit alles moet niet beletten, dat Mevrouw de markgravin haren neef in staet stelle, door zyne opvoeding der eer waerdig te worden, waertoe zy hem brengen wil. Ik besluit dus: moeder en moei hebben beide gelyk, want beide willen 's jongelings geluk; en wanneer men het eens is over het doel, dan wordt men het ligt over de middelen. Geene overhaesting dus noch geenen drift.

Op dit oogenblik werd de deur der kamer geopend en Hendrik wilde binnen treden, doch eenen vreemden ziende, trok hy het

hoofd terug, maer zyne moei wenkte hem nader te komen en stelde hem den burggrave voor.

— Ik heb dat gezicht nog ontmoet, dacht deze, eenen diep navorschenden blik op den jongeling slaende.

— De oude man van aen de beek, zegde Hendrik tot zich zelven, zoo heusch groetende, als het hem mogelyk was.

— Jonge heer, zegde de burggraef, wy spraken zoo even over u. Nietwaer gy zoudt zeer te vreden zyn, indien de koning u tot edelman maekte, zoo als uw grootvader het was?

— Zeer zeker, Mynheer de burggraef, dat zou immers myne moeder gelukkig maken, antwoordde Hendrik; en Rozeken zou het misschien ook wel geerne hebben, voegde hy er innerlyk en glimlachend by.

De moeder kuste haer kind op het voorhoofd, het donkere gezicht der moei klaerde op, en de burggraef uit Hendriks glimlach opmakende, dat de jongeling eerzuchtig en hoogmoedig was, wisselde met mevrouw Van Ouderkerken eenen veelbeteekenenden blik, drukte hartelyk Hendriks hand en vervolgde:

— Goed zoo, myn jonge vriend, er is middel met u iets goeds aen te vangen, en van nu af aen durf ik verklaren, dat gy den Vander Leeuwen geene schande zult aendoen.

— Den Vander Leeuwen? stotterde Hendrik, beurtelings zyne moeder en den burggraef aenziende, wat wil.........

— Wy zullen daer later over spreken, antwoordde de burggraef, nu heb ik haest. Ik hoop, dat gy my het genoegen doen zult my morgen te bezoeken, wy moeten nadere kennis maken.

Hierop nam hy zynen hoed, groette hoofsch en plechtig en vertrok door de meesteresse des huizes uitgeleid.

— Wat beteekenen des burggraven laetste woorden? vroeg Hendrik, toen hy met zyner moeder alleen was.

— Zy beteekenen kind, dat uwe moei en de burggraef met genoegen zien zouden, dat de tytelen uws grootvaders op u overgebragt werden, en dat de koning u markgraef Vander Leeuwen maekte.

— En dan zou ik geen Hendrik Vanzwanen meer heeten, moeder?

— Neen kind, sprak de moeder droogjens weg, terwyl zy met bevender hand en moederlyker zorgvuldigheid zyne blonde haren plat streek.

— En gy moeder, wat wenschtet gy daervan?

- Ik kind? Ik mag u daerover niets raden, sprak zy, hem teederder dan ooit omhelzende.

— Dus blyf ik daerover gansch vry, moeder?

— Gansch vry, myn Hendrik.

De jongeling bleef eenige oogenblikken in gepeinze verzonken.

— Moeder! sprak hy eindelyk, laet ons terug naer Machelen gaen : daer waren wy immers veel gelukkiger dan hier. Die burggraef daer maekt my bang en tante ook. Dat zyn menschen zonder hart. Hoort, moeder, markgraef wil ik wel zyn, maer voor niets ter wereld wil ik anders heeten dan Hendrik Vanzwanen. Indien myn vader nog leefde zou hy zyn kind niet willen verloochenen; nu hy dood is, moet ik ook zyn aendenken en zynen naem eerbiedigen, niet waer moeder?

Mevrouw Vanzwanen hoezeer zy voor haer kind eene schitterende plaets in der maetschappy verlangde, was in heuren harte verheugd over de grootmoedigheid zyner gevoelens, en zy onder-

vond eens te meer, dat de waerde van den mensch eerder in den harte dan in den geest, eerder in den innerlyken edelen moed dan in den uiterlyken edelen naem berust.

Met tranen in den oogen prangde zy haren zoon tegen hare borst, en een innig gebed van moederlyken angst en moederlyker liefde steeg uit haer op tot voor den troon van hem, voor wien alle schepselen gelyk edel, gelyk zyner bescherming en zyner liefde waerdig zyn.

En in den killen gang, vol schimmelgeur, waer de klamme lucht koud en verlammend op de longen viel, en de ziele beangstigde, sprak de burggraef kuchend.

— UEdeler neef zal verstandig wezen, mevrouw, gelieft my te gelooven, overhaest niets — Drift bederft alles — laet my met hem geworden en eerlang zal alles naer UEd. wensch uitvallen. — Maer in Godsnaem met mevrouw Vanzwanen die snaer niet meer aengeroerd. Handel, bid ik u, als of UEd. van dezen ontwerpe wilde afzien, tracht hun beiden hier by UE. te vestigen, en ik blyf UE. borg dat UEd. neef binnen kort zich gelukkig gevoelen zal, den edelmoedigen wensch zyner goede moei te voldoen.

De burggraef door eenen geweldigen hoest aengetast, haestede zich afscheid te nemen, na dat mevrouw Van Ouderkerken hem beloofd had in alles zynen raed te volgen.

Toen de moei boven terug kwam vond zy Hendrik met den armen rond den hals zyner moeder gestrengeld en beider gelaet de zaligste vreugde uitstralend.

Met den glimlach om de lippen naderende, sprak zy :

— Lia, ik benyd u uwe moederlyke vreugde niet, maer gy moet ze met my deelen. Op ons voorgaende gesprek wil ik niet terug

komen, doch gy moet hier blyven woonen. Wy worden beiden oud en het is niet goed, dat oude lieden alleen onder vreemden verkeeren, daerenboven moet Hendrik zyne studiën hier te Gent aen der hoogeschool voltrekken.

— Zoo neem ik het geerne aen, zuster, zegde mevrouw Vanzwanen.

— En gy neef? vroeg de moei.

— Ik heb geene andere begeerte dan die myner moeder, sprak de jongeling diep getroffen, want hy dacht aenstonds aen Rozeken en in eenen enkelen oogenblik had hy al de gevolgen berekend, welke zyn vertrek uit Machelen nadeelig voor zyne liefde hebben moest.

— Goed zoo, neef, in plaets van eene moeder zult gy er thands twee hebben; al mag ik op uwe kinderlyke liefde geene aenspraek maken, zoo zal ik toch op uwe dankbaerheid rekenen, want niets, wat u aengenaem zyn kan, zal u geweigerd worden.

— Niets tante? vroeg Hendrik half getroost.

— Niets, neef, wat redelyk en binnen myn vermogen is.

— Welnu, tante, ik wil het maer eens beproeven.

— Wat dan?

— Of gy woord houden zult.

— O! de kleine guit laet het yzer niet koud worden. Welnu, wat begeert gy?

— Zie, tante, sprak Hendrik op ernstigen toon, moeder heeft daer zoo even het droevige einde van dien armen verdronkenen bedelaer gelezen, en ik wilde u verzoeken iets voor het arme kindeken te doen, dat nu noch vader, noch moeder, noch grootvader, noch niemand meer heeft om hem te verzorgen.

— Mevrouw Vanzwanen door haer gevoel overstelpt, stortte aen de borst des braven zoons, en hoe hardvochtig mevrouw Van Ouderkerken ook was, zy had toch groote moeite om hare aendoening te verbergen.

— Wel, zeer wel, neef, antwoordde zy, ik wil gaerne aen uw verzoek voldoen en zal morgen myne bevelen daer omtrent geven.

Twee dagen later was het knapelyn, op last en ten koste van mevrouw Van Ouderkerken, by eener treffelyke burgerfamilie in het Schepenhuis straetjen besteed.

IV

Hendrik en zyne moeder waren na eenige maenden verblyf ten huize van mevrouw Van Ouderkerken ten volle aen de nieuwe levenswyze gewoon, welke de verandering der bezigheden en der betrekkingen voor beiden had geopend.

Mevrouw Vanzwanen was gelukkig zich in hare oudere dagen door die pracht omringd te zien, welke tot de zachtste herinneringen harer kindsheid behoorde. Gelukkiger nog was zy door de stilheid des gemoeds, die uit der hoop voortsproot, dat de toekomst hares zoons was verzekerd.

Hare zuster gedroeg zich daerby ten haren opzichte met zooveel toegevende vriendschap, dat Hendriks moeder van lieverlede het leed vergat, dat de ryke douairière heur tydens haer huwelyk had aengedaen.

Hendrik volgde nu de leergangen van het Atheneum. Zyn leergierige geest nam wederom de overhand op zyne al te gevoelige ziel en alhoewel Rozekens aendenken thands zoo veel en zoo uitsluitelyk niet meer als te voren 's jongelings hart overheerschte, bleef hy niet te min in gemoede die zachte genegenheid getrouw, welke hy het meisjen had toegewyd. Hy was thands in dat tydstip des levens, wanneer de laetste bloemen der kinderlykheid schuchter hare kelken sluiten onder den aenwaeijenden wind der wereldkennis.

Dit tydstip van overgang, wanneer de maetschappy zich in de plaets der moeder stelt, om 's kinds verstandelyke opvoeding te voltrekken, is byna altoos het beslissend oogenblik voor de toekomst des oningewyden.

Eens deels door natuerlyke ingeving, anderen deels door de rigting welke zyne moeder aen zyne zedelyke opleiding gegeven had, besefte Hendrik al de gewigtigheid zynes huidigen toestands.

En ofschoon zyn blik thands gerust en stoutmoedig ter wereld inzien mogt, kwam alles wat hem omringde, den jongelinge zoo onbegrypelyk voor, dat hy niet dan met der uiterste omzichtigheid de veranderingen aenvaerdde, welke de koude, prozaïsche wezenlykheid aen zyne vóórbestaende denkbeelden toebragt.

De eerste dagen dezer zielsontwaking waren dagen van schrikbarenden stryd tusschen zyne ingeborene zucht naer algemeene waerheid en algemeene rechtvaerdigheid, en de daedzakelyke noodwendigheid, om zynen geest, ten minste uiterlyk, naer de betrekkelyke en vergankelyke waerheid te schikken, welke voor elk geslacht in de baen der eeuwen de bakenstok is zyner zedelyke volmaking.

Hy vond immers zoo veel tegenstrydigheid tusschen der menschen woorden en der menschen daden, dat hy de eerste voor ydele zwetsery en valschheid uitgaf, en de zelfzucht als eenig rigtsnoer der laetsten beschouwde.

Want onder diegenen, welke hem omringden, spraken eenigen van regten en van rechtvaerdigheid; zy miskenden de regten hunner medemenschen, onrechtvaerdig verkregen goed drukte op hun geweten, en de tranen der weduwen en de noodkreten der weezen riepen wrake tegen hen.

Anderen, onder voorwendsel van het volk voor te lichten in de baen des zedelyken vooruitgangs, hielpen hetzelve van het regte spoor af; zy verstompten zyn verstand, zy zaeiden wanorde en onmagt in zyne harssenen, want zy wisten dat wargeest tot slaverny geleidt, en het lag in hunnen plannen de kennis zelve tusschen de lompe armen der onwetendheid te versmachten.

Anderen nog spraken van menschenliefde, en zy aenzagen hunne broeders als lastdieren; zy leefden van het zweet des werkmans, zy perstten hem tot den laetsten druppel bloed af, en in hunne verwaendheid geloofden zy liefdadig te zyn, omdat zy den eenen of anderen luijen bedelaer het honderdduizendste deel van hunnen overvloed toewierpen, als een afgeknaegd been, dat men eenen honde toewerpt.

Wanneer Hendrik dit alles overdacht; wanneer hy de domheid gevierd, de fortuin vereerd, de arglistigheid als eene deugd geprezen, de meineedigheid verontschuldigd; en daerentegen de wetenschap miskend, de armoede veracht, en de arbeid, dat lichtende spoor des Scheppers dóór de duisternissen des warlklomps, met minachting bejegend zag, o! dan welde in zynen boezem de bronne der ver-

bittering op, dan zweepte de verontwaerdiging zyn yzerryke bloed met verdubbelder jagt door zyne gezwollene aderen; dan hygde zyne borst naer lucht, zyn hoofd zocht verkoeling en zyn harte vervoerde hem naer den houten kruisse op den aerdeweg.

Wat 's jongelings moeder, zyne moei en de markgraef ook in het werk stelden, om de ernstige stemming zynes geestes af te leiden, zy konden toch de zwarte wolken niet verdryven, die als looden staven op zyner ziele woegen. Hy wandelde voort, te midden der genuchten des levens, als een banneling op vreemden grond, van eener wereld droomend, welke slechts aen gene zyde des grafs eene wezenlykheid worden kan.

Meer dan eens door weemoed overmand, aenzag hy de vreugde der anderen als eene bittere spotterny, en in zyne wantroostigheid wenschte hy te sterven.

Men hechttede nogtans weinig gewigt aen de al te groote ingetogenheid zyner levenswyze, daer men zich over der oorzake misgreep, en dezelve uitsluitelyk aen eene overdrevene zucht naer kennis en wetenschap toeschreef.

Hendrik, welke door zynen vroegeren leermeester, de doktor, tot zyner tegenwoordige studiën goed voorbereid was geweest, deed in der daed zoo grooten voortgang, dat hy weinig tyds daerna het Athenæum verlaten kon, om hoogere studiën aen te vangen.

. . . .

. . . .

De goedjonstige lezer gelieve het ons te vergeven, indien wy voor eenen oogenblik Rozeken hebben uit het oog verloren, om ons byna uitsluitelyk met haren vriend bezig te houden.

Zoo als er tusschen 's meisjens vader en mevrouw Vanzwanen

overeen gekomen was, vertrok Rozeken den daerop volgenden zondag naer Wacken.

De genegenheid, welke zy voor Hendrik koesterde, was nog zoo onbepaeld, dat het meisjen, onder dit opzicht, weinig door die verwydering leed, en haer uitstapjen als eene gelukkige kans aenzag, die de eentoonigheid hares gewoonen levens verbrak. Zy kwam dus welgemoed by hare tante toe.

Deze, welke in eenen welgekalanten linnenwinkel zat, was na eenige dagen heur nichtjen zoo genegen en zoo te vrede over de hulp, welke Rozeken haer in heure handelszaken bybragt, dat zy van al haren invloed als bemiddelde ongehuwde moei, gebruik maekte, om van baes Van Haecht, voor het meisjen, eene verlenging van verblyf te verkrygen.

Er werd dan besloten, dat Rozeken by harer moei blyven zou, tot aleer de noodzakelykheid harer terugkomst naer Machelen zich zou opdoen.

Het kon niet anders, of de aenkomst van een jong beminnelyk meisjen moest te Wacken groote opschudding baren, vooral wanneer dit meisjen een toonbeeld van schoonheid was, en eenen zyden hoed droeg.

Ook wanneer Rozeken voor de eerste mael in der hoogmis verscheen met haer zyden kleed en haer gouden kruis, dan waren aller blikken naer heur gerigt, tot grooter ontstichtinge der oude dorpsmatroonen.

De jonge deernen vooral konden het der vreemdelinge niet vergeven, door hare kleedy, de oogen en misschien ook wel de harten aller jongelingen tot zich te trekken.

Weinige dagen na heure aenkomst had Rozeken te Wacken een

twaelftal vyandinnen, welke zooveel te gevaerlyker waren, omdat zy haren tegenmoed geene vrye lucht gaven, maer denzelven zorgvuldig achter het masker der beleefdheid verdoken.

De moeders werden van haren kant omtrent het kapittel der uitgaven, zoodanig door hare dochters geplaegd, welke voor de *Jente Jufvrouw*, zoo als men Rozeken noemde, het onderspit niet delven wilden, dat in menig huishouden de vrede gestoord werd, en Rozekens oponthoud te Wacken, door de oudere lieden, byna als eene openbare ramp werd aenzien.

De jongelingen echter deelden noch in der wangunst hunner zusteren, noch in der onbillykheid hunner moeders, en hoe onregtvaerdiger de vrouwelyke openbare denkwyze jegens het meisjen werd, hoe meer deze de gunst der jongelingschap won.

Rozeken nam moedig den stryd op dezen voet aen, en de onderscheidene wisselvalligheden dezer worsteling, tot het behouden des voorrangs, bragten niet weinig toe tot het verdooven van Hendriks beeld in 's meisjens aendenken.

Gedurende heur verblyf te Wacken had Rozeken van zondag tot zondag, in harer ledige uren, werks genoeg voor het regelen hares opschiks, om niet veel aen Hendrik te kunnen denken, en wanneer het al eens voorviel, dat zy zich zyner herinnerde, was het minder om zich in zyner genegenheid te verheugen, dan om de kansen van verheffing te berekenen, die voor haer uit een huwelyk met den zoon eens kolonels konden voortvloeijen.

Het voortyds zoo eenvoudige Rozeken was behaegziek geworden, de worm der eerzucht knaegde aen heur onschuldig hart, en tot overmaet van onheil, was hare moeder daer niet, om dit gevaer af te keeren.

Aen zich zelve overgelaten, dronk het ongelukkige kind met vollen teugen uit den beker der ligtvaerdigheid, en niemand toonde haer den afgrond, die aen het einde van haren met bloemen bedekten weg lag.

Niemand riep haer toe, dat de vrouw schooner is door de stille deugden hares harten, dan door den rykdom en den glans heures opschiks.

Met opgehevenen hoofde, fier als eene koninginne, wandelde Rozeken tusschen hare benydsters en hare vleijers; zy dacht slechts met minachting aen haren voorledene, en de schittering harer huidige zielen overheersching bedwelmde zoo fel hare zinnen, verduisterde zoodanig haer oog, dat zy in der verte de heillooze toekomst niet ontwaerde, welke hare onvoorzichtige levenswyze haer voorbereidde.

Toch was zy rein en kuisch gebleven, maer de ydelheid had in heuren harte het zaed der ondeugd geworpen, en dit zaed wachtte slechts de gelegenheid af, om er in te ontkiemen.

Rozeken werd naer het vaderlyke huis terug ontboden omtrent het zelfde tydstip, dat Hendrik het Athenæum verliet, om de leergangen der hoogeschool te volgen.

V

Rozeken was nog geene volle maend te huis toen Baes Van Haecht na den eten, aen zyne vrouw tusschen vier oogen zegde, dat hy hoegenaemd niet te vreden was over 's meisjens levenswyze.

— Zy heeft nergens meer goesting in, sprak hy, het werken schynt haer te vervelen, zy jaegt door haren grootschen toon de kalanten uit den winkel; in de kerk zit zy met het hoofd in de lucht, zy is te fier om op de straet iemand goeden dag te wenschen en binnenhuize spreekt zy met niemand vriendelyk meer. Het is als of voor haer, noch vader, noch moeder, noch zusters meer bestonden.

Zy zit dagelyks te lezen in boeken, welke Fritz Ryckaert hier brengt, en die, ik ben er zeker van, niet veel goeds inhouden. Kon ik maer fransch, ik zou die eens goed nazien en den boeken leener

zonder veel komplimenten aen de deur zetten, by aldien ik er iets in vond dat Rozeken niet en past.

— Ja, man, antwoordde zyne vrouw, gy hebt nog al gelyk, ik versta hoegenaemd niet, hoe Rozeken zich met al die fransche boeken kan bezig houden; er zyn immers schoone vlaemsche genoeg in huis. Daer liggen op den rand van de schouw : *Het oud en het nieuw Testament*, *de Dubbele Zielentroost*, *de Akademie der Wysheid*, *de Ridder met de Zwaen*, *de vier Hemskinderen*, *Genoveva van Braband*, *de Nederlandsche Keukenmeid*, en meer andere, welke allen zeer vermakelyk om lezen zyn. Zie ik wenschte wel, dat die Fritz hier van zelven uit den huize bleve, want hy heeft ons niets misdaen, en wy hebben geene reden om hem het huis te ontzeggen.

Eene kinderstem, welke in den winkel : *Is er iemand?* riep en vrouw Van Haecht verplichtte de keuken te verlaten, stelde een einde aen het gesprek.

Toen zy tien minuten nadien al grommelend in de keuken terug kwam, omdat Rozeken wederom al by de dochters van Tieste Feyters noenstond was gaen houden, vond zy haren man in zyn middagslaepjen gedompeld.

Het gesprek over deze belangryke zaek moest dus natuerlyk onderblyven, want baes Van Haecht was juist van de gemakkelykste niet als hy in zyne noenrust gestoord werd.

'S avonds van den zelfden dag zat, zoo als gewoonlyk, de familie Van Haecht, in de keuken, aen eene langwerpige tafel vereenigd.

De kloeke en struische meester des huizes zat in hemdsmouwen en achtelooze houding, met den linker elleboog op de tafel geleund, aen een der smallere uiteinden.

Eene groene lederen klepmuts bedekte zyne korte ligt gryzende

hairen, eene dubbele kin daelde statig over zynen ryk gekleurden halsdoek en zyn hardgestyfde hemdsband dreigde 's mans ooren van zyn hoofd te snyden.

Met der regterhand streelde hy den kop van eenen ruigen zwarten spits, die nevens hem gezeten, met ernstiger aendacht het spel gade sloeg eener kat, welke zich onder den kachel yverig bezig hield met haer klein gezin op de muizevangst af te richten, by middel van een bolleken katoen, dat zy der werkmand harer meesteresse ontfutseld had.

De bazinne Van Haecht bezettede met haer naeigerief en linnenkorf den eenen breeden kant der witgeschuerde tafel. Zy was eene vrouwe van kloeke gestalte, met den blos der gezondheid op de wangen.

Rozeken zat regtover haer en geleek sprekend hare moeder ; zoo sprekend althands, als eene achttienjarige dochter eene vyftigjarige moeder gelyken kan.

Beiden waren bruinhairig, bruinoogig en beiden hadden het zelfde kuiltjen in de kin.

Was het voorhoofd der dochter gladder dan dat der moeder, toch zag men alras dat de lynen beider aengezichten gelykvormig waren als die van twee zusterbeelden.

Alleenelyk hadden de jaren de trekken der vrouwe sterker afgeteekend, dieper de lynen heures gelaets uitgegraven en de vormen hares lichaems uit een gezet, terwyl het meisjen opwies als de ranke stengel eener lelie.

Nevens Rozeken zat het twaelfjarige Trezeken, en Wantjen, Rozekens jongste zusjen, dat nog niet ten volle tien jaer bereikt had, vond het grootste vermaek van de wereld in de waerachtige ge-

schiedenis des *Heerken van Elseghem*, welke haer met halver stem verhaeld werd door eene jonge dienstmeid, die nevens den kachel papieren zakken voor den winkel plakte.

De moeder vermaekte hemden, Rozeken schikte eenen nieuwen zyden hoed op en Trezeken maesde kousen.

Regtover Baes Van Haecht zat Fritz Ryckaert, de zelfde, die eenige jaren vroeger, aen het hoofd der kwade jongens van het dorp stond en Rozeken zooveel verdrietige vermaningen berokkend had.

Fritz, die gedurende drie jaren notaris klerk te Gent geweest was, voor het oogenblik zonder plaets zynde, door het afsterven zyns patroons, was voor eenigen tyd naer Machelen overgekomen. Aen het woelige stadsleven gewoon, kon het niet anders of hy moest zich in het stille dorp geweldig vervelen. Daerom had hy getracht door overdrevene beleefdheids betuigingen, zich in der gunst der familie Van Haecht te dringen.

Door 's meisjens praelzucht geholpen, was hy er dermate by Rozeken in gelukt, dat zy al hare uitspannings oogenblikken te baet nam, om zich ten huize van zynen oom te begeven, waer zy hem byna altyd vinden kon, en met wiens dochter zy sedert hare terugkomst van Wacken, byzonder bevriend scheen te zyn.

Fritz was dezen avond de familie Van Haecht uit ouder gebuerzaemheid komen bezoeken.

Alhoewel men hem sedert zyn vertrek uit Machelen slechts nu en dan voor eenige dagen had gezien, stond hy niet al te goed in de denkwyze zyner mededorpelingen te boeke.

Was het nu vooroordeel of wel natuerlyke ingeving der menigte, welke 's jongelings karakter in der onedele uitdrukking zyner gelaetstrekken meende te lezen, althands was het in der gemeente

een om te zeggen algemeen gevoelen, dat hy tot alle kwaed bekwaem was.

En in der daed, wanneer men hem nauwkeurig beschouwde, wanneer men dat sterk gebocheld voorhoofd, die kleine gryze oogen ondervroeg, welke byna nooit rechtstreeks voor zich uitzagen en meestal snelle zydelingsche blikken ter sluiks uitwierpen, wanneer men daerby den hoekigen grimlach bespeurde, dien zyne dikke lippen, zelfs in der ernstigste gesprekken of in der droevigste omstandigheden trokken, moest men alras bekennen, dat de openbare oordeelvelling ten zynen opzichte, zoo niet geheel rechtig, ten minste schynbaer gewettigd was. Thands dwaelden zyne blikken, ongestadig als stallichten, met blykbaren welluste, van het fyne aengezicht Rozekens tot der volle rooskleurige wangen der vertellende diensmeid.

Alsof er een lyk in den huize ware, heerschte thands eene treurige stilte onder de persoonen, welke aen de tafel zaten.

Men hoorde in der keuken niets dan het fezelen der dienstmaegd, het blazen des winds door de schoorsteenpyp, of het slibberen der drie katten over het witte zand, dat rond den kachel gestrooid lag.

Blykbaer was het dus, dat de zware hand der bedwongenheid op den ganschen gezelschappe drukte.

Baes Van Haecht had zyn donkerste gezicht aen, zyne vrouw verhief het hoofd niet, Rozeken durfde in 's vaders tegenwoordigheid den opgesmukten bezoeker niet eens aenzien.

Fritz de oorzaek dezer spanning scheen geheel alleen op zyn gemak te zyn.

Met der twee duimen in der armgaten zyner geruitte ondervest gestoken, en met zynen stoel achterover hellend, trommelde hy

achteloos met der vingeren op der breede vooruitstekende borst, en geloofde in zyner verwaendheid, dat dit onbetamelyk gedrag, den aenwezigen een groot denkbeeld zyner zoo gezegde ongekunstelde gezelligheid moest geven.

Hoe verwaend de jongeling ook was, moest hy toch eindigen met te begrypen, dat zyn toestand tegenover het zwygende gezin belachelyk begon te worden.

Verscheidene malen reeds had hy getracht over verschillige onderwerpen een gesprek aen te vangen, nu eens over het weêr, dan over de mode, nu over de genoegens van het buitenleven, dan over de vermaken der stad. Telkens had men hem beleefdelyk aenhoord, nu en dan wel eens een *Ja* of een *Neen*, of eene korte zinsnede geantwoord, echter was het hem niet gelukt, een goed aen een geschakeld gesprek in gang te brengen.

— Juffer Rozeken, sprak hy eensklaps, na de poos zwygens, welke wy te baet hebben genomen om het gezelschap af te schetsen, ik twyfel geenzins, of die hoed zal u wonder net staen.

Ik kan u niet zeggen hoe nieuwsgierig ik ben er u zondag in de kerk mede te zien.

— O gy lacht met my, mynheer Fritz, antwoordde het meisjen, blozend van vreugde, terwyl baes Van Haecht zyne wenkbrauwen nog sterker fronsde dan te voren.

— De jongeling, zonder op het vergramde gelaet des vaders acht te geven, voer volgender wyze voort, want een helsch gedacht was in zynen wraekzuchtigen geest opgekomen :

— Ja, juffer Rozeken, ik herhael het, die roozenkleurige linten zyn allerliefst en zullen u allerfraeist staen, want die kleur past vooral aen de bruinetten. Zie, zondag laetst kwam ik te Gent Hen-

drik Vanzwanen in het gemoet, met zyn liefste aen den arm. Zy had ook zoo eenen hoed op, en ik verzeker u, dat zy er verrukkelyk mede was.

Hier draeide baes Van Haecht zyn hoofd zoo rap naer den spreker om, dat hy met nog meerdere snelheid de hand, die den spits vleidde, aen de regter oor bragt, terwyl eene pynelyke uitdrukking zich rond zynen mond afteekende.

— Veel te veel styfsel aen dien hemdeband! mompelde hy.

— Zoo, zoo, sprak de bazinne Van Haecht, gy hebt mynheer Hendrik en zyne liefste te Gent gezien, mynheer Ryckaert, wel hoe ziet zy er uit? Is zy ryk?

— Is zy schoon? voegde Rozeken er achter, moeite doende om hare aendoening te verbergen,

— Zy is schatryk en bekoorlyk, hernam Fritz met schelmschen grimlach, en hy juichte in zyn binnenste, want hy zag wel aen de bleekheid, welke zich op Rozekens gelaet spreidde, dat het meisjen Hendrik nog niet heel en al vergeten had, en de booze kent geene grootere vreugde dan onrust te zaeijen, waer hy denkt dat vrede heerscht.

— Zy is de dochter van eenen baron, eenen graef, of zoo iets, voer Fritz voort, zoo heeft het my ten minste een student, een vriend van Hendrik Vanzwanen verzekerd. Dat zy bekoorlyk is, heb ik met eigenen oogen gezien.

— Mynheer Hendrik studeert om advokaet te worden, niet waer, mynheer Fritz? onderbrak Rozeken, welke eene andere rigting aen het gesprek wenschte te geven.

— Dat denk ik niet, antwoordde Fritz, Hendrik Vanzwanen zal na de dood zyner moei, immers ryk genoeg zyn, om geen advokaet

te moeten worden. Hy studeert om te studeren, om den tyd te dooden misschien.

— Waerom denkt gy dat, Rozeken? vroeg de bazinne Van Haecht? Alle studenten worden toch geene advokaten; Jan van Flipken de schaliedekkers heeft ook gestudeerd en is wel doktor geworden; en daerby de pastoors studeren ook allemael, niet waer baes?

— Zeker, antwoordde deze ernstig, wanneer men gestudeerd heeft kan men van alles worden.

— Ik zou wel nieuwsgierig zyn te weten, waer Jan schaliedekkers nu zit — Trezeken, draedt myne naeld eens kind, de ooge is veel te fyn voor my — en of hy nog goede zaken doet? sprak vrouwe Van Haecht, welke zeer te vrede scheen dat er eindelyk een begin van samenspraek ontstond, doch hare voldoening was van korten duer, want baes Van Haecht liet aenstonds op gemelyken toon volgen :

— Wy zullen daer liefst van zwygen vrouwe, wy hebben immers werks genoeg aen onze eigene zaken, om ons niet met die der anderen te moeten bemoeijen.

Trezeken gaf thands de gedraedde naeld aen hare moeder terug en de bazinne Van Haecht naeide stilzwygend voort. Rozeken wiens eigenliefde door het verhael van Fritz eenen geweldigen knak gekregen had, scheen in diepen gepeinze verzonken, en de oppervlakkigste aenschouwer kon op haer gelaet het spyt lezen, dat zy gevoelde.

Want op dit oogenblik bragt 's meisjens geheugenis heur al de verschillige omstandigheden harer kortstondige genegenheid voor Hendrik, als met eene tooverlantaern, voor de oogen. Zy herinnerde zich den zachten klank zyner stemme, den lieftalligen blik zyner

oogen. Zy zag hem daer in haren geest op den aerdeweg en by het houten kruis aen hare zyde; niet één enkel woord had hy gesproken, of het vond thands weêrklank in heur hart; niet éénen enkelen blik had hy geworpen, of hy weêrkaetste zich thands voor haer oog in den gladden spiegel heurer herdenking.

En wanneer zy de stille hartelyke liefde Hendriks met der verwaende en gemaekte vriendschaps betuigingen van Fritz Ryckaert vergeleek, hoorde zy in haer binnenste de stemme der insprake Godes, welke haer toeriep :

— Kind! gy zult het oor niet leenen aen de stemme der boozen, en de honigzoete woorden des vleijers zullen geenen toegang vinden tot uw hart.

Mistrouw die genen, welke enkel uwe schoonheid roemen, want in hunnen geest koesteren zy tegen u, gedachten der schande en des onheils.

De ware liefde, o kind, is eene spruit des hemels, door des Scheppers hand aen den gloed zyner genade ontnomen, en in 's menschen hart ten teeken hoogerer gunst en hoogerer waerde geplant.

Zy is eerbiedig en bescheiden; de vrede straelt uit haren blik, de toegevendheid en de zelfverloochening zyn hare zusters, en het geluk wandelt in haer spoor.

De andere, o kind, is eene telg des afgronds.

Zy verwoest het hart, waervan zy bezit heeft genomen.

Zy is stout en onbeschaemd; de woeste drift straelt uit haren blik, dwinglandy en ikzucht zyn hare zusters, onheil, naberouw en schande wandelen in haer spoor.

Daerom, o kind, zult gy het oor niet leenen aen de stemme der

boozen en de honigzoete woorden des vleijers, zullen geenen toegang vinden tot uw hart!

Onder het gewigt dier ernstige overwegingen gedrukt, zat het meisjen met werkeloozen handen en gebogenen hoofde, zy vergat alles wat haer omringde, en alsof al de aenwezigen al de belangrykheid van Rozekens gewaerwordigen hadden geraden, was het thands in der keuken stiller dan immer.

Deze stilte werd eensklaps gebroken door Fritz, welke op zyn zakuerwerk ziende, uitriep:

— Reeds negen ure! Waerlyk, wanneer men zich in uw gezelschap bevindt, jufvrouw Rozeken, dan vliegt de tyd sneller heen dan men het wil. Het spyt my, een vriend wacht my in den *Prins kardinael* en ik ben dus verpligt u allen goeden nacht te wenschen.

Een drooge *goede nacht mynheer*, was alles wat zyne spotachtige beleefdheid mogt verwerven, en daer de bazinne Van Haecht zich opregtte om den jongeling uit te leiden, nam haer man ze by den arm, deed ze met zacht geweld nederzitten, en zegde tot de dienstmeid:

— Tonia, licht mynheer en sluit de deur goed toe.

Dit ontstelde Fritz echter niet, hy groettede nogmaels met overdrevener beleefdheid en trok met opgehevenen hoofde den huize uit, met zoo fier eenen tred, als ware hy een zegevierende krygsman.

Na 's jongelings aftocht bleef de dezelfde ernstige stemming onder de gansche familie voortduren, en wanneer Rozeken en Trezeken zich een uer later in hare slaepkamer bevonden, sprak de laetste:

— Wel, ons Rozeken toch! Wat zyt gy dezen avond *aerdig*. Ik heb alreeds myn avondgebed gezegd, en gy staet daer nog geheel

aengekleed, alsof gy van den geheelen nacht niet slapen kwaemt! Waerop peinsde- gy daer alzoo?

Rozeken antwoordde niet, zy kuste haer zusjen op het voorhoofd, zy knielde voor het bed, weende en bad.

Wanneer zy zich opregtte, lag Trezeken reeds lang in den rustigen slaep der onschuld gedompeld.

Sliep Rozeken dien nacht zoo zacht als haer zusjen? God weet het, wy gelooven het niet!

VI

Zooals de burggraef het Mevrouw Van Ouderkerken aengeraden had, sprak deze aen hare zuster van het ontwerp niet meer, om Hendrik met den naem en de tytelen zyns grootvaders te begiftigen.

Mevrouw Vanzwanen sleet nu rustige dagen en de herfst hares levens was gelukkiger dan het hare lente beloofd had.

De liefdeband tusschen beide zusters scheen thands vaster gestrengeld, dan hy het ooit in harer jeugd geweest was.

De tyd had immers over beider hoofden meer doornen dan roozen gestrooid, en was de eene onder de betrekking des stoffelyken heils wat milder bedeeld geweest dan de andere, de rykere had bitter hartewee moeten doorstaen, en der droefenis eenen zwaren tol betalen. Hendriks moei had niet alleenelyk eenen bra-

ven echtgenoot, maer daerby nog twee veelbelovende zonen in den bloei hunner jaren ten grave zien dragen, terwyl zyne moeder toch den troost mogt genieten in haren zoon te herleven.

De uitwendige behoeften des levens, de begeerte naer aerdscher goederen, de zucht naer eer en aenzien, de prikkeling des hoogmoeds en der andere driften, welke den reeds zoo pynelyken stryd des bestaens nog verzwaren, dit alles kan in de jaren der sterkste levenskrachten, de stemme des bloeds verdooven of tot zwygen brengen, echter komt er voor de grootere menigte een tyd, dat het hart zyne miskende regten terug eischt; dat de mensch, door het ongeluk beproefd, door de ondervinding geleerd, al het vergankelyke der uiterlyke dingen inziet, en in den avond zyns levens zynen troost zoekt onder de overgeblevene puinen der gewaerwordingen, welke den ochtend zoo aengenaem en zoo gelukkig maekten.

De liefde, welke Hendrik zyner moeder toedroeg, de erkentenis en de genegenheid, welke hy zyner moei bewees, de waerdige wyze, waerop hy zich tegenover elkeen wist te gedragen, de lofspraek, welke de burggraef steeds over de voortreffelyke hoedanigheden van zynen jongen vriend hield, de samenloop van dit alles bragt de volmaekste vrede en de zoetste rust in den huize Van Ouderkerke te weeg.

Zoo vervlogen onaengemerkt weken en maenden, en de tyd naderde, waerop Hendrik meerderjarig worden zou, en volgens de uitdrukking van den burggraef, het hem niemand euvel zou kunnen aenrekenen alle mogelyke poogingen aen te wenden, om zich in de samenleving eenen schitterenden naem en eenen eervollen stand aen te schaffen.

Echter scheen de jongeling voortdurend weinig lust te hebben

om van zyn vooroordeel, zoo als de burggraef het noemde, af te zien, en den eervollen naem zyns vaders tegen eenen anderen te ruilen.

Op alle zydelingsche vragen daeromtrent, bleef Hendrik steeds den burggraeve een afdoend antwoord schuldig, en daer deze vreesde door een regtstreeksch aendringen eene uitdrukkelyke weigering te doen ontstaen, en by gevolg de goede overeenkomst tusschen moei en neef in gevaer te brengen, oordeelde hy het beter te zyn, ermede te talmen tot aleer de omstandigheden gunstiger mogten worden.

Hy liet echter geene gelegenheid voorby gaen om den jongeling met der zeden en gewoonten der adellyke stammen bekend te maken, en hem met jonge edellieden in betrekking te stellen.

Hendrik was den burggrave hierover dankbaer, doch achterdochtig en voorzichtig zooals hy was, liet hy zich niet aenstonds door de schittering van dezen stand verleiden. Adeldom legt byzondere pligten op, dacht hy, en het openbare gedrag eeniger zyner nieuwe kennissen was juist niet van aerd om hem grooten eerbied voor hunnen naem in te boezemen. Ondanks de listige werking des burggraven bleef Hendrik zich zelven getrouw. Hoe dieper hy in kennis en geleerdheid voorderde, hoe vaster hy zich aen de eenvoudige grondstellingen hechtte, welke hy, om zoo te zeggen, in zyner kindsheid met der zuivere buitenlucht had ingeademd.

De geliefkoosde droom van den burggraef, namelyk de aenzienelyke goederen van Mevrouw Van Ouderkerken aen zyne dochter, door een huwelyk met derzelver eenigen erfgenaem, te verzekeren, scheen geen beter lot beschoren te zyn. Hendrik was de jonge juffer byzonder beleefd doch niets in zyn gedrag bewees, dat hy

voor haer iets meer over had dan de hoffelykheid, welke noodzakelyker wyze voortspruit uit den dagelykschen omgang met persoonen, die u noch kwaed willen noch wenschen. Mejuffer Van Aerdewyk was, voor het uiterlyke, een lief bevallig schepsel, eenigzins trots over haren adel, met veel gemaektheid in de manieren, overigens ongevoelig en koud als een marmeren beeld. Zy had te vroeg hare moeder verloren, en was door haren vader met te veel toegevendheid behandeld geweest, om niet grillig en eigenzinnig te zyn.

Ter gelegenheid van heuren naemdag had haren vader thands een feest ingerigt, dat terzelver tyd haren eersten stap in de groote wereld moest beplechtigen. Eene maeltyd vereenigde dus een dertigtal bevriendde familiën, waeronder de familie Van Ouderkerken, Hendrik er by begrepen, ten huize van den burggraef.

'S avonds werd er gedanst.

De ruime zael is met beeld en loofwerk prachtig versierd; marmeren pylers ondersteunen het hooge rykgeschilderde gewelf. Vergulde luchters verspreiden er eene zachte klaerte. De wanden zyn rykelyk met zyden stoffe omhangen; groote spiegels in gulden lysten geplaetst, kaetsen de lichtstralen der luchters terug, die zich in hunne gladde oppervlakte als zonnen in den watere spiegelen.

Jonge juffers met hare oude moeders, jonge heeren en mannen van ryperen ouderdom vervullen de zael.

De opschik van de eene en der anderen is in nauw verband met den luister der plaets. De jongere vrouwen zyn meestendeels in blanke gewade gehuld, en menigvuldige paerlen en gesteenten zetten hare natuerlyke schoonheid meer luister en glans by, daer de oudere moeders door hare statige kleeding schynen te bekennen, dat de tyd van vermaken voor haer reeds voorby is, en zy daer slechts gekomen zyn om eene geheel lydende rol te spelen.

De vreugde is op aller aenzichten te lezen; hier staet een paer gelieven in vertrouwelyk gesprek die duizende nietigheden te vertellen, die thans zoo sterk hunne harten ontroeren, hunne harten waer de verdelgende wind der *menschen kennis* nog niet gewoed heeft, waer hy de schoonste bloemen van 't leven, de hoop en de menschenliefde, nog niet heeft doen verdorren.

Daer hangen twee vrienden aen elkanders arm; uit hunnen blik stralen edele gevoelens en hope : zy spreken van de toekomst. De wereld lacht hen aen; niet die gerimpelde afschuwverwekkende wereld, voor welke zelfs de God der liefde schrikt, zoo als het in pater Poirtiers *Masker van de Wereld* vertoond wordt, maer die wereld met haer blanketsel, hare spelen, hare bloemen, haren liefdelach, hare zangen, hare dansen en al hare vreugde.

Ginds twee vriendinnen waervan de eene bemint en bemind wordt, spreken over liefdeszaken; de gelukkigste vertelt aen heure gezellin hoe haer 't minnend harte klopt wanneer zy *hem* maer ziet, hoe *zyne* stem, het gerucht *zyner* stappen hare ziele raekt, en wat gelukzaligheid er besloten ligt in de woorden : *ik min u.*

Beide zyn gelukkig; de eene door hare liefde, de andere door 't geluk harer vriendin en door de hoop van eerlang hetzelfde geluk te genieten.

De moeders zelve vergeten hier voor 't oogenblik hare smarten, zy zoeken elkander, spreken over hare kinderen, verheugen zich dat deze zich zoowel vermaken en zyn te regt trots over derzelver bevalligheid; want moederliefde heeft dit met een ander somtyds min edel gevoel gemeen, dat zy veel gaven en weinig gebreken ziet in het voorwerp harer genegenheid.

Allen zyn dan, zoo niet gelukkig, ten minste verheugd.

Op een teeken des orkestmeesters worden de speeltuigen in gereedheid gebragt, en eenige oogenblikken daerna doorstroomt een vloed gevoelvoller klanken de gansche zael.

De jonge heeren gaen hunne dansters verzoeken, en menigvuldige quadriljen, waer natuerlyke bevalligheid met bygezette schoonheid, ingeborene welvoegelykheid met nageaepte beleefdheid schynen te twisten, vormen zich in de geheele lengte van dezen tempel der vreugde.

Op een tweede teeken des orkestmeesters, jagen de trillende speeltuigen weder hare magnetische toonen in de ooren en harten der aenwezigen, en het bal begint.

De ryen der dansers mengen zich ondereen in zwierige kringen en kronkelende lynen; het licht is als verdoofd door den glans der zyden hulsels en het glinsteren der gesteenten, het orkest speelt op eenen gevoeligeren toon, zyne klanken oefenen aldra haren invloed op de dansers uit, en nog gepaster en zwieriger worden hunne bewegingen.

De balsemende geur der bloemen, het schitteren der klaerte, der paerlen en der diamanten, de muzyk, de gedurige afwisseling van persoonen, welke uit de snelle bewegingen der dansen ontstaet, en vooral de glimlach van genoegen, die op de jeugdige, door de vreugde verlevendigde lippen zweeft, alles brengt in dit tooverachtig feest het zyne by, om op het gemoed eenen diepen indruk te verwekken, en de door geestdrift vervoerde ziel roept ongewillig uit:

Wat is het leven schoon, wat is 't bestaen verrukkelyk!

En nogthands staet Hendrik daer te midden al dat gewoel, roerloos en tegen eenen pyler geleund, met strakken blik dit tooneel aenstarend, als ware hy van gevoel beroofd.

Hy ziet al die pracht, al die nietige en ydele geldverspilling en hy onderzoekt in zynen geest, waerom in der menschelyke lotbeschikking, tusschen kinderen van den zelfden Schepper een zoo oneindig verschil bestaet. Waerom de eenen steeds inoogsten, wat de anderen hebben gezaeid. Waerom de eenen zich in weelde en genuchten baden, terwyl de anderen verkrimpen van verdriet, van honger en van ellende.

Dit kan, denkt hy, de wil van den Albestuerder niet zyn, die zonder onderscheid, zyne zonne voor allen laet schynen, aen niemands akker zynen vruchtbaren regen onttrekt en van den Oosten tot den Westen, van den Noorden tot den Zuiden, zynen luchtzuiverenden adem over alle zyne schepselen laet waeijen.

Zoo denkt hy, en door de ernstigheid zyner gedachten verre van het woelige tooneel weggesleept, bemerkt hy niet, dat drie jonge heeren, aen den overkant der zael, zich spottend met hem bezig houden.

— Heer Ferdinand, sprak de jongste der drie zich tot zynen vriend wendende, my dunkt dat de toekomende van Mejuffer Van Aerdewyk er dezen avond niet zeer vrolyk uit ziet; zou er reeds eenig krakeel tusschen de verdragmakende partyen ontstaen zyn?

— Dat geloof ik toch niet, antwoordde de aengesprokene, onze amphitryon zou zoo welgezind niet rond drentelen, zoo als hy nu doet. Zie eens hoe vriendelyk hy daer met de moei en de moeder spreekt. Neen die veronderstelling is niet aennemelyk. Ik verwed tien flesschen champagne dat eer het jaer verloopen is, Mejuffer Van Aerdewyk, mevrouw Vanzwanen zal heeten.

— Ik wil voor het tegenovergestelde niet wedden, want ik zou zeker winnen, sprak de eerste, alhoewel ik met u geloof dat de bedoelde persoonen eerlang trouwen zullen.

— Dit raedsel versta ik niet.

— Het is nogthands gemakkelyk om uit te leggen, Ferdinand: de burggraef wil wel zyne dochter aen den neef van mevrouw Van Ouderkerken uithuwelyken, omdat die neef na de dood zyner moei eene groote fortuin bezitten zal, maer....

— Ah! daer is een *maer* by, onderbrak nu de derde jongeling.

— Ja, en dat nog wel een zeer gewigtig *maer;* hoor liever : de ouden hebben onder hun drieën besloten, van den droomer, die hier regtover ons staet, een edelman te maken, en slechts wanneer deze zaek geklonken is, zal de bruilof kunnen plaets hebben, dat weet ik van goeder hand.

— Wel dat zou niet beletten, zoo als ik even zegde, dat mejuffer Van Aerdewyk dit jaer nog mevrouw Vanzwanen werd.

— Zy zal nooit mevrouw Vanzwanen worden, dat weet ik zeker; markgravin Vander Leeuwen, dat wel misschien, ofschoon de Ridder van den Bedroefden Gezichte daer, meer smaek schynt te vinden in een hupsch boerinnetjen van Machelen, Rozeken Van Haecht, geloof ik, genaemd.

— Zoo, zoo, dat is grappig, vertel ons dat eens Frans, sprak thands Adolf de Serclaver, een jongeling, die, zoo stilzwygend en zoo diepdenkend als Hendrik, op een sofa gezeten, het gesprek met gespannerer aendacht beluisterd had, en thands by het drietal sprong.

— Ik weet niet al te wel, hoe het met die zaek gelegen is, hernam Frans, het is mynheer Ryckaert de klerk van den notaris De Wever, die er in den tyd iets van gezegd heeft. Wy waren een tiental jongelieden, op eenen zondag morgend, in het *Café Suisse*, toen Hendrik Vanzwanen daer voorby ging. Arthur de Poucques, de byzondere vriend van Hendrik, was ook by ons en begon eene lange

lofrede over den voorbygaenden. Daerop vertelde Fritz Ryckaert, dat Hendrik te Machelen kennis gemaekt heeft met eene jonge lieve deerne, en dat het juist daerom is, dat de ouden hem naer Gent hebben doen komen. Meer weet ik er niet van.

— Ja, ja de stilste wateren, hebben de diepste gronden, sprak Ferdinand; maer zie eens, ik geloof waerlyk dat de burggraef zelf de jonge harten gaet samen preken.

Inderdaed op dit oogenblik stonden de burggraef, zyne dochter, mevrouw Van Ouderkerken met Hendrik en zyne moeder in een druk gesprek gewikkeld.

Belangryk was dit gesprek echter niet, men bewonderde den fraeijen opschik van deze, men beknibbelde de toilet van die, of men spotte met den rooden neus van gene; in een woord men praette maer om den tyd te verdryven.

In den volgenden dans stond Hendrik met des burggraven dochter in de quadrilje. Nevens hun stond Adolf de Serclaver. Deze had voor danseres de beste vriendin van mejuffer Van Aerdewyk. Zichtbaer was het, dat Hendriks danseres zich gelukkiger gevoelde, nevens Adolf te staen dan wel nevens haren danser. Hendrik, die voor zyne danseres hoegenaemd geene genegenheid gevoelde, bekreunde zich niet over de blikken, welke zy zich van wederkanten toewierpen; hy verheugde zich zelfs in de liefde, welke hy by hun veronderstelde, want het is eene eigenschap der ware goedheid, dat zy geen gelukt benydt, en haer deel neemt in de vreugden der evenmenschen. Hy was dus door deze ontdekking eenigzins vrolyker gestemd dan in den beginne van het feest.

Adolf schreef Hendriks voldoening aen eene geheel andere oorzaek toe en de minnenyd maekte zich van zynen harte meester.

Om zich te wreken, wendde hy zich tot Hendrik, toen deze zyne danseres naer hare plaets had terug geleid, en sprak luide genoeg om van haer en van de omringende persoonen gehoord te worden:

— Mynheer Vanzwanen, wat ben ik verheugd u hier aen te treffen. Ik ben over eenige dagen na Machelen geweest en heb er iemand gezien, van wie gy met genoegen eenig nieuws zult vernemen, ik bedoel jufvrouw Rozalie Van Haecht.

— Ah! zoo, stotterde Hendrik, beurtelings wit en rood wordende, want hy werd zoo onvoorziens verrast, dat hy in den eersten oogenblik niet al te wel begreep, wat Adolf zeggen wilde, en met welk boos achtergedacht, hy deze leugenen verzon.

— Ja, voer Adolf voort, ik maek u myn compliment over de lieve deerne, zy schynt byzonder veel van u te houden, en waerachtig, zy zou in geen salon misplaetst zyn.

Eer Hendriks verbystering over was, draeide Adolf glimlachend op de hielen, verheugd over den goeden uitval zyner woorden. Hy had immers zynen gewaenden medevryer in eenen belachelyken toestand gesteld en zynen persoonelyken wrok voldaen.

De jonge juffers, die dit hadden gehoord, beten met schelmschen glimlach op de toppen harer waeijers, de jonge heeren deden moeite om niet te schaterlachen.

Mevrouw Van Ouderkerken was over Adolfs spotachtig uitvaren ten hoogste vergramd, en wist niet op welke wyze hare verontwaerdiging lucht te geven; mevrouw Vanzwanen echter was over deze onbetamelykheid eerder bedroefd dan gebelgd, en Hendrik, die nu vooreerst al de kwaedaerdigheid van Adolfs woorden begreep, wapende zich met den moed, welken hy in de beseffing zyner innerlyke waerde puttede. Hy verhief zyn hart zoo hoog boven de beleediging, dat deze hetzelve niet kon bereiken.

Zyner moeder den arm aenbiedende, sprak hy met vaster stemme :

— Kom, beste moeder, wy zullen onzen vriend, de burggraef den goeden nacht wenschen.

Eenige oogenblikken later waren al de genoodigden vertrokken.

VII

Twee dagen later legde de burggraef by mevrouw Van Ouderkerken een bezoek af.

Daer hy den avond van het feest zelve te veel bezig geweest was, om zyne gasten met der behoorelyke beleefdheid te bejegenen, had hy het voorgevallene met Hendrik en Adolf de Serclaver slechts 's anderen daegs vernomen.

Hy verhaestede zich dus zyner beste vrienden de verschuldigde verschooning daer omtrent te doen, en hun te verzekeren, dat de vermetele beleediger, van nu voortaen te zynen huize niet meer zou ontvangen worden.

Mevrouw Van Ouderkerken was door den smaed haren neve aengedaen zoo ontsteld geweest, dat zy daegs na het feest hare kamer niet had kunnen verlaten, en Hendriks moeder was natuerlyk by harer zuster gezelschap blyven houden.

De jongeling was dus den ganschen dag aen zich zelven overgelaten geweest, en had zich deze eenzaemheid ten nutte gemaekt, om zyn eigen hart grondig te doorpeilen.

De Tyd moge gerust zynen verdelgenden adem over de stoffelykere voortbrengselen des menschelyken geestes blazen; die geest zelve kan hy niet vernielen.

Door de voortplanting der algemeene vooroordeelen en de steeds toenemende zucht naer aerdscher wellust geholpen, kan hy in het hart der enkele persoonen de herdenking aen het zaligste verleden verdooven, voor eenige jaren, door de schittering eener valsche toekomst, hunne oogen met verblindheid en hun brein met verbystering slagen.

Zoo ook kan hy voor eenige eeuwen, die oneindig kleine telpunten tusschen het Begin en het Einde, den geest eener gansche natie tot den weg der dwaling verleiden, en de roemrykste herinneringen uit haer verleden onder het stof en de puinen der later aen gerigtte verwoestingen begraven; het Goede, het Ware en het Rechtvaerdige zyn en blyven onvernielbaer, en als de Phœnix ryzen zy eenmael, glansryker dan ooit, uit hunne assche weêr op.

Daerom (de goedjonstige lezer vergeve ons deze buitenrede) daerom, o myn duerbaer vlaemsche vaderland! zyt gy ook niet bestemd om lang nog onder de huidige zedelyke overheersching des vreemdelings gebukt te gaen. Alles voorspelt het; uwe doodelyke geestesslaep spoedt ten einde. Welligt is de dag naby, waerop gy wederom uw zelven geworden, beter dan ooit begrypen zult dat de roem uwer voorvaderen u zware pligten oplegt, en dat gy het zedelyk erfdeel uwer zonen onder de baldadige handen der vreemde naäpery niet mogt laten vernietigen.

Hoopt dus, waekt en arbeidt, want het Goede, het Ware en het Rechtvaerdige zyn door de Godheid boven het bereik des vernielenden Tyds geplaetst.

Daerom ook hadden de uitwendige schittering van zynen nieuwen toestand, de breedere ontwikkeling zyner verstandelyke vermogens noch de verleidende lonken der steedsche schoonen in Hendriks hart het beeld van Rozeken, zyne eerste liefde, kunnen uitwisschen. In der laetste jaren hadden de omstandigheden, waerin hy verkeerde, dit beeld wel eenig zins verdoofd, doch de spotterny van Adolf de Serclaver had volstaen, om het zelve voor 's jongelings oogen zoo rein en zoo liefelyk te doen herverschynen, als het hem by eener eerste ontmoeting was voorgekomen.

En, zoo als het by het meerendeel aller onverhoedsche terugwerkingen plaets grypt, was Hendrik in eenen enkelen oogenblik, gansch en gaer, en met hardnekkiger wilskracht aen de heropwelling zyner allereerste liefdegewaerwordingen vast gekleefd.

Ook toen de burggraef hem zyn spyt over het voorgevallene uitdrukte, antwoordde de jongeling, dat hy, na overweging, de woorden van Adolf de Serclaver voor geene beleediging kon opnemen, en dat het hem by gevolg leed doen zou, indien Adolf om zynent wille des burggraven huis ontzegd wierd.

— Zoo, neef, onderbrak de moei, gy neemt het voor geene beleediging op, dat men u bekwaem acht in betrekking te staen met een *schepsel,* dat verre beneden uwen stand is. Foei!

Eene matte bleekheid spreidde zich over Hendriks gelaet, hy opende den mond om zyner moei te antwoorden, doch mevrouw Vanzwanen, door moederlyke voorkennis gedreven, deed haren zone een teeken dat hy zwygen zou.

Hendrik had in der daed aen het verlangen zyner moeder voldaen, en de zaek zou geen verder gevolg hebben gehad, zoo de burggraef het niet geraedzaem had geoordeeld, de bestaende zwarigheid te verergeren.

— Ik deel geheel en al in het gevoelen uwer achtbare moei, myn beste vriend, sprak hy, gy mogt niet toelaten dat men u alleenelyk van zulke ongerymdheid verdenken durve. Hoor, dezen morgend nog gelastte myne dochter my, u al haer spyt over het gebeurde uit te drukken, en u tevens te verzekeren dat zy zich een al te groot gedacht uwer uitstekende hoedanigheden gevormd heeft, om u eenen enkelen oogenblik bekwaem te kunnen achten, uwe genegenheid op eene lompe boerin te plaetsen.

De bleeke kleur der borstbeklemdheid maekte eensklaps by den jongelinge plaets voor het hooge rood der gramschap en der verontwaerdiging.

Zonder op de teekenen der moeder acht te geven, antwoordde hy op den spottenden toon eener ingetoomde woede :

— Waerlyk, heer burggraef, Mejuffer Van Aerdewyk is al te goed ten mynen opzichte, en ik ben er heur hartelyk dankbaer over. Ik verlang echter niet dat, om my eene *blydschap* voorbereid te hebben, *myn goede vriend*, Adolf de Serclaver, uit het gezelschap eener achtbare familie gebannen worde.

— Eene blydschap voorbereid! riepen op verschillige toonen Mevrouw Van Ouderkerke en de burggraef uit, terwyl Hendriks moeder voortdurend smeekende teekenen deed, om haren zoon tot zwygen aen te manen.

Doch deze scheen dezelve alleenelyk niet te zien en in zyner opgetogene, en by gevolg onvoorzichtige gramschap, voer hy voort :

— Ja, eene *blydschap*. Hoor, beste moei, goede moeder, en gy, heer burggraef, luistert.

Het is waerheid dat er in Machelen een *lomp schepsel* leeft dat myn hart en myne ziel overheerscht. Het is waerheid dat zoolang dit meisjen leeft, of myner liefde waerdig is, geene andere, al ware zy duizendmael schooner, duizendmael ryker, op myner genegenheid aenspraek zal mogen maken.

Mevrouw Van Zwanen was gedurende deze openhartige uitboezeming al weenend met het hoofd in beide handen, geknield voor de tafel gevallen.

De droefheid der moeder stilde eensklaps den gloed van Hendriks gramschap.

Hy wierp zich aen haren hals en zelf angstig weenend, kustte hy de tranen weg, welke te zyner oorzake over hare wangen rolden, terwyl de burggraef en Mevrouw Van Ouderkerken met opengesperden mond dit tooneel aenschouwden.

— O zeker wil ik den onbeschaemde onterven! riep de moei uit, toen de eerste verbystering over was; morgen reeds doe ik myn testament verscheuren, en ik wil er een ander laten opmaken.

Hendrik sprong regt, met de hand zyner moeder in de zyne gesloten, naderde hy tot zyner moei en sprak dan bedaerd en plechtig :

— Vergeef my, Tante, indien ik, door de gramschap vervoerd, eenen oogenblik den eerbied heb vergeten, welken ik u verschuldigd bin, doch.....

— Alles is reeds vergeten en vergeven, niet waer, hooggeachte vriendin? onderbrak thands de burggraef, welke wenschte het gansche toeval onder de eerste woorden der verschooning te ver-

gruizen, en uit vrees voor ergere gevolgen, het overige van 's jongelings verklaring onder den woordenvloed zyner baetzuchtige dienstvaerdigheid behendiglyk weg te futselen.

— Neen, heer burggraef, niets is vergeten, ten minste by my niet, sprak Hendrik, te lang reeds heb ik de ingevingen mynes harten onderdrukt en nu wil ik spreken.

— Hoor, Tante, voer hy voort, sedert verscheidene jaren zyt gy voor my als eene tweede moeder geweest. Aen uwe goedheid heb ik de rust en de tevredenheid myner moeder te danken, aen uwe goedheid ben ik ook het geluk verschuldigd in het maetschappelyke leven eene plaets te kunnen vervullen, welke geheel en al met myne neigingen overeenstemt.

Eene enkele en laetste proef nog moet ik onderstaen om als advokaet aengenomen te worden. Dat ik die proef op eene voldoende wyze doorstaen zal, dat verzekeren my myn geweten en het besef myner bekwaemheid.

Gy hoort het, Tante, ik wil geen ondankbare zyn, ik besef al de grootheid uwer weldaden, en beken volop, dat zonder u, ik in de maetschappy slechts eene plaets had kunnen vinden onder die ongelukkige slagtoffers der geldelyke beknelling, welke te grootsch van harte om eene sport lager te dalen, voor hunne ryke en dwaze meesters hunnen geest afzwoegen; voor dezelve denken en handelen; dagen en nachten al hunne zielskracht inspannen en uitputten, om de fortuin der ondankbare en begunstigde weetnieten te vergrooten, en dan nog door de verwaende gunstelingen des geluks met minachting te worden bejegend, of ten hoogste in waerde gelyk gesteld met het paerd, dat hun zielloos lichaem tusschen Gods wonderen heenvoert.

— Uwe dankbaerheid ten opzichte uwer goede moei, doet u eer aen, mynheer Hendrik, onderbrak nogmaels de burggraef, en zy bewyst dat gy ten volle waerdig zyt, niet alleen van het goede dat zy u reeds gedaen heeft, maer ook nog van hetgene zy verder voor u doen wil.

Een enkel regtsgebruik hebt gy nog te vervullen, om als advokaet erkend te worden ; welnu wees verstandig, verwerp de ligtzinnige genegenheid voor een meisjen, dat verre beneden den stand is tot welken myne hooggeachte vriendin u opvoeren wil. Denk dat de adeldom pligten oplegt. Uwe moei is met uwe uitleggingen te vrede, en wat zy daer over het vernietigen van haer testament zegde, moogt gy reeds als ingetrokken beschouwen, niet waer, hooggeachte vriendin?

Hendriks moei deed zwygend een teeken van bevestiging, en zyne moeder voelde weder in heur hårt de hoop herleven, de onverwachte zwarigheid ten goede te zien keeren.

De jongeling echter, die zich reeds te ver gewaegd had, om zyne uitleggingen niet voort te willen zetten, antwoordde:

— Gy bedriegt u grootelyks, heer burggraef, indien gy in myne woorden iets meer waent te vinden dan de uitdrukking myner persoonelyke gevoelens van dankbaerheid en vereering voor myne goede tante. Sedert eenige dagen schynt het my toe als of alles rondom my veranderd ware.

Ik heb zorgvuldig myn eigen hart doorpeild en de overtuiging bekomen, dat Rozekens liefde voor myn geluk zoo onontbeerlyk is als de myne het welligt voor haer geluk zyn kan.

Misschien zult gy dat niet begrypen, heer burggraef, gy zyt niet, zoo als ik, onder den helderen buiten hemel opgevoed, waer men,

meer getroffen door de wonderen der Schepping dan door de voortbrengselen van het menschelyke vernuft, zoo min kluisters voor de ziel, als bedwongenheid voor het lichaem duldt.

De nieuwe levenswyze, welke ik hier in stad heb aengevangen, de noodzakelykheid om door mynen voortgang in kennissen en wetenschappen my der goedheid myner moei waerdig te maken, en alzoo het gebouw myner eigene toekomst te voltooijen, dit alles, ik beken het, heeft my in der laetste jaren, ten minste in schyn, een goed en onschuldig meisjen doen vergeten, dat zooveel ondankbare onverschilligheid niet verdiende. Dat Tante nu van my alles vergewat ik doen kan zonder myn gegeven woord te verbreken, of myn eigen hart te verbryzelen, en ik zal met vreugde hare minste wenschen vervullen.

Geloof ook niet, heer burggraef, dat ik, om den wille der fortuin of van het aenzien, in staet zyn zou, onbeschaemd de natuerlyke ingevingen myner ziel der trouwloosheid prys te geven. Neen, Tante mag vry haer testament verscheuren, ik zal haer niet te min voor het my door haer gedane goede dankbaer zyn, zonder morren haren uitersten wil eerbiedigen, en de vervulling myner pligt, noch de onafhankelykheid van myn hart voor geenen prys veil bieden.

De moei, welke zoodanig eene onbaetzuchtigheid maer hoegenaemd niet begrypen kon, zat gedurende deze alleenrede sprakeloos en met verbaesdheid geslagen.

Hendriks moeder, alhoewel zy in heuren geest haren zoon ongelyk gaf, voelde zich door zynen toon van overtuiging zoodanig medegesleept, dat zy hem roerloos en met moederlyken wellust bleef aenstaren, zonder een enkel woord te kunnen uitbrengen.

Want, zoo als hy daer stond, was de jongeling schoon door de beradenheid en de wilskracht, welke uit zyne heldere oogen straelden en by den burggraef zelven een zeker gevoel van achting deden ontstaen.

Doch dit was van korten duer, de burggraef begreep alras dat de jongeling op dit terrein niet kon verwonnen worden; ook veranderde hy eensklaps zyn aenvallings plan.

— Gy zyt een braef, regtschapen hart, sprak hy, en ik zou met groot spyt vernemen dat de jufvrouw, welke u eene zoo zuivere liefde heeft kunnen inboezemen, uwer genegenheid niet waerdig is; daerom wil ik u eene groote dienst bewyzen. Beloof my slechts een tiental dagen kalm en gelaten den uitslag af te wachten, van wat ik voor u doen wil, en gy moogt verzekerd zyn, dat vrede en tevredenheid hier weldra wederom in huis zullen heerschen.

Hierop leidde hy Hendrik tot by zyner moei, zeggende:

Gy ook, hooggeachte vriendin, zult dezelfde voorwaerden, zonder onderzoek, aennemen.

Mevrouw Vanzwanen naderde tot harer zuster en met smeekenden blik scheen zy ook voor Hendrik om vergeving te vragen.

De moei, die in het lachend en eenigzins spotachtig gelaet van den burggraef den goeden uitval zyner bemoeijingen dacht te lezen, en die daerby Hendrik zeer lief had, maekte dan geene opwerpingen meer. Zy stak sprakeloos de hand uit naer Hendrik, welke de zelve eerbiedig kustte.

Door zyn gevoel overstelpt, vertrok de jongeling weenend aen den arm zyner moeder, terwyl de burggraef in het salon bleef om aen mevrouw Van Ouderkerken zyn plan te ontvouwen.

Dit plan was, zoo als de lezer het wel denken kan, regtstreeksch

tegen Hendrik gerigt, die zich omtrent de bedoelingen van den burggraef in den geheele noch ten deele mistrouwde.

Het bestond namelyk hierin: dat men het meisjen, door het aenbod eener aenzienelyke geldsom, zou trachten over te halen om Hendriks liefde betuigingen te verwerpen. Indien dit niet gelukken kon, zou men haren vader door hetzelfde middel trachten om te koopen, om zyne dochter gedurende eenigen tyd naer een afgelegen oord te sturen, ten einde alzoo tyd te winnen, en de betrekkingen tusschen de jonge lieden onmogelyk te maken.

Daerby zouden Mevrouw Van Ouderkerken met hare zuster en Hendrik voor eenige maenden Gent verlaten, om een kasteel te bewoonen dat de moei te Laeken by Brussel onlangs aengekocht had.

Opdat Hendrik het doelwit van dezen laetsten maetregel niet zou gewaer worden, werd er ook besloten, dat de moei, te beginnen van 's anderen daegs, zich houden zou als ware zy ongesteld.

Eene schrikkelyke ziekte heerschte sedert eenige weken in de volkrykste en tevens de ongezondste wyken der stad; zy tastte vooral de ellendigste huisgezinnen aen, en de ryke lieden alleen schenen voor hare woede beveiligd te zyn.

De geneesheeren noemden dezelve de cholera-morbus; hoe eensgestemd zy ook over den naem der ziekte waren, toch waren zy het op verre na over derzelver bestrydings-middelen niet eens, en wie weet hoeveel ongelukkige proefnemingen zy reeds *in anima vili* gedaen hadden, vooraleer zy in de zaek eenigzins klaer zagen.

Mevrouw Van Ouderkerken zou, op raed van den burggraef, al de voorteekenen dezer ziekte als aenduiding harer ongesteldheid opgeven, en men zou van deze gelegenheid gebruik maken om de

verpestte lucht der stad te ontvluchten, en verre van Gent eene bloeijende gezondheid te herstellen. De burggraef zou gedurende deze afwezigheid, de zaek te Machelen ten goeden einde trachten te brengen.

De mensch wikt, God beschikt, zegt het spreekwoord, en hoe God het beschikte, zullen wy in een volgend hoofdstuk zien.

VIII

Het was jaermerkt te Deynze. Van in den vroegen morgend stond de groote merkt met honderde kramen bedekt, de vreemde koopmans hadden reeds hun goed uitgepakt en wachteden op koopers. Weldra zonden de naburige steden en dorpen ontelbare scharen volks naer de *oogstfeest*, welke aldus genoemd wordt omdat zy den woensdag naer half oogst invalt.

De vyf groote steenwegen, welke te Deynze samenloopen, waren met zwaerbevrachte wagens, boerenkarren, ligtere rytuigen, hoornvee, juichende boeren en boerinnen overdekt, want te dien tyde was Vlaenderen nog zoo geweldig door de ellende niet geteisterd als nu, en menige pachter kwam alsdan met geheel zyn gezin naer de merkt, niet alleen om zynen overvloed te verkoopen, maer daerby nog om zich met de zynen te vermaken, en een goed deel van het ontvangene geld aen voorwerpen van gemak of van

betrekkelyke pracht te besteden. De jonge lieden uit den omstreken vooral kwamen er met hoopen toegevloeid, want die jaermarkt was eene der beroemdste van Vlaenderen.

Men kon er voor weinig geld allerhande schoone en zeldzame dingen zien.

Tegen de kerk had een dierentemmer zyne tent opgeslagen; voor het kindergeld van tien centen kon men eenen ouden zwakken en byna tandenloozen leeuw, een koppel beeren, eenen wolf, eenen groenen ezel en het opgevuld vel van eenen boa constrictor bewonderen.

In eene andere barak toonde men, even zoo goedkoop, een kalf met twee koppen en vyf pooten, een kind zonder armen, eene vrouw met drie oogen, en den vermaerden *homme squelette*, die, regtstreeks uit Parys toegekomen, hier te lande nog nooit was gezien geweest.

Deze man was zoo mager dat, luidens de aenkondiging, men gemakkelyk door het vel zyne minste gebeenderen tellen kon, en in den donkeren dwars door zyn lyf eene kaers kon zien branden. Als tegenstelling zag men er ook een vyftienjarig meisjen, dat veel struischer en kloeker was dan de kloekste man onder de achtbare aenschouwers. Het zelve woog tachtig kilogrammen, en het doek, dat boven den ingang, aenduiding van ouderdom en het portret van dit kind voorstelde, droeg nevens den fecit van den klakpotter een jaertal, welk bewees, dat voor dit wonderlyk schepsel de tyd twintig jaren lang zynen loop had onderbroken.

Verder kon men ook voor vyf centen de kunst bewonderen der *Incomparable Napolitaine*, welke de geëerde aenschouwers uitdaegde om met het floret, den sabel of den stok tegen haer te komen worstelen.

Deze *incomparable Napolitaine* was een oud leelyk mager wyf, met eene oude kanonniersbroek gekleed en daerboven eene soort van beroesten maliën kolder. Verkleurde en vermolmde hanen pluimen bekroonden den koperen helm, welke haer hoofd bedekte. Welke moeite haer gevolg zich ook gaf om het volk tot eene vechtparty uit te lokken, de heeren aenschouwers bleven doof voor de stemme der Napolitaensche Bellona, en niemand had lust de uitdaging aen te nemen.

Nauwelyks was de aenkondiging van dit schouwspel geëindigd, of er verschenen op de stellagie der naburige barak een tiental muzikanten, een hansworst, een herkules, een goochelaer, alsmede de heer direkteur en de damen van den troep, allen in een kostuem uitgedoscht, dat een tiental jaren vroeger nog zeer frisch kon geweest zyn.

Na de uitvoering van een oorverscheurend voórspel, verzocht de heer direkteur de geachte aenschouwers, noch hem noch zyne artisten te verwarren met die landloopers, welke, om eenig geld te verdienen, den menschen veel beloven en weinig laten zien. Het was alleenlyk by louteren toevalle dat de stad Deynze de eer genoot zyner tegenwoordigheid. Immers hy kwam regtstreeks uit Amerika, waer hy voor den koning van dat land eene buitengewoone vertooning had gegeven, welke hem zoo rykelyk was betaeld geweest, dat hy het overige zyner dagen op zyne laurieren mogt liggen rusten.

Een slimme boer hierop aen zynen buerman de opmerking makende, dat hy het nog al aerdig vond, 'nen armen buitenmensch te doen betalen als men toch zoo ryk was, zoo antwoordde de heer direkteur met reden, dat de geringe inkoomprys alleenelyk

geëischt werd om de ongelukken te voorkomen, welke uit den drang zouden kunnen ontstaen, byaldien de vertooning kosteloos gegeven werd, er by voegende, dat hy en zyne *artisten* thands enkel nog voor de eer werkten.

Morgen reeds zou hy de stad verlaten om naer Londen over te-steken, waer hy door den koning van Engeland ontboden was, om gedurende de Londensche septemberfeesten eenige vertooningen te geven.

De gapende menigte reeds half door de welsprekendheid des heeren direkteurs verleid, had geene oogen genoeg om de groote schildery te bewonderen, die boven de gansche breedte der barak prykte, en waerop de verschillige kunstsprongen, behendigheids-trekken, enz., enz., afgebeeld stonden door den troep uitgevoerd voór Z. M. den koning van Amerika, die in het kostuem van herten heer uit het kaertspel, met scepter en wereldbol op een gouden troon gezeten, door eene lyfwacht van pykenzotten omringd was.

Gedurende het spelen eener razende krygsmarsch trok eene talryke menigte den trap op, de barak binnen, en de vertooning begon.

Andere tenten nog stonden daer opgesteken, waerin men ook voor eenen kleinen prys vele schoone dingen, zoo als wassen beelden, die de oogen draeiden als levende menschen, wildemans met vlassen hair, negers en geleerde honden bewonderen kon.

Kon de nieuwsgierige mensch daer zynen zienlust voldoen, de gulzige mensch vond er niet min het middel zyne maeg te vrede te stellen.

Verscheidene lekkerkoekmynders, over de zydeplanken hunner blauwgeschilderde wagens geleund, veilden met heeschgeschreeuw-

de stemme hunne koopwaer voor tien cents, voor vyf cents, zelfs voor niet. Ongelukkig de sukkelaer, die het laetste offer als ernstig beschouwde en de handen naer het voor niet aengebodene uitstak, want dan kreeg hy onfeilbaer, onder het spottend gelach der omstaenders, den dikken klippel-peperkoek in het aengezicht.

Verder mogt men ook voor vyf centen de kans wagen eene vork in eenen ketel kokend vleesch te steken. Haelde men niets op, dan kreeg men tot vertroosting eenen dikken boterham met een weinig pens.

Daerneven had een andere vlaemsche *Vatel* zyne keuken onder den blooten hemel ingerigt. Hy was een bruggeling en verkocht worst voor *nen stuver den tut, en de sosse darbie* (1), zoo als zyne vrouw het onophoudelyk schreeuwde.

Vyf of zes liedjenszangers, door eene groote menigte gapende boeren en boerinnen omringd, verklaerden eerst in tamelyk goede proza, en zongen nadien in yselyk slechte verzen de verschillige gebeurtenissen op hunne schilderyen afgebeeld. Soldaten, keukenmeiden, dieven en moordenaers waren te dien tyde, en zyn nu nog de voornaemste helden en heldinnen dier volksdichten, welke gewoonelyk met eene liefde-verklaring beginnen om met schavot en beul te eindigen.

Langs den overkant stak er ook eene schildery in de hoogte. Zy verbeeldde het leven van den heiligen Hubertus. Men zag er ook menschen die door dulle honden gebeten werden. De zanger, in pelgrim gekleed, met kallebas in de hand en schelpen op den kraeg, verkocht gewyde ringen, oorringen, kruisjens, enz. enz.

---

(1) Een stuiver het stuk en de saus er by.

Met zynen langen baerd en ingetogen wezen, zag hy er byzonder eerbiedwaerdig en statig uit. Men kon de godsvrucht in zyne oogen lezen; en 's avonds stoorde hy de rust eener gansche gebuerte, want in zyner zatte dolheid, wierp hy vloekend en zweerend zyne dronkene vrouw op straet.

Geheel de kant der markt, waer al deze schoone dingen te zien waren, behoorde om zoo te zeggen van regtswege aen de jonge lieden.

De oudere bezadigde menschen waren dieper in de eigenlyke markt met hunne handelszaken bezig. De moeders hielden zich liefst tusschen die kramen, waer men strooijen hoeden, houtwerk, koperen of yzeren keukengerief, lynwaed, katoen, laken of andere dingen van dagelykschen verbruike verkocht. De oude pachters waren slechts in hun element op de beestenmarkt of op de graenmerkt.

Daer werd er gefluisterd, in de hand geslagen, jenever gedronken, telegraphische teekenen gedaen en eene soort van dieventael gesproken, die door niemand dan door ervarene beestenkoopers of verkoopers kon begrepen worden.

De kleine jongens hielden het meest van dit gedeelte der markt, waer men lekkernyen verkocht of waer men gestadig hoorde roepen :

« Twee versche peeren voor nen cent !
« Goed en gezond,
« Zy smelten in den mond,
« Pakt ze daer,
« En proeft ze maer! »

O, die oogstfeest met hare suikerspikken, haren peperkoek, hare

houten of blikken trompetten en looden uerwerken, hare hansworsten, en vooral met haer gewoel, en geschreeuw, haer gejuich en gejubel en haer yselyk muziek behoort tot de zachtste herinneringen onzer kindsheid.

De lieve lezer verneme daerby, dat wy op die heugelyke dagen van moeder vyf cents speelgeld kregen, en wy houden ons verzekerd dat hy ons deze dankbare uitweiding en uitstorting vergeven zal.

. . . .

Onder de speculanten, welke ter gelegenheid dezer jaermarkt op de nieuwsgierigheid en de ligtgeloovigheid der buitenlieden eenen tol waren komen ligten, bemerkte men er eenen, welke noch tent, noch barak had opgeslagen en die, vriend van het licht, onder Gods helderen hemel, aen iedereen de scherpzinnigheid en het verstand bewonderen liet van eenen geleerden ezel.

Doktor Langoor, door eene groote menigte gapende boeren en boerinnen omringd, bewoog zich in eenen wyden kring, door zynen meester vergezeld, die hem verscheidene kunstgrepen deed uitvoeren, terwyl een hansworst met een tinnen schoteltjen de gunst der aenschouwers rondhaelde.

De ontvangst moest goed zyn, want meester en knecht zagen er ten uiterste vergenoegd uit, en de langoorige geleerde stak den met pluimen versierden kop in de lucht, zoo hoog en zoo fier als een fransch sprekend burgemeester onder de domkoppen eener vlaemsche gemeente.

Na door het stampen met den voet het uer te hebben aengeduid, na valsch geld uit het goede te hebben onderscheiden en andere kunststukken meer te hebben verrigt, werd er den ezel gevraegd:

« Wie het schoonste meisjen uit den gezelschappe was?

Meester Langoor bezag eenige oogenblikken de bonte rei, welke hem omringde, hy regtte zyne ooren, schudde de roode pluim die zyn hoofd versierde en trok dan regstreeksch naer een groep jonge meisjens, die schaterlachend zyne komst begroeteden, terwyl de jonge lieden in de handen klapten, en meester ter eere der schoone eenen harmonischen zegezang aenhief.

— Hy heeft percies nog geene slechte goesting! zegde de eene, terwyl een andere uitriep :

— Wel! wel! dat is nu toch te vele, weet gy wel Sies, dat die ezel ne kender is, en dat ik niet beter had kunnen kiezen.

De jonge meisjens uit den groep schenen nogtans over de hoffelykheid van meester Langoor weinig gevleid, te oordeelen naer de volgende uitroepingen :

— Ja, Rozeken 't is zeker, het is vóór u dat hy is blyven staen.

— Wel Sieska toch! hoe kunt ge dat zeggen, hy is vlak vóór u blyven staen, niet waer Melanie.

— Ik heb er zoo wel niet opgelet, antwoordde Melanie, maer het is toch zeker dat de ezel u *straf* bezien heeft, want eer hy nog stille stond, zei ik aen Tonia van den wagenmakers « Tonia, zei ik alzoo, ik zou durven wedden, dat hy regte naer Rozeken gaet. Heb ik het niet gezeid, Tonia?

— Ja zeker, antwoordde Tonia, gy hebt het my percies gezeid, gelyk of gy het daer zegt; maer zy moeten zy daerom niet kyven; dat zy het vragen aen den heere van den ezel, die zal het toch wel best weten.

— Of aen den ezel zelven, riep een snaek.

— Ja, ja, herdoens! schreeuwden twintig stemmen te gelyk, waeronder die van Fritz Ryckaert den boventoon hield.

De *heer van den ezel*, verzocht dan de jonge meisjens zich een weinig van elkander te verwyderen. Deze wilden integendeel den kring ontvluchten, maer er was daertoe geen middel ; men was het eens om haer overal den doortogt te weigeren. Er bleef haer dan niets over dan gelaten, en met blozenden wangen den uitslag af te wachten.

Op de vraeg, welke hem op nieuw gedaen werd, draeide het dier twee of drie mael rond en trok dan regtstreeksch naer een der meisjens.

— Bravo, bravo, schreeuwde de menigte.

— Vivat, Rozeken Van Haecht, schreeuwden Fritz Ryckaert en de overige jonge lieden en jonge meisjens van Machelen, die daer omtrent waren.

Half gestoord en half verheugd, Rozeken wist niet welke houding aennemen.

Een snaek riep : Nu moet de ezel eens zeggen wie het meest dat meisjen geerne ziet.

— Ja, ja ! schreeuwden allen.

Rozeken wilde nogmaels vlieden, doch dit was onmogelyk.

Fritz Ryckaert duwde den hansworst onbemerkt eenig geld in de hand, en de meester stelde het beest de bedoelde vraeg voor.

Het dier zocht nogmaels naer de roode pluim van den hansworst en trok regelregt naer Fritz Ryckaert.

Nu was de verwondering ten toppe gestegen.

— Die ezel heeft menschenverstand ! schreeuwde de eene.

— Dat is het sterkste, wat ik ooit gezien heb ! schreeuwde de andere.

— Wel, hoe kan eene beest toch weten, dat Fritz Ryckaert zoo

veel hart heeft voor Rozeken Van Haecht, zegde Melanie Feyters aen Siesca van Schelen Jan Tiestens.

— Dat gaet myn verstand te boven, sprak Tonia van den wagenmakers tot Pierken Vandenabeele, een oud boerken, dat nevens haer stond en koelbloedig zyn baerdbranderken uitrookte.

— Vrouwmensch, antwoordde Pierken, ik heb lang Napoleon gediend, in Spanje gevochten en veel aerdige dingen gezien, maer dit is tooverye, en ik zou voor geen geld willen in de plaets van dien ezel of van zynen meester zyn.

Op dit oogenblik kwam een ligt rytuig de verzamelde menigte uit een scheiden.

In dit rytuig zat er een oude heer zeer deftig gekleed.

— Hei! Rozeken Van Haecht past op, gy zoudt u laten overryden! schreeuwde Melanie Feyters zoo luide zy kon.

De koetsier hield aenstonds de paerden in, en de oude heer, meer verwonderd dan verschrikt, stak nieuwsgierig het hoofd buiten de koets.

Het gevaer was voorby en Rozeken was reeds met Melanie, Sieska en Tonia op weg naer de botermarkt, toen het gryze hoofd des burggraefs buiten de koets verscheen.

Terwyl hy rondkeek om te zien wie Rozeken was, riep Melanie's broeder:

— Fritz Ryckaert vergeet niet dat al de jongheden van Machelen om drie uren samen komen om te gaen dansen, zulde.

— Wy zullen er allen zyn, in 't Gouden Hoofd, niet waer? antwoordde Fritz.

— Ja, antwoordde de andere.

Wanneer Fritz, die zich nu juist tegen de portel der koets be-

vond, zich omkeerde om zynen weg te vervolgen, sprak de burggraef hem aen.

— Is mynheer niet van Machelen? vroeg hy.

— Op het bevestigend antwoord, verzocht de burggraef den jongeling nevens hem in de koets te willen plaets nemen, aengezien hy met hem een onderhoud wenschte te hebben.

Fritz, die nu voor het oogenblik gansch vry was, voldeed aen des burggraven verzoek, en onze nieuwe kennissen werden traegzaem door de woelende en schreeuwende volks menigte heên, naer de afspanning Het Gouden Hoofd gevoerd.

Toen zy zich eindelyk in de kamer bevonden, waer de burggraef zynen intrek genomen had, bood deze met de hoffelykheid, die hem kenschetste, den jongelinge eenen zetel aen.

Fritz, die zelf een doortrapt en listig mensch was, begreep dat die oude vreemdeling, met zyn eerbiedwaerdig voorkomen, eene byzondere reden hebben moest, om zoo beleefd jegens hem te handelen.

Om den draed zyner eigene gedachten niet te verliezen en des te gemakkelyker over de zaek meester te blyven, welke tusschen hen zou verhandeld worden, besloot Fritz den burggrave in zyne overtollige beleefdheid niet na te volgen.

Met eener beleefde buiging aenvaerdde de jongeling den hem aengeboden zetel, en wachtte naderer uitleggingen.

De burggraef zettede zich ook neder op eenen biezen stoel, hy nam eenen snuif, kuchtte eens en begon dan in dezer voege:

— Het zal u welligt vreemd voorkomen, mynheer Ryckaert, dat ik de stoutmoedigheid genomen heb, u zoo maer vlak af uit een aengenaem gezelschap te trekken, om eenige oogenblikken by eenen

ouden knorrepot te komen doorbrengen. Ik zal te myner verschooning inbrengen, dat ik voornemens was dezen namiddag naer Machelen te ryden, om u aldaer te kunnen spreken. Een gelukkig toeval heeft my hier te Deynze op uwen weg gebragt, en ik heb my dit toeval ten nutte gemaekt om u eene onderhandeling te vragen.

Fritz drukte zyne verwondering uit door iemand gekend te zyn, dien hy nooit had gezien, en de burggraef verklaerde dan, dat hy dikwyls met den jongen heer Frans Utenberge over dezes vriend, de klerk van wylent den notaris De Wever gesproken had.

Dit was eigentlyk eene leugen; de burggraef wist slechts sedert het voorval tusschen Adolf De Serclaver met Hendrik, dat de jonge Utenberge aen Fritz kennis had.

— Mynheer Utenberge, voer hy voort, heeft my met zoo veel lof van u gesproken, dat ik niet heb geaerzeld my tot u te wenden, om eenige inlichtingen te bekomen over eene familie uwer gemeente. Daer uw vriend my verzekerd heeft dat gy een schrander en bescheiden jongman zyt, en ik by den eersten oogslag heb opgemerkt, dat ik in u volle vertrouwen stellen mag, zoo wil ik de vryheid nemen u te vragen, of gy geene byzondere kennis hebt aen de familie Van Haecht van Machelen.

— Snel als de bliksem schoot hierop in den geest van Fritz het gedacht, dat die ouderling een uitzendeling was van Hendrik Vanzwanen.

Dit gedacht bragt op zyn aengezicht eene uitdrukking van spyt te weeg, welke aen den scherpen blik des burggraefs niet ontsnapte.

— Myn vriend Utenberge, antwoordde Fritz koeltjens, heeft misschien van my een al te vleijend portret geschetst, mynheer. Ik

zal echter trachten u te bewyzen, dat uw vertrouwen niet misplaetst is, en u verzoeken my te willen zeggen, met wien ik thands de eer heb te spreken.

— Die vraeg is billyk, mynheer Fritz, antwoordde glimlachend de burggraef, en zoo natuerlyk, dat het my verwonderd dezelve niet onnoodig te hebben gemaekt. Ik ben een oud notaris, die sinds lang zyn ambt afgedankt heeft. Ik heet Jeremias Vandenabeele, en enkel om uit de gewoonte der affairens niet te geraken, heb ik het rentmeesterschap in een voornaem huis aengenomen. Myne *cliënte,* mevrouw de douairiere Van Ouderkerken, en hare zuster mevrouw Vanzwanen, hebben een byzonder belang in de inlichtingen, welke ik de vrypostigheid neem u over de familie Van Haecht te vragen.

De burggraef vertelde deze leugenen op eenen zoo natuerlyken en kalmen toon, dat er by Fritz geenen twyfel over derzelver waerheid mogelyk was.

Het aengezicht des jongelings klaerde op van vreugde, en ofschoon hy niet wist met welk oogmerk dit onderzoek plaets greep, juichte hy in zynen boozen harte over het geval, dat hem toeliet zynen ouden vyand misschien eenen slechten trek te spelen. Hy verhaestede zich dus te antwoorden, dat niemand beter dan hy, de gevraegde ophelderingen geven kon, daer hy in de achtbare familie als de beste vriend aenvaerd werd.

— Zoo even, voer hy voert, verliet ik mejuffer Rosalie, de oudste dochter van den huize, en binnen een uer zal zy my hier met myner nichten en met nog eenige andere jonge lieden, komen vervoegen.

— Zoo! zoo! onderbrak de burggraef met eenen veelbeteekenen-

den glimlach, het schynt my toe als of ik de regte persoon gevonden had om niets dan gunstige berigten te ontvangen.

— Hoe meent gy dat, mynheer Jeremias Vandenabeele? vraegde Fritz met verwaende zelfvoldoening, want hy begreep de zinspeling.

— Hy krygt den haek in de keel! dacht de burggraef in zich zelven en hy vervolgde luid op :

— Ik ben ook jong geweest, myn goede mynheer, en weet maer al te wel wat het beteekent, de beste vriend te zyn in een huis waer er eene lieve jonge dochter is. Gy moet daerom niet rood worden, myn vriend, de liefde is immers geene verbodene vrucht. Welaen, wy willen eens samen op de gezondheid uwer allerliefste drinken.

Eer Fritz den tyd had te weigeren of te aenvaerden, had de burggraef reeds met eene bel teeken gegeven, dat hy iemand van den huize boven verlangde.

De waerd verscheen aenstonds, en hy kreeg bevel twee flesschen wyn en drink glazen in de kamer te brengen.

— En nu op de gezondheid van de lieve..... hoe heet zy toch, mynheer Ryckaert?

— Rozeken, antwoordde deze.

— Juist zoo, op de gezondheid van het lieve Rozeken. En beider roomeren werden in éénen teug geledigd.

De burggraef ondervroeg dan verder den jongeling over baes Van Haecht en over deszelfs vrouw. Hy wist aen het gesprek zoodanig eene wending te geven, dat Fritz er geen oogenblik aen dacht hem, op zyne beurt, eenige uitleggingen te vragen over het doel dat de gewaende Jeremias Vandenabeele en zyne lastgeefsters hebben mogten in het doen dezer navorschingen.

Zoo verliep onaengemerkt een goed half uer, onder een gesprek dat dikwyls door het instellen eener gezondheid onderbroken werd. Fritz die minder dan de burggraef tegen den bedwelmenden invloed des wyns door de gewoonte gewapend was, was buitengemeen praetzuchtig.

De zucht om aen Hendrik Vanzwanen eenige moeijelykheden in den weg te leggen, gevoegd by het vertrouwen, dat het eerlyk gelaet des burggraefs hem inboezemde, deed hem zyne gewoone listige voorzichtigheid vergeten.

De verwaendheid nam by hem de overhand, en zoo vernam de burggraef dat Fritz, indien hy Rozeken niet uit zuivere liefde beminde, ten minste door 's meisjens schoonheid verblind, moeite deed om heur hart te veroveren, iets dat volgens des jongelings woorden reeds lang eene gedane zaek was.

Jeremias Vandenabeele wenschte den jongeling geluk over deze verovering, en noodigde lachend zich zelven ter bruiloft.

— O ware ik maer notaris! sprak Fritz, dan zou het waerlyk niet lang duren.

— Hoe zoo? vroeg de burggraef.

— Wel, myn goede heer, dan had ik eene *positie* en dan kon ik trouwen zoo gauw het my lusten zou.

— Welnu, sprak de burggraef met ernst, ik heb vele invloedryke kennissen, mevrouw de Douairiere van Ouderkerken heeft veel gezag in hoogere kringen, ik gevoel ook veel *sympathie* voor u, en indien het ernst is, wat gy daer gezegd heb, durf ik u stellig beloven dat gy eenige dagen na uw huwelyk met mejuffer Rozeken Van Haecht, tot notaris zult benoemd worden. Wat zegt gy er van?

Fritz wist niet wat te antwoorden. de ernstige toon, waerop die

belofte gedaen werd, liet hem niet toe zynen medespreker van laetdunkendheid of van zwetsery te verdenken.

— Wel, waerom zou men de goedheid niet hebben my vóór het huwelyk dien dienst te bewyzen? murmelde hy met halver stem, eerder als overweging, dan als vraeg aen zynen medespreker gerigt.

— Luister, vriend, sprak deze, welke die woorden half gehoord en half geraden had, ik heb u reeds gezegd, dat myne *cliënte* een byzonder belang heeft in de reis, waervan ons onderhoud het gevolg is. Gy ziet er schrander en verstandig uit, en zult ligtelyk begrypen dat het huwelyk van jufvrouw Van Haecht, het zy met u, het zy met eenen andere, voor mevrouw Van Ouderkerken van het uiterste gewigt is. Meer mag, noch wil ik u zeggen, doch ik herhael myne belofte, en ik waerborg u op myn woord van eer, dat gy onmiddelyk naer het voltrekken van dit huwelyk een notarisambt zult bekomen.

Denk er dus ernstig op na.

Hier stond Jeremias Vandenabeele op; hy werd wederom de burggraef Van Aerdewyk, en met die onverschillige beleefdheid, die den ryken zielloozen mensche eigen is, groette hy den jongeling op eene wyze, die aen dezen liet verstaen, dat het gesprek was ten einde geloopen.

Fritz groette eerbiedig, en door den burggraef tot aen de deur der kamer geleid, vertrok hy, gedeeltelyk door den drank, gedeeltelyk door het hem gedane voorstel bedwelmd.

— Die man is niet wat hy voorwendt te zyn, sprak hy tot zich zelven, ik moet dat eens nader onderzoeken. Zyn voorstel is echter toch zoo slecht niet. Rozeken is wel wat dom en wat hoovaerdig, maer zy is toch lief, en wanneer ik haer maer eenige vleijeryen naer

het hoofd werp, zal ik haer wel in myne netten vangen. Maer haer vader, die oude bromkop zal ze my niet willen afstaen; ik sta immers by hem in geen reuk van heiligheid.

En myne vryheid, waeraen ik zoo sterk houd!

Bah! alles zal zich wel schikken; de oude zal reden verstaen; eens gétrouwd en notaris, dan zal ik myne maetregelen wel nemen om meester en vry te blyven in myn eigen huis. Heer Jeremias Vandenabeele, of hoe gy ook heeten mogt, uw voorstel staet my aen, en wy zullen er over nadenken. En nu gaen wy eens in de markt om eene *feest* te koopen voor myne toekomende vrouw.

Onder de groote poort der afspanning gekomen, ontmoette hy den koetsier, die hem vroeg of mynheer de burggraef nog boven was.

— Wie mynheer? Wat burggraef? vroeg Fritz half verdwaesd.

— Wel! de burggraef Van Aerdewyk, myn meester, met wien gy naer hier gekomen zyt.

— Ja, juist zoo, mynheer Jeremias, de burggraef, hy is nog boven, vriend, hy is nog boven.

— Die jongeling is zot of zat, sprak de koetsier terwyl Fritz al zwymelend den drempel verliet, om Rozeken en haer gezelschap te gaen opzoeken.

Een uer later waren de jonge lieden van Machelen in het Gouden Hoofd vereenigd.

Men danste daer in de groote bovenzael.

De buitenlieden zyn voor het algemeen op kermissen, danspartyen, enz. zoo luidruchtig in hunner vreugde als zy in hun dagelyksch, afmattend en eentoonig leven stil en vreedzaem zyn.

Het is als of zy in die buitengewoone omstandigheden het achterstellige vermaek wilden inhalen, en eenen ryken voorraed opdoen voor de volgende dagen van eenzaem en slavelyk zwoegen.

Ook was er op dit dansfeest een oorverscheurend gedruisch van verwardschreeuwende menschelyke stemmen en wanluidende speeltuigen. Toch was er veel vermaek, de lekkere *uitzet* werd er met stoopen gedronken, de dansen volgden elkander zoo snel op, dat het opgejaegde stof den tyd niet had wederom neder te vallen, en de drukte was er zoo groot, dat dikke zichtbare dampwolken der opene vensters ontvlogen.

Fritz stond met Rozeken in den dans; hy had het meisjen voor hare *feest*, een gitten borstsieraed gekocht, waer op een wit hondeken, zinnebeeld der getrouwheid was geschilderd.

In den beginne wilde Rozeken dit geschenk niet aenvaerden, doch de jongeling wist door zyne vleijeryen over hare schoonheid en over haren fraeijen opschik, den geest van het meisjen zoodanig te overrompelen, dat zy eindelyk, om hem geen verdriet aen te doen, het zelve aennam.

De andere jonge lieden, welke meestal ryke boeren zonen waren, zagen dit alles wel, en welligt waren er onder hen eenigen, welke deze gemeinzaemheid met een jaloersch en nydig oog aenschouwden want Rozeken was buiten twyfel, zoowel door hare natuerlyke bevalligheid, als door hare rykere kleedy, de koninginne van het dansfeest; doch wat kon het hun baten de ontwerpen des verleiders tegen te gaen of dezelve te verydelen?

Zy kenden te wel den ligtzinnigen en behaegzieken aerd der *Jente Jufvrouw* om niet te weten, dat deze nooit eenen minnaer, veel min eenen echtgenoot, uit den door haer versmaedden boerenstand zou kiezen. Rozeken had reeds dikwyls genoeg gezegd, dat zy geene *Bazin* maer eene *Madame* zou worden, of ongehuwd sterven.

Fritz sprak haer nu van trouwen en van het genoegelyke leven,

dat zy beiden slyten zouden, wanneer hy tot notaris zou benoemd zyn.

Echter was een ernstig gesprek niet lang mogelyk, de drank en het gewoel hadden aller geesten tot vrolykheid opgewekt, en wanneer Stien Jan Donkers Melanie Feyters by den arm vattede en uitriep:

— « Ah sa! jongens, elk met zyn lief op zyde weder naer Machelen! » aerzelde Rozeken niet den arm van Fritz te aenvaerden. Zy was toch zoo verre van het vaderlyk huis!

De vleijende tael des bedriegers klonk zoo zoet in hare ooren, en zy was zoo gelukkig nevens eenen welgekleedden heer te gaen!

Fritz droeg immers eene lakene kazak en eenen witten hoed, de *cavaliers* van Rozekens gezellinnen droegen maer kielen en klakken!

Na nog een goed half uer lachend en juichend, tusschen de kramen rond gedrenteld en nu hier, dan daer een koppel in den drang verloren te hebben, stelden de overigen, bestaende uit Stien Jan Donkers en Melanie Feyters, Sieska Feyters en haer lief, Rozeken en Fritz, zich eindelyk op weg om naer Machelen te rug te keeren.

Het was zes ure 's namiddags toen zy Deynze verlieten.

De zonne zond nog lange schuinsche stralen over Vlaenderen, en een enkel klein zwart wolkjen bevlekte ten westen het lazuren gewelf des hemels.

De lucht was stikkend, en zoo dun, dat het bloed van menschen en dieren, by mangel aen genoegzame drukking, opwaerts gejaegd, met geweld naer het hoofd steeg en de harsenen benevelde.

De zwaluwen vlogen zoo laeg, dat zy op het ligtgerimpelde water der Leye schenen te glyden, de musschen tjilpten treurig en eenzaem op de daken, en de honden blaften angstig in der verte.

— Wy moeten ons spoeden, sprak Melanie, anders loopen wy

gevaer onder wege door een zwaer onweder overvallen te worden. Zie eens hoe veel grooter reeds dat zwart wolkjen geworden, is en wy zyn nog een goed uer van huis verwyderd.

— Ja zeker, *ons* Melanie zegde Sieska, die zeer bang was voor donder, laet ons maer een beetjen zeerder gaen, want ik worde straf verlegen.

— Wel, wel, zotte mutsen daer ge zyt, sprak Fritz het zal nog in geen twee uren donderen. Gy moet u daerom zoo in 't zweet niet loopen.

De twee andere *cavaliers* schenen niet geheel en al van het zelfde gevoelen te zyn, want zy verhaestedep hunne stappen dermate, dat wanneer zy buiten der stad waren, Rozeken en Fritz tamelyk ver achter waren gebleven.

De onweêrszwangere wolk naderde en verbreedde, en bedekte weldra den ganschen gezichteinder. Een dwarlwind blies eensklaps met zulker hevige woede, dat het stof der aerde in dikke massas ten hooge gevoerd, voor eenige oogenblikken het daglicht verduisterde.

De boomen zuchteden onder het huilende geweld, en de anders zoo vreedzame Leye spoelde nu ruischend hare schuimende golven voort.

Melanie en de anderen deden van verre aen Rozeken en Fritz teeken dat dezen zich spoeden zouden om eenig huis te bereiken, vooraleer de regenvlaeg losbrak, en allen stelden het op een loopen, want reeds hadden eenige groote druppelen aengekondigd, dat het gevreesde zich weldra zou verwezenlyken.

Inderdaed de voorsten gelukten er in zonder verder ongeval in eene pachthoeve te vlugten, maer Fritz en Rozeken werden eensklaps door eene stortvlaeg overvallen, juist toen zy regtover het

houten kruis en de onbewoonde hoeve waren gekomen, waer het meisjen eenige jaren te voren, in gemeenschap met Hendrik Vanzwanen eenen blinden bedelaer had vertroost.

By het voelen der regendruppelen was 'smeisjens eerste gedacht voor haren hoed en voor haer kleed.

— Hoe ongelukkig! riep zy uit, myn hoed en myn zyden kleed zullen voor altyd verdorven zyn!

— Kom, sprak Fritz, wy zullen de deur van gindsch huis open stampen en daer schuilen!

De daed by den woorde voegende, sprong hy den zyweg in, en twee stonden later lag de vermolmde deur op den vloer.

Rozeken stond nog altyd in het midden van den weg besluiteloos of zy den jongeling volgen zou, of eenige honderde stappen verder by hare gezellinnen invlugten.

Een helle bliksemschicht stelde een einde aen hare dubbing, en zy ging haren zyden hoed en haer zyden kleed in veiligheid stellen onder het strooijen dak der hoeve, welke de vader van Fritz, den blinden bedelaer had afgetroggeld.

Het weêr werd ysselyk! De bliksem slingerde onverpoosd door de lucht, forsche donderslagen volgden elkander met steeds toenemend geknal op; de wind loeide scherp en snydend door het gebladerte der naburige boomen; hy verbrak als ryshout de toppen der hooge populieren en ontwortelde de breeder gekruinde beuken!

. . . .

Baes Van Haecht en zyne vrouw zaten gedurende dit orkaen met Trezeken en Wantjen samen in de keuken.

De bazinne Van Haecht en de twee kinderen waren ten uiterste bang wanneer het donderde. De moeder had reeds het gansche

huis met wywater besproeid ; zy zat met het vreesachtige Wantjen voor haer, dat zyn hoofd in haren schoot verborg om de weerlichten niet te zien, terwyl Trezeken met beiden handen voor de oogen innerlyk bad.

Baes Van Haecht wandelde stilzwygend heên en weder.

— Ware ons Rozeken nu maer te huis! zegde de moeder, het is reeds zoo laet, en ik kan niet zeggen waerom, maer ik ben toch nopens haer zoo ongerust, zoo gejaegd, het is my als of haer een ongeluk overgekomen ware.

Een geweldig donderslag deed op dit oogenblik moeder en kinderen van ontsteltenis en schrik opspringen, terwyl de vader, zonder een enkel woord te spreken, zyne muts op het hoofd zette, zynen kiel aendeed en zich met eenen grooten regenscherm wapende.

— Man lief, waer wilt gy heên? sprak zyne vrouw.

— Ik ga ons Rozeken tegen, antwoordde hy kort af.

— O ja, spoed u, ik bid er u om, ons kind moet in een groot gevaer verkeeren, want nooit heeft myn hart zoo angstig geklopt als nu.

Na het vertrek van haren man verviel de bazinne Van Haecht in eene diepe moedeloosheid.

En buiten loeide het orkaen met verdubbelder woede, de regen vloeide in beken langs de straet, de lucht scheen zich by oogenblikken open te scheuren, om eenen vuerstroom over de aerde te sproeijen.

— Kind, sprak de moeder, lees eens Sint-Jans Evangelie, ik zal misschien geruster worden.

Trezeken nam het gebedenboek, en tusschen het knallen des donders klonk hare zachte kinderstemme:

« In den beginne was het woord, en het woord was by God, en God was dat woord.......

Toen Trezeken had opgehouden was de ongerustheid der moeder tot haer toppunt gestegen, en het kind moest dan nog in haergebedenboek het gebed voor de reizende persoonen lezen.

Ondertusschen was de fel geschokte natuer eenigzins tot bedaren gekomen. De donder grolde nog wel in der verte, maer zyn gegedommel werd steeds holler en doover, en ten westen herverscheen de dalende zonne, en zy zond als afscheidsgroet haren zevenkleurigen boog op het ten oosten wykende zwart gevaerte.

— Moeder! daer komt vader met Rozeken! riep eensklaps Trezeken, die aen de voordeur hunne aenkomst was gaen afwachten.

De bazinne Van Haecht spoedde zich met haren voorschoot hare tranen af te droogen, en met kloppenden harte, liep zy haren man en haer kind te gemoet.

— Stel u maer gerust, hier zyn wy reeds! riep de verheugde baes Van Haecht van verre zyner vrouw toe. Ik ben Rozeken met de anderen hier geheel naby het dorp tegengekomen, maer wy hebben wat slyk gevonden, zie eens! en baes Van Haecht stak den regten voet vooruit, die tot aen den knoesel met modder bezet was.

Zyne vrouw echter nam er weinig aendacht op, want de bleekheid, die over Rozekens aengezicht gespreid lag, en de steeds voortdurende bekommering, die uit het harte der moeder niet wyken wilde, beheerschten geheel haren geest.

— Och moeder! ik ben toch zoo onge... toch zoo ziek! riep het meisjen zich aen haren hals werpende, terwyl baes Van Haecht het kleine Wantjen op den arm nam en Trezeken zynen regenscherm overgaf.

— Zwyg kind, sprak de bazinne Van Haecht, vader zou ons nog bekyven, hy was er immers zoo tegen dat gy naer Deynze gingt.

Rozeken zweeg dus; onder voorwendsel van vermoeijenis ging zy spoedig naer hare kamer, en wanneer na 's vaders vertrek, de moeder een uer later, met eenen verwarmenden drank aen het bed harer dochter kwam, vond zy deze in eenen koortsachtigen en beroerden slaep gedompeld.

— Haer hoofd brandt sprak zy, het kind heeft slechts rust noodig; indien zy morgen niet beter is, zullen wy den doktor ontbieden.

En na eenen kus op Rozekens gloeijend voorhoofd gedrukt te hebben, verliet zy de kamer.

IX

Zoo als de burggraef het mevrouwe Van Ouderkerken aengeraden had, hield deze zich 's anderen daegs van Hendriks opentlyke verklaring als of zy zich ongesteld gevoelde. In den beginne, en om des te zekerder haer oogmerk te bereiken, scheen zy zelf weinig gewigt aen haren *ziekelyken toestand* te hechten. Hendrik en zyne moeder, die beiden mevrouw Van Ouderkerken lief hadden, verontrusteden zich echter over hare geveinsde ongesteldheid, want de heerschende ziekte had sedert eenige dagen eene schrikkelyke uitbreiding genomen. Zy vergenoegde zich niet meer met hare slagtoffers onder de geringste volksklas uit te kiezen, zy was zoo vermetel geworden, de kleine stegen en hunne schamele wooningen te verlaten, om haren intrek te nemen in de weidsche paleizen der ryken, in de breedste en luchtigste straten der stad.

Hendrik, die meer dan de beide zusters in aenraking was met

der burgery, wist, dat sedert eenige dagen, verscheidene begoedde burgers en ryke lieden aen den cholera bezweken waren, en de jongeling, niet alleen voor zyne moei, maer daerby nog voor zyne moeder den aenval der ziekte vreezende, ging zelf mevrouw Van Ouderkerken aenraden, voor eenige weken Gent te verlaten.

Deze antwoordde dat zy er zich op bedenken zou, en was innig verheugd over de liefderyke bezorgdheid hares neefs, en over de gelegenheid, welke hy haer gaf, om het door den burggraef ontworpene plan ten uitvoere te brengen, zonder argwaen op te wekken.

's Avonds kwam de burggraef aenkondigen, dat hy 's anderendaegs morgends zyne jaerlyksche omreis by zyne pachters ging doen, en eenige dagen afwezig blyven zou.

— Wel, heer burggraef, zegde mevrouw Van Ouderkerken hier op, het is byna een vaerwel, dat wy heden malkanderen toesturen, aengezien ik, op raed van mynen neef, besloten heb eenige maenden Gent te verlaten, om op myn kasteel te Laeken myne gezondheid te herstellen.

— Ja, heer burggraef, viel Hendrik in, Tante gevoelt zich wat ongesteld, en daer de heerschende ziekte eerder toe neemt dan vermindert, hebben wy allen gedacht dat, in deze omstandigheden, de buitenlucht heilzamer is dan de bedorvene lucht der stad.

— Hoe! myne hooggeachte vriendin, UE zyt ziekelyk! hernam de burggraef met eenen zoo natuerlyken schyn van verrassing, dat iedereen er zich zou aen bedrogen hebben, wel dan wil ik myne omreis maer uitstellen tot op het oogenblik, dat ik gerust zy gesteld over UEd. gezondheids toestand.

— Gy zyt al te goed, heer burggraef, bekwel u toch om mynent wille niet, als ik u bidden mag, het zal slechts eene ligte onpasse-

lykheid zyn, antwoordde stotterend de moei, die minder dan de burggraef aen de huiselyke politiek gewoon, by de laetste woorden van haren bondgenoot niet te regt meer wist, waèrom hy blyven wilde, wanneer er besloten was, op het zelfde oogenblik van wederzyden te handelen.

Gelukkiglyk begreep de burggraef dat mevrouw Van Ouderkerken niet sterk genoeg in de diplomatie was, om de komplimenten langer te rekken en hy liet aenstonds volgen :

— Wel ja, ik ben inderdaed wat al te schrikzaeijend als ik aen eene gewoone ongesteldheid zoo veel belang hecht. Dat komt daeruit voort dat ik het met myne vrienden goed meen. Zie, hooggeachte vriendin, ik zal, vooraleer ik morgen vertrek, naer UEd gezondheid laten vernemen, en wanneer, zoo als ik het hoop, er geen gevaer is, zal ik dan maer myne ontworpene reis aenvangen.

Na nog lang over verschillige, voor den lezer onverschillige zaken gepraet te hebben, nam hy afscheid.

's Anderen daegs kwam een dienstbode na den gezondheids staet van mevrouw vernemen, het antwoord was gunstig en den zelfden morgend was reeds de burggraef op weg naer Machelen.

In het voorgaende hoofdstuk hebben wy gezien, hoe hy te Deynze Fritz Ryckaert aentrof, en welk gesprek hy met hem voerde.

Dit gesprek deed hem van gedacht veranderen, in plaets van naer Machelen voort te reizen, besloot hy terug naer Gent te keeren, want hy kende te wel het menschelyk hart om niet te weten dat eene zaek, welke verkeerdelyk of ten onbekwamen tyde aengevat wordt, dikwyls een tegenovergesteld uitwerksel heeft, alleenelyk omdat de menschelyke geest uit der aerd tegenstrydig is aen alles, wat eenig zins zynen vryen wil, voornamelyk wanneer het hart belangens geldt, schynt te willen krenken of zoekt te misleiden.

Hy zou dus eenige weken aen het toeval overlaten en onmiddelyk na zyne te huiskomst aen zynen ontvanger te Machelen schryven, en aen dezen het bevel geven hem wekelyks inlichtingen te zenden over den toestand der liefde betrekkingen tusschen Fritz en Rozeken.

Onderwege kreeg hy eensklaps het gedacht eenen vriend te bezoeken, die het kasteel van Oydonck te Leerne bewoonde.

De beide vrienden hadden malkanderen sinds lang niet meer gezien, ook werd de burggraef er met openen armen ontvangen en, om zoo te zeggen gedwongen er zich een tiental dagen op te houden.

Toen hy eindelyk in Gent terug was, was zyn eerste bezoek naer het huis van mevrouw Van Ouderkerken om te vernemen welken dag de familie uit Gent vertrokken was.

Hoe groot was zyne verwondering niet toen hy boven het wapenschild een klein zwart plankjen zag, waerop in witte letteren geschreven stond:

Van wege de regering.
Besmet huis.

Zyne verwondering duerde echter niet lang, want hy dacht aenstonds, dat mevrouw Van Ouderkerken, om beter haren zieken rol te kunnen spelen, eenen doctor ontboden had, en dat deze de pligtmatige aengifte had gedaen. Dit kwam hem des te waerschynelyker voor, daer de binnen luiken van al de vensters gesloten waren als ware het huis voor het oogenblik onbewoond.

Edoch toen hy aen den gevel van eenige andere huizen dezer gebuerte een gelyksoortig, onheil voorspellend berigt hangen zag, wist hy eigentlyk niet meer wat te denken.

Hy stond dus in het midden der straet, besluiteloos of hy aenbellen zou of terug keeren.

Terwyl hy daer stond naderde traegzaem van het andere einde der straet, de pastoor der Sint-Jacobs kerk met zynen koster, beiden in kerkgewaed en van het broederschap der Beregting met brandende flambeeuwen vergezeld. De bel, welke een koorknaep onophoudelyk in beweging bragt, deed de gansche bevolking der gebuerte op den dorpel der wooningen verschynen, en de burggraef week tegen de huizen om aen de naderenden eenen vryen doortogt te laten.

Het huis van Mevrouw Van Ouderkerken alleen bleef gesloten.

— Zoo ryk en toch moeten sterven! sprak de bakkerin aen wiens deur de burggraef post had gevat, tot hare buervrouw, die met haer vyftal jongens de koffytafel had verlaten om de beregting te komen zien.

— Ja toch, *Eeffer* Sterkendries, het ware wel spytig dat de ryken van alles vry bleven, 'nen burgermensch zou eerder moeten gespaerd blyven, wy hebben het toch immers al erg genoeg zonder den cholera er nog by te krygen. Jantjen, vouwt uwe handjens manneken en gy, Jellen, doet uwen boterham uit uwen mond als ons Heer hier voorby komt.

De priester was nu tot regtover het huis van Mevrouw Van Ouderkerken gekomen. Eensklaps werd de wyde poort geopend en de gansche stoed trad binnen.

Moeijelyk ware het te beschryven, wat er op dit oogenblik in des burggraven geest omging.

Zyne aendoening vermeerderde nog, toen hy jufvrouw Sterkendries het onderbrokene gesprek volgender wyze hoorde voortzetten :

— Gy hebt gelyk *Eeffer* Sagemans, wy hebben al last genoeg

met ons huishouden, maer zie 'ne keer, gisteren is Madame's zuster begraven en van daeg wordt Madame zelve beregt.

Het is wel wat veel zoo op vier en twintig uren twee lyken in huis.

— Zeker 't en is niet aengenaem, antwoordde vrouw Sagemans, maer zy kan er nog van door komen, daerby zy heeft *noch kind noch ken* en laet by gevolg geene ongelukkige weezen achter.

— Ja, dat is waer, maer zy is toch zoo ne goede kalant voor ons. Alle dagen twee van de fynste brooden uit, en op het einde van de maend, altyd zonder het minste woordeken aenmerking tot het laetste oordjen betaeld!

De burggraef had nu genoeg gehoord, hy wachtte het wederantwoord niet af en spoedde zich naer het huis zyner oude vriendin.

Op den trap kwam hy den priester en den koster in het gemoet, die nu hun godsdienstig werk verrigt hadden.

Snel als de bliksem stoof hy nu de kamer binnen, waer mevrouw Van Ouderkerken op haer bed uitgestrekt lag.

— Wat is hier gebeurd? riep hy tot de dienstmeiden en de zuster van liefde, die nevens het bed geknield, de gebeden der stervenden opzegden.

Alsof de stervende door zyne stem eensklaps tot het leven was terug geroepen, regtte zy zich half op, en de burggraef verschrikte by het zien van dat paersch en rimpelig gelaet; want de laetste krampachtige aenvallen hadden het aengezicht der lyderin byna onkennelyk gemaekt.

Hare blauwe handen vooruitstekende, sprak zy:

— Vertrek van hier, want dit gansche huis is des doods. God heeft my gestraft, hy heeft myne veinzery tot waerheid gemaekt.

Ik heb ziekte en tegenspoed als een middel tot arglistigheid en bedrog gebruikt, en daerom is Gods hand op my bezwaerd, daerom moet ik thands sterven. Vertrek van hier, burggraef, want de booze raed kwam van u, en de cholera is eene schrikkelyke en besmettelyke ziekte!

De burggraef stond roerloos in het midden der kamer.

Mevrouw Van Ouderkerken door deze buitengewoone krachtinspanning afgemat, viel achterover.

Een nieuwe aenval deed haer weldra wederom in haer bed opspringen, hare magere vingeren kromden zich als klauwen, al hare leden krompen in een door de hevigheid der pyne, hare tanden sloten zich krampachtig samen en met eenen luiden gil viel zy uitgeput in de armen der zuster van liefde.

De burggraef naderde der sponde en vond slechts een lyk.

Diep getroffen verliet hy de kamer en vernam door eenen dienstbode, dat mevrouw sedert verscheidene dagen ongesteld was geweest, dat al het goed reeds was ingepakt om de stad te verlaten, toen mevrouw eensklaps zulke hevige pynen gevoelde, dat zy zich had moeten te bed leggen en eenen doktor ontbieden. De doktor schreef eenige geneesmiddelen voor. 'S anderendaegs, zoo voer de dienstbode voort, werd mevrouw Vanzwanen ook ziek en 's avonds van den zelfden dag was zy reeds overleden. Mevrouw Van Ouderkerken scheen op betere zyde te zyn, maer dezen morgend, overvielen haer eensklaps zulke zware pynen, dat de doktor alle hoop op genezing verloor. En nu is zy reeds dood niet waer, mynheer de burggraef? voegde de oude trouwe dienaer er weenend by.

— Waer is mynheer Hendrik? vroeg de burggraef.

— Hy is gisteren na de begraving zyner moeder vertrokken met

den notaris, die het testament geschreven heeft. Die arme goede mynheer was zoo droevig, dat het hart er u by zou gebroken zyn, uit medelyden.

— Zoo! mevrouw heeft een testament laten maken.

— Ja, mynheer de burggraef, en zy heeft mynheer Hendrik om zoo te zeggen gedwongen dit huis te verlaten, opdat hy ook niet ziek zou worden.

Na den naem van den notaris, die het testament gemaekt had, gevraegd en vernomen te hebben, vertrok de burggraef, en twee uren later was hy reeds by dezen ambtenaer, die hem zegde, dat de ontroostbare Hendrik byna bewusteloos door eenen vriend naer deszelfs kasteel te Everghem was vervoerd, dat de moei door haer testament den jongeling voor eenigen erfgenaem had erkend, en wyders dertig duizend frank als erfgifte aen oude dienstboden, armbestuer en godshuizen had bezet.

— Maer, sprak de burggraef, er bestond reeds een testament in dien aerd; hoe komt het nu dat dit eerste vernietigd werd?

— Ik mag als ambtenaer u hierover geene verdere inlichtingen geven, heer burggraef, antwoordde de bescheidene notaris, alleenelyk kan ik u zeggen, dat in het eerste testament het algemeen legaet aen zekere voorwaerden onderworpen was, welke in het tweede niet herhaeld zyn.

De burggraaf wel begrypende, dat zyn medespreker te wel de pligten van zyn ambt begreep, om in verdere uitleggingen te treden, nam hierop afscheid, en trok diepzinnig en schoorvoetend naer huis, met het gedacht dat het thands groote moeite kosten zou om een huwelyk tusschen zyne dochter en Hendrik te bewerkstelligen.

X

Hendrik was door de dood zyner moeder zoo zeer ter neêr geslagen, dat het hem in den beginne toescheen als ware voor hem al aerdsch geluk onmogelyk geworden. Door zynen vriend eerder naer Everghem mede gesleept, dan er henen geleid, wist hy niet dat zyne moei in zoo ernstig eenen toestand verkeerde.

De droefheid had zoo in eens zoodanig zyn hart overrompeld, dat alle andere bekommering, dan het gedacht zyner innerlyke alleenigheid, geene plaets in zynen geest vinden kon.

Mevrouw Vanzwanen was immers voor haren zoon, niet alleen eene liefhebbende moeder, maer ook nog de onverdeelde verzelfstandiging van het familie wezen, in zyner heiligste en verhevenste beteekenis geweest.

Vooral als moeder had zy hare zending begrepen; ook was Hendriks hart de getrouwe weèrspiegeling van het hare.

Echter willen wy het niet ontkennen, welligt ware het voor den jongeling gelukkiger geweest, indien er wat minder teergevoeligheid en wat meer manhaftige kracht in zyn binnenste had gehuisd, doch de moeder had slechts haren pligt volgens de ingevingen van het vrouwelyk hart kunnen vervullen, en de schuld lag immers in haer niet, dat Hendrik nooit de de vaderlyke lessen had mogen hooren, om als man zich boven der menschelyke boosheid te kunnen stellen, en in den doolhof der maetschappelyke driften, het monster des kwaeds een onverschrokken hart en een yzeren hoofd te kunnen bieden.

Hem ontbrak wel geene wilskracht daer, waer het op grondbeginsels aenkwam, maer hem ontbrak die strydvaerdigheid, zonder de welke de meestbegaefde geest een nutteloos ding in de samenleving blyft. Er was by hem meer bespiegelende wysheid dan praktische werkdadigheid.

Door de dood zyner moeder verloor hy het eenigste wezen, dat hem teenemael begrypen kon, en daerom was de slag, die hem zoo onverhoeds getroffen had, zoo volkomen hart-en ziele verlammend dat zelfs de herinnering aen Rozeken, in der eerste maenden onbekwaem was, hem uit zyner diepe treurnis op te beuren.

Wanneer de burggraef hem de dood zyner moei aenkondigde, vernam de jongeling dit nieuw ongeluk met eener sombere onverschilligheid, en wanneer hy, eenige dagen later, mededeeling van het testament bekwam, scheen dit ook al geenen indruk by hem te verwekken.

De burggraef, die maer niet begrypen kon dat een erfdeel van vyftig duizend frank inkomen zoo weinig uitwerksel op Hendriks droefheid had, begon dan voor 's jongelings geest vermogens te

vreezen en gelukte er in hem voor eenigen tyd naer Brussel te sturen.

Hy hoopte dat de vermaken der hoofdstad den duerbaersten zyner vrienden, zoo als hy Hendrik nu sedert deszelfs erfname betitelde, wat zouden vervrolyken en hem tot het werkelyke en gezellige leven terug brengen.

Hendrik wien het wel onverschillig was waer hy treurde, vertrok met den burggraef en deze kreeg eensklaps zoo veel smaek in Brussel, dat hy er een huis huerde, en zyne dochter met zyne knechten en meiden uit Gent ontbood.

Hendrik besloot van zynen kant den winter in die stad door te brengen, en met der volgende lente, te Laeken, het door zyne moei onlangs gekochte kasteel te bewoonen.

Intusschen zouden de bedienden van het huis te Gent hetzelve blyven open houden.

Hy gaf ook de noodige bevelen om het voortdurend onderhoud en de verzorging van het kleinzoontjen des armen blinden bedelaers te verzekeren, iets, dat tot alsdan op zyn aendringen, door zyne moei was bewerkstelligd geweest.

Het kind, dat in eene der gentsche stadsscholen geleerd en gewezen werd, toonde zoo veel aenleg, dat een zyner meesters aen zynen nieuwen beschermer schreef om hem aentesporen het begonnene werk te voltrekken, en zynen beschermeling in staet te stellen verdere studiën aen te vangen.

Hendrik verzocht den schryver zich met deze zaek te willen gelasten en nam de noodige onkosten op zich. Hy regelde ook gansch zynen toestand als erfgenaem, en de bezigheid, welke dit alles hem verschafte, bragt niet weinig toe om hem uit die drukkende droefheid

te trekken, waerin het doorgestane verlies hem had gedompeld.

De burggraef zag met het uiterste genoegen deze verandering na, en wreef zich reeds de handen, in der hoop dat de geliefkoosde droom zyns levens zich welligt weldra verwezenlyken zou.

Hendrik sprak immers van Rozeken niet meer, en hy scheen van dag tot dag meer belang te stellen in de gesprekken, welke hy met den burggraef en zyne dochter voerde.

Terwyl dit alles te Gent en te Brussel gebeurde, grepen er te Machelen al zoo ernstige voorvallen plaets.

Sedert de laetste oogstfeest van Deynze, was Rozeken zoo moedeloos, zoo onverschillig geworden aen alles wat voor dezen, zoo niet haer geluk, ten minste haer grootste genoegen uitmaekte, dat baes Van Haecht en zyne vrouw er zich niet aen verstonden.

'S meisjens schoone kleederen kwamen niet meer uit de kas, en wanneer het nu zondag was, ging Rozeken, in plaets van hare pracht in de hoogmis ten toon te spreiden, zoo eenvoudig gekleed als al de andere meisjens van het dorp, naer eene vroege mis en daer, het hoofd in de wyde kap van haren zwarten mantel verdoken, bad zy zoo innig, als zy misschien tot dan toe nog nooit had gebeden.

En binnen huize wandelde zy vreugdeloos tusschen de ontwakende en luidruchtige vrolykheid harer jongere zusters, welke van 's morgends tot 's avonds, altyd blyde en altyd welgemoed, al zingend en jokkend haer huiselyk werk verrigteden, en door vader en moeder hunne twee nachtegalen genoemd werden.

Wanneer men heur over de oorzaek harer treurigheid ondervroeg, antwoordde het meisjen met dien gemaekten glimlach, die de weedom somtyds aenneemt om er zich achter te verschuilen, dat zy geheel gelukkig was, en er haer niets ontbrak.

Op eenen morgend vond Trezeken Rozeken alleen op hare kamer. Met den rug naer de deur gekeerd, had deze hare zuster niet zien aenkomen.

Rozeken zat met betraenden oogen in de aenschouwing van een voorwerp verdiept, dat Trezeken van verre niet kon onderscheiden. Hoe groot was 's kinds verwondering niet toen zy, naderby gekomen, in de handen harer zuster eene verdroogde en byna gansch ontbladerde kroon van blauwe koornbloemen zag.

— Wel ons Rozeken toch! riep Trezeken, hare armen rond den hals harer zuster slaende, zie, ik versta my aen u niet meer.

Gy weent altyd alleen als of wy niet weten mogten waerom gy lydt! zeg, dat is niet schoon, dat maekt vader en moeder en Wantjen en my ook treurig. Toe, ons Rozeken, zeg my wat er aen scheelt en ik zal u troosten: ik ben toch immers uw zuster.

En het goede kind kuste hare zuster op het bleeke voorhoofd en Rozekens tranen vloeiden stroomend over hare wangen.

— Trezeken, sprak de weenende, myne brave goede zuster, spreek my nooit meer van myn verdriet, dat zal, hoop ik, wel overgaen. Zeg ook niet aen vader en moeder dat ik thands geweend heb.

Toen zy beiden beneden kwamen waren de echtgenooten Van Haecht met eene buervrouw in gesprek, die hun verhaelde dat daer zoo even de prokureur des konings in de gemeente was aengekomen, en dat de gendarmen den ouden Ryckaert gevangen naer Deynze hadden geleid, maer dat zyn zoon Fritz er in gelukt was het dorp te ontvluchten.

— Het schynt, sprak de buervrouw, dat de oude zaekwaernemer, met der hulp van zynen zoon, verscheidene valsche papieren

en akten heeft opgemaekt, en dat het geregt hen beiden wil vervolgen.

Dit verhael ontstelde Rozeken dermate, dat zy verplicht was zich aen den toog vast te houden, om niet ten gronde te storten. Ook verliet zy aenstonds den winkel, om in eene zykamer heuren harte lucht te kunnen geven.

— Wel! wat ge daer zegt, buervrouw, spraek thands de bazinne Van Haecht, die oude heer Ryckaert, die zoo wellevend was, zou een bedrieger zyn!

— Ja zeker, bazinne, het schynt dat hy in zyn leven wel twintig huishoudens tot den bedelzak gebrak heeft, hier in Machelen niet, maer te Kortryk en in de omstreken van Kortryk. Hy was ontvanger van 'nen ryken heer, wiens goed langs die kanten ligt. Ik heb daer *percies* geene kennisse van, maer het schynt, dat hy en zyn deugeniet van 'nen jongen daer leelyke dingen uitgeregt hebben. Maer de kruike gaet zoo lang te gronde tot dat ze breekt, zie de wel, en ik en zou niet geern in hunne plaets zyn.

— Door de gendarmen uit den huize gehaeld! Wat schande! Wat schande! riep de brave baes Van Haecht uit. Zie, buervrouw, ik geloof dat ik er van zou sterven indien er de minste vlek op mynen eerlyken naem moest komen!

— Daer is geene vrees voor, gebuer, wy zyn wy immers nog menschen van den ouden eed. Ons smaekt zuer gewonnen roggen brood beter dan gestolene taerten.

— Dat geloof ik wel! dat geloof ik wel! ik zou er nog veel verschil in weten. Zoo lang ons Heer ons gezond laet, vraeg ik niets meer, dan zoo maer stillekens met werken en zwoegen het dagelyksche brood te kunnen verdienen, en de kinderen burgerlyk op

te voeden, zegde de bazinne Van Haecht, terwyl zy hare lievelinge het jonge Wantjen over de wang streelde.

— De Heer zy gedankt, zegde de vader, hy heeft ons tot nu toe met gezondheid en geluk gezegend; ons Rozeken nochtans schynt tegenwoordig zoo wat te kwynen, doch het zal niets beduiden, hoop ik.

— Wel, ik wilde er u juist van spreken, gebuer; wat heeft het arme schaep toch. Zy was voortyds de bloeme van Machelen, altyd moedig, altyd welgezind; zy had om zoo te zeggen gezondheid te verkoopen, en zoo in eens is zy zoodanig afgevallen, en bleek, en droefgeestig geworden, dat men ze byna niet meer zou erkennen.

— Wat zy heeft weten wy niet, buervrouw, myne vrouw en ik wy hebben het haer honderdmael gevraegd, zy antwoordt altyd dat er haer niets en let. Zie wy hebben er veel verdriet in.

— Als het maer geene teering is, die zy broeidt, gebuer, in uwe plaets zou ik eenen doktor doen komen. Beter in tyds gezorgd dan te laet beklaegd.

— Uw gedacht is zoo slecht niet, buervrouwe, wat denkt gy er van, baes? sprak Rozekens moeder.

— Wel ja, wy zouden dat kunnen doen. Zie ik zal morgen eenen doktor van Deynze spreken. Wy moeten toch eindelyk weten, wat wy daeromtrent te vreezen hebben.

— Zeer zeker zou ik het doen, en nu goeden avond gebuer en gebuervrouwe, my dunkt, ik hoor myne twee bliksems van jongens al wederom aen den gang. Wat zyt gy toch gelukkig niets dan meiskens te hebben. Ik zal wederom geheel myne keuken over einde gaen vinden! zegde al lachend de buervrouw, haestig den winkel verlatende, om in haer eigen huis de orde te gaen herstellen.

Rozeken, die in de nevenkamer het gansche gesprek afgeluisterd had, was nu in de keuken gegaen, en wendde eene groote hoofdpyn voór, om de gelegenheid te vinden zich naer heure slaepkamer te begeven.

Wanneer 's anderendaegs de moeder ongerust over het lang te bed blyven harer dochter, in dezer kamer kwam, vond zy het bed onaengeroerd en, in plaets van Rozeken, den volgenden brief :

« Vader, moeder,

« Vloekt my niet, omdat ik u zoo ondankbaer verlaten heb, want het moest zyn, ik ben uwer niet meer waerdig. Ik straf my zelve en vlucht, waerhenen weet ik niet. Maer in Godsnaem, Vader en Moeder, denkt toch dat ik uw kind ben, en vloekt my niet. Ik ben zoo ongelukkig, dat ik wel sterven wilde, maer ik mag thands nog niet sterven. O, ik bid u nogmaels, by het lyden des Zaligmakers, vloekt toch uwe ongelukkige dochter niet.

« Trezeken en Wantjen, myne goede en brave zusters, weest toch ook niet kwaed op my, gedenkt u myner en bidt voor my.

« Weest allen gelukkig en bekommert u niet over het lot uwer arme ROSALIE. »

Rozeken was verdwenen. Zy had niets anders medegenomen dan hare katoenen weekdaegsche kleederen, het geld uit haren eigenen spaerpot, en den verdroogden krans van blauwe koornbloemen, welken Trezeken den vorigen dag in hare handen had gezien.

In den huize Van Haecht was er dien dag niets dan bittere moed, jammer en verzuchtinge.

De moeder beweende met heeter tranen den val harer eerstgeborene, de vader door verontwaerdiging vervoerd, door droefheid overmand, kon geenen enkelen traen plengen; hy verkropte zyne smart en wandelde als een zinnelooze den huize rond, zonder ergens rust te kunnen vinden, noch verpoozing voor zyn hartewee.

Hy was waerlyk te beklagen die man, welke de eer van zynen naem op zoo hoog eenen prys stelde, dat hy liever had gestorven, dan dezelve bevlekt te zien.

Gisteren nog verheugde hy zich in de eerbaerheid van zyn gezin; vergenoegd legde hy zyn hoofd ter ruste, en heden by den eersten morgendgroet der zonne was al zyne vreugde verdorven, het geluk zyns geheelen levens als kaf verstrooid onder den stormwind der schande en des onheils.

Hoe zal hy nu, de voorbeeldige huisvader, nog het hoofd durven verheffen tusschen de gelukkigere vaders in der gemeente!

De menschen zyn immers zoo onrechtvaerdig in hunne oordeelvellingen. Voor het meerendeel is de schande niet persoonelyk, en hoe menige brave en eerlyke ziel, door het vooroordeel vervolgd, gaet er niet lydend en gebukt onder de misdaed eenes anderen.

En wanneer men daerby tot dien stand behoort, welke, te hooghartig om onder den last van het medelyden te kunnen buigen, toch geene geesteskracht genoeg bezit om het vooroordeel te trotseren, dan moet het eene schrikkelyke foltering zyn, zoo dagelyks den rollenden steen des arbeids op de helling des maetschappelyken levens te wentelen, en den snydenden steen der wanhoop, zoo in zyn eigen hart, met een droog oog en een kalm gelaet rond te dragen.

En de beide zusters, die nog niet geheel en al de maet van haer

onheil kenden, weenden ook, omdat vader zoo bedroefd en terzelfder tyd zoo boos was, omdat moeder weende, en omdat zy vreesden Rozeken nooit meer weder te zien.

De droefheid had hen allen zoo verpletterend ter neêr gesmeten, dat niemand er aen dacht de vluchtende na te ylen.

Een goede vriend, wien men het voorgevallene vertrouwde, gelastte zich de noodige opzoekingen te doen, en Rozeken te Gent by zyner familie te geleiden.

Hy vertrok nog den zelfden dag zich op het toeval betrouwende, om het meisjen op te sporen.

— Zeg haer, sprak de moeder by het heengaen, dat ik haer alles vergeven zal, wanneer zy maer terug komt.

— Zeg haer, sprak de vader, dat zy my in het graf stort, en dat ik haer....

— In Godsnaem, spreek dat schrikkelyke woord niet uit! schreidde de moeder, zich aen den hals hares mans werpende, en de hand op zynen mond leggende, weet gy dan niet, dat God den vloek bekrachtigt, welken door eenen vader in der bitterheid zyner ziele, over het hoofd eener misdadige dochter geworpen wordt!

En als een steen viel zy bezwymd voor de voeten hares mans.

Wanneer de vertoornde vader zyne vrouw onder het geweld harer aendoeningen zag ten gronde storten, wanneer hy zyne twee jongere dochters met betraenden oogen en smeekenden blik daer voor hem zag staen, wanneer hy die oude vriend steelsgewyze eenen traen van zyne wangen vagen zag, dan brak in zyn hart de rots der wanhopige gramschap; twee dikke tranen rolden onder zyne wimpers en vielen als parelen der barmhartigheid op het bleeke voorhoofd der in zyner armen rustende moeder.

— Welaen, sprak hy, gy hebt my overwonnen. Ter liefde van u, wil ik vergeving verleenen, maer vergeten kan ik niet, en zal het met den dood bekoopen.

En als 's avonds van den zelfden dag de ongelukkige vader, zoo als hy altyd deed, de voordeur sloot, en daerby dacht, dat er nog iemand van den huize buiten was, dan weende hy voor de eerste mael met luider snikken; en de eerste nacht na Rozekens verdwyning was voor het gansche gezin, een treurige nacht van bitter weenen en eene pynelyke afwisseling van folterend slapen en droevig ontwaken. En de volgende dagen, en de volgende weken, en de volgende maenden, waren slechts de herhaling van het vorige wee, want Rozeken werd nergens terug gevonden.

En de vader ging kwynend en sprakeloos langs der straten, want iedereen nu kende de schande van zyn huis, en drie maenden later kwam er een avond, dat Trezeken weenend de voordeur sloot, want er was wederom iemand buiten, die niet meer terug komen zou.

Baes Van Haecht rustte in den schoot der aerde.

Het borstwater had een einde aen zyn lyden gesteld en, zoo als hy het voorzegd had, de vlek door Rozeken op zynen naem geworpen, had den draed zynes levens verknaegd.

Eenige dagen na de begrafenis van baes Van Haecht werd er op eenen avond aen de deur geklopt. Trezeken ging open doen, en een welgekleedde heer vroeg om haren vader te spreken.

Het meisjen kon het akelige gezegde: « vader is dood » maer over de lippen niet krygen, en stotterend antwoordde zy:

— Moeder is te huis, Mynheer, gelief binnen te komen.

De vreemde heer kwam bevend binnen. De droeve weduwe

was wederom met haer naeiwerk bezig. Treurig en stil was het nu in die keuken.

De twee nachtegalen hadden al de vreugde hunner lente zien verdwynen; zy hadden het geheugen hunner zangen en het orgel hunner kelen verloren, want vader was dood, en Rozeken was nog veel erger dan dood!

En het verdriet had diepe voren in het aengezicht der moeder gegraven, heur hair was vergrysd, de glans heurer oogen was verduisterd, en zy zat daer als een ongevoelig wezen, hare vingeren haelden werktuigelyk den draed door het witte linnen, en nevens het spoor der naelde liep er een ander spoor van groote en ziltige tranen.

Toen de heer het hoofd in der keuken stak, stond de moeder op, maer zy erkende hem niet.

Bleek en hygend zag hy rond, een angstig gedacht vloog hem als een scherpsnydend vliem, door de harsenen.

— Rozeken! mompelde hy.

— Mynheer Hendrik! schreidde de moeder, en overvloedige tranen rolden over hare wangen!

— O God dat is te veel! voegde zy er by, en viel, luid snikkend, met het hoofd op der tafel.

— Zeg my, in Godsnam, wat hier gebeurd is, sprak de jongeling moeite doende om zich staende te houden. Trezeken nam Hendrik by de hand en geleidde hem in den winkel, en daer vertelde zy hem alles.

— O mynheer, zegde zy, ga toch, bid ik u, by moeder niet meer, wy doen alles, wat wy kunnen om haer heur verdriet te doen vergeten, en met u te zien, heeft zich nu alles wederom ver-

nieuwd. O! indien gy haer volstrekt spreken wilt, kom liever later terug,

Den eigensten avond nog verliet Hendrik voor altoos en met angstigen harte het dorp waer hy was groot gebragt.

XI

De tyd, de eeuwig vergankelyke en eeuwig dezelfde tyd, had nu meermalen de wentelende aerde op hare draeijende as rondgevoerd, met te veel spoed voor de gelukkigen en te traegzaem voor de lydenden.

De weduwe Van Haecht, Trezeken en Wantjen waren nog wel niet geheel getroost, echter was hunne smart zoo bytend, hunne droefheid zoo hopeloos niet meer.

De burggraef, die lang de hoop gekoesterd had, Hendrik zynen schoonzoon te noemen, had reeds sinds lang aen deze hoop vaerwel gezegd en zyne dochter aen Adolf de Serclaver gehuwd.

Hendrik, die, na geheel zyne zaken in regel gebragt te hebben, naer Machelen gegaen was om Rozeken ten huwelyke te vragen, was sedert de treurige maren, welke hy aldaer vernomen had, in Vlaenderen niet meer terug geweest, en hy bewoonde 's winters

de hoofdstad, en in de andere jaergetyden zyn kasteel te Laeken. Diepzinnig en eenzaem sleet hy daer zyn leven, den arme troostende, den lydende helpende, zonder eenig ander oogwit dan het goede te doen, zonder hoop en zonder smart, want zyn harte was dood voor zich zelven, en hy bekreunde zich slechts om het lyden der anderen.

. . . .

'T was rond de middag.

De zonne was byna ten hoogste aen der kimme gerezen, en zy zond hare lichtende golven in de onmeetbare ruimte.

Niet een enkel wolkjen was er in de lucht te ontwaren, het azuer des hemels verbleekte voor den glans der dagtoorts, en het zand der aerde schitterde als gepulverd edel gesteente.

Miljoenen onvattelyke stofdeeltjens wemelden en glinsterden in dien gloed, en alles ademde heil, vrolykheid en blyheid, want het was zomer en zondag!

En het veld lag daer in zyn prachtig zomergewaed, de roode en blauwe koornbloemen verhieven zwierig hare kelken in de schaduwe der gelende halmen, en het vogelenkoor zong luide en vrolyk, zyn danklied in het gebladerte der boomen. Het beekjen murmelde zacht over de blinkende keijen en in de kerk der gemeente stegen de klanken des orgels, met de wierookwalmen uit de zilveren vaten, statig ten hooge, den Schepper ter eere.

Aen den oever van eenen vliet zat eene arme moeder, met haer driejarig kind. Bleek en lydend waren zy beiden, het vuer der koorts straelde uit het oog der moeder, en de ellende had op beider aengezichten haer brandend merk geslagen.

Waerom blyft de ongelukkige met den handen op de knieën sa-

mengevouwen, als het beeld der droefenis, beurtelings haer kind aenschouwen en den verdroogden bloemenkrans, die voor hare voeten ten gronde ligt?

Waerom, ofschoon haren oogen geen traen ontschiet, waerom, ofschoon geen enkele zucht haren boezem ontglipt, zit zy daer treurig te midden al die pracht, als hadde voor haer alleen de zon heure warmte, de bloemen hare kleuren, de vogelen hunne stem, de gansche natuer haren glans en hare zachte poëzy verloren?

Arme, ongelukkige moeder! heeft der dooden hand reeds heur voorhoofd geteekend, of wyst Gods vinger met strenger wrake over die lydende ziel?

Zie, alles wat braef en goed is, juicht over den zegen, dien God over de aerde heeft gestrooid; hoor, alles, wat leven heeft ontvangen, verheugt zich in zyn bestaen, en vermeldt zyn geluk met blyder tonge. En zy de arme vreemdelinge blyft spraek- en roerloos onder de bitterheid hares lydens gebogen zitten.

Want zy heeft gezondigd, zwaer gezondigd tegen de schutsengelinne harer kunne, en zwaerder nog tegen haren gryzen vader en hare bedrukte moeder, die beiden, verre van deze streken, de schande en de ondankbaerheid hunner dochter beweenen en haer misschien hebben gevloekt.

Daerom zit zy daer, als eene onbezielde, met nydigen blik in de puinen hares vervlogenen heils te staren, want, even als de verdorde bloemenkrans, die voor hare voeten in het stof ligt, is haer leven onnut en ydel geworden, en zyne poëzy is als rook onder den giftigen adem der wroeging verzwonden. Daerom durft zy noch bidden noch weenen! Daerom erkent zy Gods geest in Gods werk niet meer, want de duisternis der wanhoop benevelt haer oog,

en in heur hart is het koud, koud als in eenen somberen grave.

En toch heeft zy streng geboet de ongelukkige!

Onder het wigt harer schande gekromd, door de roede hares gewetens tot den bloede gezweept, is zy het vaderlyk huis ontvlucht, en heeft zy maenden en jaren als eene gebanvloekte onder de vreemden gedwaeld, er geleden en geweend, er tot dan toe haer onbekende vermoeijenissen uitgestaen, en koude en honger verduerd.

En haer verleider, hy, die zich het geluk, de eer en het leven van een onschuldig kind ten speelballe heeft gemaekt, leeft in vreugd en vermaek misschien, terwyl zyn slagtoffer hare rustplaets met hare tranen besproeit, terwyl zy bespot, versmaed, verlaten en gevloekt, als een toonbeeld der goddelyke wrake, het land doorkruist om een graf voor haer en voor haer kwynend kind te zoeken!

De zonne ryst hooger en hooger, gloeijender worden heure stralen, helderder wordt haer licht, en even duister, en even koud, en even treurig blyft het in den harte der voor haren tyd verslensde bloeme.

En ginder verder stroomen de dorpelingen het nederige blanke kerkjen uit; de dienst des Heeren is verrigt, en het overige des dags behoort nu der vreugde, der rust en der liefde.

Een jong paer rigt zyne stappen langs den weg, waer het gevallene meisjen gezeten is.

In druk gesprek gewikkeld, zien zy ook de schoonheid der natuer niet, hooren zy ook hare melody niet, want het vuer der ware liefde is sterker dan de gloeijende middaghitte, het licht dat zy verspreidt is helderder dan de stralen der zomerzonne, en de inwendige stemme des harten spreekt luider dan de uitwendige sprake der geschapene dingen.

Zy schynen zoo gelukkig, een gestadige glimlach zweeft over beider gelaet, arm aen arm komen zy nader en nader, met luchtigen tred, en toen zy, zonder haer te bemerken, voorby de ongelukkige gaen, hoort deze den jongeling tot zyner gezellinne zeggen :

« Of ik u geerne zie, liefste ? o meer dan het licht myner oogen, meer dan myn leven ! meer dan...... »

En het overige hoorde zy niet meer, maer dit alles was reeds genoeg om in heure ziele eenen afgryselyken haet te doen ontstaen tegen die twee onschuldige, gelukkige kinderen.

In de bitterheid hares bloedenden harten zag zy hen met strakke blikken na, hare oogen schoten vurige stralen van bitsen en wrangen nyd, hare lippen trokken zich krampachtig samen, en zy strekte hare armen styf en dreigend den wandelenden achterna, en een vloekbare wensch deed zich in haren geest op.

Met hygender borst en vlammender oog stond zy daer, als eene zendelinge des afgronds, terwyl rondom haer de goddelyke Voorzienigheid haer geheimnisvolle werk van eeuwige liefde, den aerdeling ten gunste verrigtte. Haer oog bleef droog en heur harte bleef dor !

Toen de voorwerpen harer afgunst uit haer gezicht verdwenen waren, zettede zy zich weder in harer vorige houding en wederom verviel zy in dieper zwaermoedigheid.

Twee kinderen verschenen op den weg, twee kinderen, waervan het eene de zeven, het andere de vyf jaren niet hadden bereikt.

Kloeke struische dorps kinderen waren het, met blonde krullebollen en heldere blauwe oogen, met ronde blozende kaken en open gelaet, zoo als men ze slechts buiten den verpestenden dampkring der groote steden aentreft.

Hand aen hand kwamen zy zingend aengestrompeld, wankelend en buigend onder den overvloed hunner gezondheid.

Elk hunner droeg in de vrye hand een kriekelaers takjen, welker sappige vruchten als koralen in den zonneschyn blonken.

Wanneer zy regt over de ellendige gekomen waren, en hare armoedige kleederen, en haer bleek en lydend kindeken hadden bemerkt, werden hunne goede harten door innig medelyden bewogen. Zonder elkander te raedplegen, hielden zy eensklaps stil, bezagen zich onderling met weemoedig oog, en trokken gezamentlyk den weg over tot by der vreemdelinge.

— Neem, arm meisjen, dit is voor u, sprak het oudere knaepjen, en het stak de krieken naer het arme kind uit.

En het jongere zusterkyn zegde niets, maer zy deed zooals haer broêrken.

Als de geschandvlekte het hoofd verhief, en die jonge goede borsten daer met hun medelydend gelaet voor haer zag staen, als die lieve engelstemmetjens haer de eenigste woorden van goedheid en deelneming toe spraken, welke zy sinds lang had mogen hooren, toen doorboorde wederom een lichtende strael hare bedrukte ziele; hare benauwde borst ademde vryer, en tranen van aendoening, van berouw misschien, stroomden, als eenen verfrisschenden dauw, over hare vurige wangen.

Ween, arme ongelukkige! Ween! want gelyk eene bezoedelde bloeme den struik ontsiert, welker schoonste sieraed zy was, zoo ook zyt gy eene vlek geworden onder de bloemen van uwen stam.

Ween, want uw bruiloftskleed is verscheurd; de kommer heeft uwe handen, de smaed uwe voeten gebonden, en den zwygenden gaste des Evangelies gelyk, zyt gy in der uiterste duisternis der schande en der vertwyfeling geworpen.

Zy weende, en de tranen, die zy stortte, deden heuren harte goed, en zy dacht in zich zelve :

— O kon ik nu ook bidden!

Want zy wist niet, de ongelukkige, dat weenen bidden is, en dat, sedert hare schending, de engel, die over hare onschuld waken moest, in rouwgewaed voor den troone Gods lag geknield, en er geen ander gebed dan brandende tranen meer stortede.

En de voor haer staende kleinen weenden ook, zonder te weten waerom, en het jongsken zegde :

— Arm meisjen, gy hebt misschien honger, kom met ons mede, vader ziet de arme menschen geerne, en gy zult met ons eten, kom!

— Ja, kom mede, voegde er zyn zusterkyn by, onze moeder is zoo braef, en zy zal u niet weg zenden, toe, kom maer!

De medelydende kinderen namen beide het kind der vreemdelinge by de handen, en Rozeken, in den doolhof harer treurige herdenkingen verdwaeld, volgde werktuigelyk en gedwee, met betraenden oogen en kloppenden boezem, de lieve kleinen.

En in der verte verscheen een ruiter; dikke stof wolken verhieven zich rond zynen moedigen klepper, en de kinderen verhaesteden zich den overkant van den weg te nemen, want de ruiter kwam regtstreeks op hun aengereden.

Door overhaesting viel Rozekens kind over eenen steen ; er was echter geen gevaer by, want de ruiter was nog genoegzaem verwyderd om by tyds de vaert van zyn paerd te kunnen intoomen, het geen hy ook werkelyk deed.

Het kind weende echter zoo jammerlyk, ondanks de vertroostingen der moeder, dat de ruiter, om zich eenig zins het ongeval te doen vergeven, een stuk geld uit zyne beurs nam, en het der moeder aenbood zeggende :

— Zie, goede vrouwe, neem, dit en koop er eenige lekkerny mede, om het kleine schaepken te troosten; ik hoop dat het zich geen leed zal gedaen hebben. Het spyt my ook de onvrywillige oorzaek geweest te zyn van zynen val.

Rozeken zag staroogend den sprekende aen, eene schrikkelyke bleekheid overdekte haer gelaet, hare lippen werden paersch, hare oogen schenen in haer hoofd te breken, heur hart sloeg angstig en geweldig, als wilde het hare borst verbryzelen ; zy strekte hare armen uit naer heur kind, en onder het angstige geroep « mynheer Vanzwanen! » stortte zy neder in het stof, voor de voeten van Hendriks paerd.

De jongeling steeg af, hy nam de bezwymde op de armen, en droeg ze hygend en diep ontroerd naer de naestgelegene pachthoeve. De klok der gemeente kondigde het middaguer aen, en de zonne was ten hoogste gerezen. Zy zond hare warmste stralen over het aerdryk neêr, de vogelen kweelden in het geboomte, de visschen spartelden aen de oppervlakte des waters, talryke bieën en vlinders en andere rykgekleurde, gevleugelde kerfdiertjens speelden en gonsden in haren lichtgloed, en alles ademde heil, vrolykheid en blyheid, want het was zomer en zondag! Byna bezwykend onder zynen last, strompelde de jongeling voort door het brandende zand des wegs, en de drie kinderen volgden weenend zyne stappen.

En Hendriks blik viel op den verdroogden krans, die aen Rozekens arm hing: hy herinnerde zich de minste omstandigheden zyner eerste samenkomst met de ongelukkige, en zoo als te dien tyde, werd zyn harte vol weemoed, zyne ziele vol jammer en zyn oog vol tranen.

Men vergeve het hem nogmaels, want op zyne armen rustten de puinen zyner allereerste en eenige liefde.

Misschien was Rozeken zoo schuldig niet, dacht hy, althands de bloemenkrans, zoo zorgvuldig door haer bewaerd, bewees dat het aendenken van dien morgend haer steeds was bygebleven.

— Pachter De Groote, en gy pachteresse, sprak hy, toen hy de hofstede was binnen getreden, zie hier eene arme moeder en een arm schaepken van een kind, die daer byna alle beide van honger en ellende omgekomen zyn. Doe my het genoegen, verzorgt ze alsof zy van uwe familie waren. Laet eenen doktor komen, en spaert geene kosten, ik zal alles betalen en u daerby nog rykelyk beloonen.

— Daer is geen nood voor, mynheer Vanzwanen, antwoordde de pachteresse, gy moogt er gerust op zyn, wy zyn ook eens arm en ongelukkig geweest. Gy hebt ons uit de ellende getrokken, mynheer Vanzwanen, wy zyn geene ondankbare menschen, en wy weten hoe men met ongelukkigen moet omgaen, niet waer Jef?

— Ja, ja, antwoordde de man, dat mensch zal hier zoo goed zyn, als of ze in haer ouders huis ware, ge moogt er gerust over zyn, mynheer.

— Och, goede God, hoe bleek ziet zy er uit, hernam de pachteresse, die reeds bezig was Rozeken met azyn te wasschen. Kom, wy zullen haer maer op de voutkamer dragen, Jef, want zy is in 't geheele niet wel, zulde.

— Die vrouw is fel ziek, sprak de pachter.

Zy droegen Rozeken op hun eigen bed, en de pachter reed in aller haest naer het naburige dorp om eenen doktor te halen.

Terwyl dit alles gebeurde, had de meid eenen boterham gesne-

den voor Rozekens kind, dat nu, tusschen zyne twee kleine vrienden gezeten, lustig smulde en reeds al zyn vorig lyden had vergeten.

Hendrik, na nogmaels zyne twee beschermelingen in de goede zorgen zyner pachters aenbevolen te hebben, verliet de hoeve, zeggende dat hy 's anderen daegs terug komen zou. Aen de deur vond hy den verdroogden bloemenkrans en hy nam denzelven mede.

Rozekens toestand verergerde van dag tot dag; hare krachten namen af, en weinige weken later bevond zy zich om zoo te zeggen aen den rand van het graf.

Want zy had fel geleden, de ongelukkige, niet zoo zeer aen lichamelyke pynen en ontberingen dan aen de schrikkelyke folteringen van haer knagend geweten.

Zoo als Hendrik het gezegd had, kwam hy van tyd tot tyd de kwynende bezoeken, en zyne bezoeken ontstelden telkenmale de ongelukkige zoodanig, dat haer weldoener het geraedzaem vond dezelve wat zeldzamer te maken.

Het was nu reeds eenige dagen geleden dat Hendrik gekomen was, en Rozeken bad zoo dringend den pachter, Mynheer Vanzwanen te willen verzoeken om by haer te komen, dat de pachteresse eene harer meiden naer zyn kasteel zond, om hem het verlangen der zieke kenbaer te maken.

Een uer later zat Hendrik by het bed der kranke.

— O Mynheer, sprak zy, zonder u ware ik van honger als eenen hond in het midden der straet omgekomen, zonder u ware myn kind, die vrucht der afgryselyste misdaed ten zelfden tyde een lyk geworden.

Wees voor uwe goede hulp gezegend!

Wanneer ik van iederen versmaed en verstooten was, hebt gy my uwe hulpryke hand toegestoken, gy, Mynheer Hendrik, die my zoudt mogen verachten, omdat gy, beter dan iemand, weet hoe ondankbaer ik my ten opzichte myner brave ouders gedragen heb!

— Wees bedaerd! in Gods naem, ik bid er u om, Rozeken, sprak Hendrik, want hare bleekheid en het koortsachtige vuer harer oogen verontrustten hem.

— Ik dank u, Mynheer, dat gy my nog eens genoemd hebt, zoo als gy in de gelukkige dagen myner onschuld deedt. — Herinnert gy het u nog?

— O de almoes aen den blinden bedelaer, heeft my geen geluk bygebragt! voegde zy er weenend by.

— Zeg dat niet, Rozeken, zynen evenmensch helpen is eenen plicht, welker vervulling ons geene aenspraek op belooning geeft, en ten voordeele des helpers den natuerlyken gang der daedzaken niet kan veranderen.

— Gy hebt gelyk, Mynheer, ik lyde door myne eigene schuld; Hoovaerdigheid, Behaegziekte en Ligtvaerdigheid hebben den kuil gegraven, waerin de boosheid my gedompeld heeft.

Hoor, ik wil het u bekennen, ik ben enkel gevallen, omdat ik de eenvoudigheid des harten had verloren, omdat het lezen van zedelooze boeken, het luisteren naer vleijende woorden, myne deugd hadden ondermynd; in een woord, omdat myne ziel ontwapend was, toen de booswicht my met geweld in den kuil der schande wierp!

— O dan zyt gy zoo schuldig niet, als ik het wel dacht, ongelukkig meisjen! Zeg my den naem van dien lafaerd, en ik beloof het u by de liefde, die ik voor u gevoeld heb, ik beloof het u by de

geheugenis van dien morgend, toen wy beiden in onze kinderlyke eenvoudigheid van geluk en van liefde durfden droomen, ik zal hem verplichten u in uwe eer te herstellen; ik zal hem verplichten eenen naem aen uw kind te geven.

— Altoos de zelfde! schreidde Rozeken, goed en barmhartig voor alle ongelukkigen, genadig voor alle misdadigen.

— Zyn naem, Rozeken, zyn naem?

— Het is onnoodig u dien naem te zeggen, Mynheer Vanzwanen, onze vyand is buiten uw bereik.

— Onze vyand! O het was Fritz Ryckaert, niet waer, Fritz Ryckaert!

En door gramschap en verontwaerdiging vervoerd, wandelde Hendrik de kamer op en neder.

Hy kwam weldra tot zyne gewoone kalmte terug.

— Is hy dood? vraegde hy eensklaps.

— Hy heeft het land verlaten en heeft dienst genomen in het vreemde legioen, dat oorlog voert in Afrika, antwoordde Rozeken.

— Ik zal hem terug vinden, mompelde Hendrik binnen 's monds.

— Het zal te laet wezen, antwoordde Rozeken. Luister, Mynheer Vanzwanen: stond hy daer vóór my, biddend en smeekend om my in myne eer te mogen herstellen, dan zou ik hem met verachting ter deure uit wyzen. Daerby, ik gevoel het maer al te wel, myn lyden is haest uit.

Daerom, bid ik u, wees my tot het einde toe een beschermer, het zal toch niet lang meer duren.

Myne gedachten zyn verstrooid, myn hoofd brandt en myn harte bloedt in myne verdroogde borst, wanneer ik aen dat ongelukkig

kind denke, dat toch geene schuld aen de schande zyner moeder, noch aen de misdaed zyns vaders heeft.

Thands zult gy my misschien niet gelooven, Mynheer Hendrik, omdat ik een geschandvlekt meisjen ben, maer waer ik stond of waer ik ging, waer ik leed of waer ik streed, overal heb ik aen u, als aen den edelsten der menschen gedacht, overal heeft de herdenking aen dien zaligen morgendstond. toen wy samen naer Deynze gingen, als een troostend licht, de duisternis myner ziele doordrongen en my moed ingeboezemd, om verduldig myn leed te dragen.

Nu in dit uiterst oogenblik, dank ik God dat hy my, vóór myn verscheiden, de gelegenheid gaf u nog eenmael te zien.

De diep ontroerde Hendrik bleef sprakeloos dit alles aenhooren; hy dacht in zich zelven dat, hadde hy tegenover den grilligen willekeur zyner moei wat meerder krachtdadigheid getoond, hy Rozekens onheil welligt by tyds had afgeweerd, en terzelver tyd zyn eigen geluk verzekerd.

— Voor aleer ik sterve, voer de ongelukkige voort, durf ik nog van u eenen allerlaetsten dienst verzoeken. Gy zult hem my niet weigeren, mynheer Hendrik, want niemand dan gy kan my denzelven bewyzen.

— Spreek, Rozeken, zegde hy, ik beloof u alles te doen, wat gy vragen zult,

— O de oude bedelaer heeft het gezegd « *Goed van harte en goed van wille!* Welnu, mynheer Hendrik, ik verzoek u na mynen dood, myn ongelukkig kind naer mynen vader en myne moeder te geleiden, en hun te zeggen, dat God my zwaerder heeft gestraft dan zy het hadden kunnen doen.

Gy zult hun ook zeggen, dat ik hun verzoek zich over myner dochter te ontfermen.

Gy zult hun zeggen, dat ik slechts het vaderlyke huis ontvlucht ben, omdat myn geweten my toeriep, dat ik hunner vriendschap onwaerdig was, en dat ik al de dagen myner ellende aen hen heb gedacht. Zeg dan ook, bid ik u, aen Trezeken en aen Wantjen, dat zy vader en moeder gelukkig maken, en hun het leed doen vergeten, dat ik hun heb aengedaen. O! mogt ik hen allen nog eenmael zien, hoe gelukkig zou ik niet zyn!

En de ellendige besproeide haer bed met hare tranen, en zy snikte als om hare borst te scheuren.

Hendrik stond eene poos als verlamd en besluiteloos wat te doen, hy durfde haer niet zeggen dat haer vader onder den last zyns lydens bezweken was; eindelyk sprak hy:

— Rozeken, ik beloof u nogmaels alles te doen, wat gy my gevraegd hebt, wees dus gerust en kalm. Ik wil zelfs meer doen dan gy van my vergt. Morgen zal ik naer Machelen vertrekken en met uwe moeder en uwe zusters hier overmorgen terug zyn.

Eene zalige vreugde verhelderde het bleeke afgeteerde gelaet der kranke, zy regtte zich half op, en de samengevouwene handen vooruitstekende:

— Myne moeder terug zien! myne moeder, my nog haer kind hooren noemen! sprak zy, o dit ware te veel geluk voor eene ellendige,ondankbare dochter, zoo als ik ben. Neen, mynheer Hendrik, daertoe blyft er geen tyd meer over. Ik heb zoolang niet meer te leven, daerom bid ik u, verwyder u niet; indien gy my eenmael hebt bemind, ik verzoek u by het aendenken dier genegenheid, laet my hier niet alleen sterven, want indien ik geheel

alleen onder vreemdén sterven moest, dan stierf ik in wanhoop.

Eene flauwte overviel haer, en Hendrik riep de pachteresse ter hulpe. Toen de stervende tot hare zinnen terug gekomen was, bad zy dringend, dat men haer heur kind brengen zou. Zy overdekte het met vurige kussen, en zy bezag Hendrik als wilde zy hem, met eenen laetsten blik, het arm schuldeloos schaepken aenbevelen en hem zyne belofte herinneren.

Hendrik verstond dien blik, hy nam hare hand in de zyne, en hy herhaelde zyne belofte.

— Heb dank, murmelde Rozeken; zy deed eenig geweld om Hendriks hand aen haren mond te brengen.

— Ik stik, — vader — moeder — vergeving — Hendrik — sprak zy, en zy viel buiten kennis.

Den volgenden nacht was Rozeken dood, en, na heure begravenis, nam Hendrik haer kind mede naer zyn kasteel.

XII

In de ondichterlyke eeuw, welke wy beleven, vlieden de jaren spoedig heên. Vroegeren tyde, wanneer de mensch om zoo te zeggen aen zynen geboortegrond gekluisterd, de palen van den gegezichteinder voor de grenzen der aerde nam, dan werden de voorwerpen, welke hem dagelyks omringden, als aenklevende deelen zynes zelfsbestaens. Zyn geheele leven was in eenen nauwen omtrek besloten. In deze kamer bragt zyne moeder hem ter wereld, in dit bed sloot hy de oogen zynes overledenen vaders, deze tuin, deze weg, dit bosch, deze weide waren getuigen zyner eerste spelen; vóór dit steenen kruis bad hy toen zyne moeder tegen de dood worstelde; onder dezen eik waegde hy het zyne eerste liefde te verklaren; ginder, by die ruischende beek, murmelde zyne liefste aen zyn oor, dat hy ook heur hart had ver-

overd en in het middenpunt van dezen beperkten kring, stond de kerk, waerin hy werd gedoopt en in welker schaduwe zyn gebeente rusten zou. En al die onbezielde dingen namen voor zyn hart eene stem aen, die hy alleen kon verstaen. Zy waren voor zyne geschiedenis datgene, wat de monumenten der vroegere eeuwen voor de algemeene geschiedenis des menschdoms zyn.

Nu dat het menschelyk vernuft den maetschappelyken werkkring heeft verbreed, nu dat de kunst, tyd en ruimte en afstand heeft verwonnen, vliedt ons leven zoo gezwind heen, dat de uiterlyke voorwerpen, welke ons omringen, byna geenen indruk meer op onze zielen maken.

Wy staen in verrukking voor de wonderen door onzen geest van toepassing voortgebragt, en vergeten daerby niet zelden dat de scheppingskracht Gode alleen behoort.

Nauwelyks zyn wy den kinderjaren ontgroeid of de wezenlykheid staet daer voor ons in al hare akelige waerheid, met haren stoet van list en bedrog en huichelary en ontgoocheling ; de koude naekte wezenlykheid, die ons toeroept : de eenen zyn geboren om te slaven, te zwoegen en te lyden, de anderen om te rusten, te gebieden en te genieten.

De noodwendigheden des lichamelyken levens putten in onze harten ontydig de bronne der begeestering uit, en zoo verdwynt de hoop met de poëzy.

En toch blyven er nog eenige dier bevoorregtte menschenkinderen, ondanks den geest der menigte, ondanks de vernietiging hunner schoonste droombeelden, ondanks de verwoestingen door den tyd en door het verdriet op hun sterfelyk hulsel aengerigt, tot den grave toe, de heilige stemme der Godheid getrouw,

die in hun hart, de woestste kreten der driften en der noodwendigheden van het uiterlyke leven overheerscht.

Tot dezen behoorde Hendrik.

Ofschoon hy nog in der volle kracht zyns levens was, waren zyne hairen reeds vergrysd en zyn voorhoofd diep gerimpeld.

Ryk, en van allen, die hem kenden, geacht en bemind, sleet hy rustig zyne dagen, op zyn kasteel te Laeken.

Meer dan eens had men hem in de gemeente eere plaetsen en bestuerlyke betrekkingen aengeboden, altoos had hy dezelve geweigerd. Hy ondersteunde met ryker giften alles, wat een liefdadig of wetenschappelyk doelwit had, maer nam aen niets werkdadig deel; daer hy echter beleefd, gespraekzaem en met iedereen lieftallig was, duidde het hem niemand ten kwade, dat hy weinig geneigd scheen meer gezellige betrekkingen met zyne medeburgers aen te knoopen.

De knechten en meiden van het kasteel, die van de dienst zyner moei regtstreeksch tot de zyne waren overgegaen, verbreidden weldra in der gemeente de lofspraek hunnes goeden meesters.

Zoo waren zestien eentoonige jaren vervlogen.

Hoe verwonderd waren dan de Laekenaers niet toen op eenen zondag morgend Hendriks koets eene jonge juffer naer de hoogmis bragt, en zy daerby hoorden dat deze juffer de dochter van Mynheer Vanzwanen was, uit hare kostschool terug gekomen.

In den beginne wilde men het niet gelooven, doch de koetsier en de lakei, die beiden geene redenen hadden om te liegen, verzekerden ten stelligste dat de beeldschoone juffer, niemand anders was dan mejuffer Rosalie Vanzwanen, de eenige erfgename van hunnen meester. En hierin spraken zy waerheid, want korts na

Rozeken Van Haecht 's dood, had Hendrik, met al de daertoe noodige wettelyke pleegvormen, hare dochter als zyn kind aen genomen.

Van het oogenblik dat het meisjen het kasteel bewoonde, veranderden geheel en al de gewoonten van dit gezin. De jonge juffer vervulde de strenge wooning met de vrolykheid harer achttienjarige levenslente en met de vreugde van haren onschuldigen levenslust.

Zy wist niet beter of Hendrik was haer vader, en deze vond zoo innig een geluk in de kinderlyke liefde van het meisjen, dat hy van dag tot dag eene verklaring verschoof, welke, hy vreesde het, welligt eenen gevoeligen knak aen de laetste begoocheling zynes levens toebrengen kon.

En in het dorp waren er eenigen, die het aerdig vonden, dat Hendriks dochter zoo eensklaps, als uit de lucht gevallen, verscheen; er werd veel over gesnapt, en verschillige veronderstellingen werden daer over gedaen.

De oude Pieter, de koetsier, die de zaek in den grond kende, sprak er eens zynen meester van, en deze antwoordde met eenen bitteren glimlach:

— Laet hun maer klappen, Pieter, binnen weinige maenden zullen hunne tongen er van zelfs over zwygen. Wanneer men er u nog over spreekt, doet dan als of gy niets gehoord hadt.

En zoo deed Pieter, en gelyk Hendrik het gezegd had, was de gansche zaek weinige maenden later in den doodboek geraekt, en iedereen was overtuigd, dat de jonge juffer de wettige dochter was van mynheer Vanzwanen, en van zyne over vele jaren overledene echtgenoote.

— Het kon anders niet zyn, zegden de arme lieden, want zoo als hy, had zy in hooger mate de liefde tot den evenmensch, en, zoo als hy, was zy meer bezorgd om hare weldaden te verbergen, dan om er zich over te verheerlyken.

Gelukkig en vergenoegd sleten Hendrik en zyne pleegdochter zoo een geheel jaer.

Door aenhoudende studiën afgemat, door het vurig verlangen zyner ziele naer licht en waerheid, naer kennis en rechtvaerdigheid in zyne levensbronnen uitgeput, werd Hendrik met uittering geslagen.

Hy kende weldra al de ernstigheid van zynen toestand. Een jonge doktor, die zich te Gent reeds eene zekere faem had verworven, en die geregeld twee mael 's jaers een tiental dagen op Hendriks kasteel kwam doorbrengen, werd aenstonds naer Laeken geroepen, min om den lydende te verzorgen, dan om dat deze wenschte zyne laetste dagen tusschen zyne gunstelingen af te leven.

Frans Van den Hoeve, de kleinzoon van den ouden bedelaer, de zelfde, die aen Rozeken Van Haecht, by harer eerste ontmoeting met Hendrik, in eene opwelling van kinderlyke dankbaerheid, eenen krans van blauwe koornbloemen had aengeboden, verhaestte zich aen het laetste verzoek zynes weldoeners te volkomen.

Nauwelyks was de jongeling eenige maenden op het kasteel of het gansche dorp wist reeds, dat hy mejuffer Vanzwanen beminde en dat deze hem wederliefde schonk. Zyn weldoener ook had weldra het bestaen hunner wederzydsche liefde geraden, en alhoewel hy misschien liefst uitsluitelyk de genegenheid zyner aengenomene dochter had willen bezitten, besloot hy het geluk der jonge lieden te verzekeren vooraleer de dood hem weg maeide.

Hy maekte dus van de eerste de beste gelegenheid gebruik, om hen het zoogezegde geheim te doen verklaren, en gaf hun ten zelfden tyde te verstaen, dat hy wenschte vóór zyne dood het huwelyk voltrokken te zien.

Dit besluit maekte de opheldering van het geheim van 's meisjens geboorte steeds dringender.

Hendrik was immers te regtschapen, om Frans Van den Hoeve onbewust te laten van de ware toedragt over de afkomst zyner toekomende echtgenoote. Na ryp overleg besloten pleegvader en bruidegom, Rosalie slechts eenige dagen vóór het huwelyk dit geheim te ontvouwen, en de ontworpene vereeniging werd op vier weken later, dat was half juny, bepaeld.

Weinige dagen later wandelden Hendrik met Frans en zyne verloofde door het dorp. Alhoewel Hendriks ziekte hem niet bedlegerig hield, was zy toch reeds tot zoo hoogen graed geklommen dat er noch aen Frans, noch aen de andere geneesheeren, noch aen Hendrik zelven geene hoop op verbetering over bleef.

Gedurende hunne wandeling werd Hendrik eensklaps zoo kortademig dat de wandelaers in den hof gingen rusten van eene der talryke herbergen, welke des zomers door de bevolking der hoofdstad zoo druk worden bezocht.

Die rust deed inderdaed den zieken byzonder goed, en een half uer later waren onze vrienden op het punt den hof te verlaten, toen een bedelaer voor het priëel verscheen, waerin zy zaten.

Slordig was de man aengedaen; een blauwe kiel, met modder en vetplekken bezaeid, hing hem op het magere lyf. Lange zwarte hairlokken hingen hem verward over de breede schouders, een gryze ongekamde baerd, omringde stekelig het afgeteerde gelaet

des ellendelings, en het vuer der uitzinnigheid vonkelde in zyne gryze oogen, welke onder zyn sterk vooruitspringend voorhoofd, byna achter zyne buitengewoon lange en borstelige wenkbrauwen verborgen waren.

De bedelaer stelde zich in het midden van den hof, en met bevender hand eenige krysschende klanken uit eene oude slechte viool trekkende, zong hy met heescher en woester stemme een onverstaenbaer lied.

En de kinderen, welke daeromtrent speelden, in plaets van den zanger te omringen, vluchteden angstig by hunne moeders, zoo akelig, zoo schrikverwekkend was het gelaet des speelmans.

Als door eene magnetische kracht gedreven, bleven Hendriks blikken op den ellendeling gevestigd. Bleek en met hygender borst zat de pleegvader van Rosalie tusschen de twee verloofden, als hing gansch zyne ziel aen den woesten jammerzang.

Hendrik had den bedelaer herkend. En by het zicht van dit ontredderde wezen, dat niets meer menschelyks had dan den uiterlyken vorm, gevoelde de teringzuchtige zyn hart angstig en pynelyk in zynen brandenden boezem kloppen. De wrok week uit zyner ziel, en toen hy Fritz Ryckaert met wankelenden trede en verwilderden ooge, naer hem toekomen zag om eene almoes te erlangen, dan wist hy niet te regt meer, wat in zyn binnenste omging.

— Zie, ik weet niet waerom, maer die man boezemt my een innig medelyden in, sprak Rosalie tot Frans, terwyl Fritz Ryckaert met ontdekten hoofde tot den priëele naderde. De menschlievende juffer nam een vyffrankstuk uit hare beurs.

— De stemme des bloeds spreekt in haer, dacht Hendrik, terwyl zy het geldstuk in de magere hand haers vaders liet glyden, doch

thands mag zy niet meer weten, dat ik slechts haer pleegvader ben.

— Dank u! — Dank u! — Goede jufvrouw, — God zal u loonen, goede jufvrouw — God zal u zegenen — altyd gelukkig zyn, sprak Fritz wiens oogen van vreugde glinsterden.

— De speelman nog een airken spelen voor goede jufvrouw, voegde hy er by, doch Frans, die, zonder de zelve te begrypen, Hendriks onsteltenis bemerkte, deed den ellendeling teeken dat hy zich voort spoeden zou, hetgene deze dan ook werkelyk deed onder het uitspreken der volgende woorden: — Allemael goede menschen, allemael gelukkig zyn!

Op Hendriks verzoek, ging dan Frans naer het kasteel terug om met de koets den zieke te komen afhalen, want deze was door het zien van Fritz Ryckaert in zoodanig eene gemoedsontsteltenis geraekt, dat het hem onmogelyk was te voet naer huis te keeren.

Weldra was de jongeling terug en zy hadden, hy en de oude Pieter, groote moeite om Hendrik in zyne koets te helpen, want de lyder werd by het opstaen eerst gewaer hoe de onderwachte aendoening hem verzwakt had.

Onderwege zag Rosalie nogmaels den onthavenden dronken bedelaer, die reeds van de buitengewoone almoes zyner dochter gebruik had gemaekt, om eene groote hoeveelheid genever te drinken.

Een tiental kwade jongens omringden en plaegden hem, en de bedelaer, de guiten achtervolgende, schreeuwde en zwoer zoodanig dat eenige wandelaers, om deze ontstichtinge te doen ophouden, den hoop kleine menschenplagers uit een dreven.

Rosalie keerde met verachting het hoofd van het baldadige tooneel, en het berouwde haer, dat zy den ellendeling zoo veel had gegeven.

De zonne was reeds onder, toen de koets in het voorhof stil hield.

— Zeg, bid ik u, sprak Hendrik dat men eenen zetel by den grooten vyver brenge, en dat men er my heen voere, ik wil nog eenige stonden in de opene lucht blyven.

Frans, maekte eenige opwerpingen; het was niet goed op dit late uer voor eenen borstzieke zich buiten, en dat nog wel by het water te bevinden, doch Hendrik hield er aen, en beweerde dat die koude lucht zyne brandende borst zou verkoelen.

Men voldeed dus aen zynen wensch.

. . . .

De laetste stralen der verdwenene zonne kleurden nog de wolken in den westen, en eene zachte schemering had den helderen glans der dagtoorts vervangen.

En in den Oosten ontstond de duisternis; zy naderde traegzaem en spreidde allengs hare vlerken over ons werelddeel uit.

De bloemen der aerde sloten schuchter hare kelken en zy nygden hare kroonen ter ruste.

De vogelen kweelden hun avondlied, en de eerste starre verscheen aen den hemel.

Eene heldere, glansende starre was het, die daer boven tusschen de boomen van Hendriks warande, pinkte en draeide en zich in het heldere water des vyvers spiegelde.

Hendrik in zynen leuningstoel gezeten, bezag met treurigen oogen het hemelsche lichtjen, en hy dacht met liefde en eerbied aen Hem, die de ontelbare en onmetelyke luchtbollen in der ruimte wierp.

Frans en Rosalie stonden hem ter zyde, noch de eene, noch de

andere spraken een enkel woord, want zy durfden hem in zyner mymering niet stooren.

En de geest van den zieke zweefde naer de eerste dagen der kindsheid terug.

Hendrik herinnerde zich het oogenblik dat hy Rozeken Van Haecht voor de eerste mael ontmoette; hy herinnerde zich al de droombeelden van geluk, welke zyne al te ryke verbeelding alsdan had gevormd; hy herinnerde zich hoe by elken verderen stap in het leven, de bittere ondervinding eene bloeme van hoop of van liefde in zyn hart had geknakt, en wanneer hy al deze dingen in zynen geest had overdacht, zag hy met minder ontroering het aenstaende oogenblik zynes verscheidens te gemoet.

Hy gevoelde dat de zonne voor zyn stoffelyk oog niet meer zou opstaen.

— Rosalie, sprak hy eensklaps, ga in myn kabinet en breng my den verdroogden bloemenkrans, dien gy daer vinden zult.

Rosalie vertrok.

— Frans, blyf gy hier by my, want ik gevoel dat ik sterven ga, sprak hy tot den jongeling, die aen zynen weldoener niets buitengewoons ondervond, en geloofde, dat deze zich slechts onder den invloed eener treurige gedachte ontmoedigde.

— Gy moest u nu toch naer binnen laten geleiden, zegde Frans, zie, ik zal Pieter roepen, en wy zullen u beiden heel zachtjens op uwen zetel binnen dragen.

— Ik wil buiten sterven, onder Gods lieven hemel, sprak Hendrik.

— Sterven! herhaelde Frans, welke, getroffen door den toon van overtuiging, die in Hendriks woorden lag, dezes hand vattede om zynen pols te onderzoeken.

De stervende glimlachte.

— Doktor, sprak hy, hoe veel uren heb ik nog te leven?

Frans antwoordde niet en Hendrik vervolgde :

— De oogenblikken zyn kostbaer, myn vriend, luister naer myne laetste begeerte. Door myn testament heb ik Rosalie tot myne eenige erfgename aengesteld. Ik verlang thands dat zy blyve gelooven, dat ik haer vader ben, want zy moogt misschien nader onderzoek willen doen over hare afkomst, en ik wil haer het verdriet besparen de waerheid daeromtrent te vernemen. Ik wil het u ook regt uit bekennen. Het zou my smarten zoo geheel en al te sterven, zonder iemand, die zich myner gedenke.

De dooden zyn toch zoo spoedig vergeten, wanneer zy zonder eenen familie band te verbreken van de levenden scheiden moeten, en dit gedacht foltert my. Daerom, belooft my haer nooit het geheim harer geboorte te ontvouwen, maek haer gelukkig en denkt beiden nog lang aen my.

Frans kon niet spreken.

— Zie, hernam Hendrik, zonder haer en zonder u, ware ik, gelyk eene schaduwe die over het water glydt, door het leven heen getrokken, zonder eenig duerzaem spoor in een menschelyk hart te laten.

Rosalie verscheen thands met den verdroogden bloemenkrans.

Hendrik nam hem uit hare hand.

— Gy zult dit herinnerings teeken van eenen gelukkigen morgendstond met my in het graf laten zinken, sprak hy.

Rosalie aenzag den stervende en verschrikte by de bleekheid van zyn gelaet, dat door de avondstarre verlicht, zich akelig op de sombere tinten van het duistere geboomte uitloste.

— Vader! schreeuwde zy, en zy viel voor zyne voeten op hare knieën.

Hendrik legde zyne handen op haer hoofd, en de betraende oogen ten hemel verheffende, vroeg hy den Heere genade voor zich zelven en een rustig en gelukkig leven voor zyne pleegkinderen.

Rosalie weende snikkend, en Frans durfde dit tooneel niet onderbreken.

En de duisternis overrompelde nu den ganschen omtrek, en duizende nieuwe starren doorbraken elken oogenblik den nachtelyken mantel der aerde, en duizende glimwormen verlichtten als kleine starrekens de donkere kuilen van het teêre gras, of wandelden op de zwarte takken der braemstruiken, die den vyver bezoomden.

De geest des stervenden zweefde reeds tusschen de wentelende luchtbollen, en hy verheugde zich, omdat de stonde zoo nakend was, die hem den Schepper in zyner volle magt en in zyner volle heerlykheid moest veropenbaren.

Een nachtegael brak eensklaps de akelige stilte.

Hy zong met luider akkoorden zyn liefdelied op eenige stappen van het treurige tooneel.

Toen de laetste toon uit den gorgel van den weêrgaloozen zanger opgehouden had door het veld te weêrklinken, deed Hendrik geweld om op te staen.

— Het uer is dáér! sprak hy — moeder ik kom! en hy viel ademloos in de armen van Rosalie.

Frans sprong nader, en wanneer zy den brave wederom in zynen zetel hadden geplaetst, viel zyn hoofd achterover, want de zonne der Eeuwigheid was voor zyne ziele opgegaen.

En de stilte des avonds werd op het zelfste oogenblik gebroken

door een verward geschreeuw, dat op eenige minuten afstands van het kasteel, aen de brug, over de vaert, ontstond.

Een dronke bedelaer was er in het water gevallen of gesprongen, en de ellendige riep wanhopig om hulp. Verscheidene persoonen snelden te zyner redding, doch zy kwamen te laet, en slechts 's anderendaegs werd het lyk van Fritz Ryckaert opgevischt.

Hendrik en Fritz werden den eigensten dag nevens elkanderen begraven.

En nu, lieve lezer, blyft er ons niets meer over dan u te melden, dat, na den rouwtyd, Frans en Rosalie zich in den echt hebben vereenigd; dat zy beiden gelukkig zyn; dat mevrouw Van den Hoeve nog niet weet, wie de sombere bedelaer was, en dat zy dagelyks hare twee kinderen bidden doet voor hunnen grootvader Hendrik Vanzwanen.

EINDE.